

Møte onsdag den 24. mars kl. 10

President: H a n s J . R ø s j o r d e

D a g s o r d e n (nr. 69):

1. Spørretime
  - muntlig spørretime
  - ordinær spørretime (nr. 15)
2. Referat

Presidenten: Representanten Ågot Valle, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Den innkalte vararepresentant for Nord-Trøndelag fylke, Astri Wessel, har tatt sete.

Fra representanten Gunnar Skaug foreligger søknad om permisjon i dagene 25. og 26. mars for å delta i et møte i regi av Den nordatlantiske forsamling i Dresden i Tyskland.

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknaden behandles straks og innvilges.
2. Vararepresentanten, Morten Olsen, innkalles for å møte i permisjonstiden.

Presidenten: Representanten Per Sandberg vil fremsette to private forslag.

Per Sandberg (Frp): På vegne av representantene Per Roar Bredvold, Siv Jensen, Øystein Hedstrøm og meg selv vil jeg legge fram forslag om gjennomgang av bidragsordningen med sikte på å oppnå en rettferdig byrdefordeling mellom bidragsmottaker og bidragspliktig.

Jeg vil også legge fram forslag fra representantene Per Roar Bredvold, Siv Jensen og meg selv om nedsettelse av et offentlig utvalg for å gjennomgå bruken av sakkyn-dige i barnefordelingssaker.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Spørretime

- muntlig spørretime
- ordinær spørretime

Muntlig spørretime

Presidenten: Stortinget mottok mandag meddelelse fra Statsministerens kontor om at følgende regjerings-medlemmer vil møte til muntlig spørretime:

- statsråd Lars Sponheim
- utenriksminister Knut Vollebæk
- statsråd Gudmund Restad

De annonserte regjeringsmedlemmer er til stede, og vi er klar til å starte den muntlige spørretimen.

De representanter som i tillegg til de forhåndspåmeldte ønsker å stille hovedspørsmål, bes om å reise seg. –

Vi starter da med første hovedspørsmål, fra Hill-Marta Solberg.

Hill-Marta Solberg (A): Mitt spørsmål går til finansministeren.

I dagens utgave av Dagsavisen sier finansministeren at økt arbeidsledighet kan være et pluss for norsk økonomi. En slik politikk vil i så fall innebære at Regjeringen ønsker å bruke økt ledighet som virkemiddel i økonomien ved at flere ledige vil gjøre det enklere for Regjeringen å stabilisere økonomien. En slik politikk vil jo være et totalt brudd med den samarbeidslinjen som partene og myndighetene gjennom solidaritetsalternativet har bygd på.

Mitt spørsmål til Restad er: Kan han nå avklare overfor Stortinget om det er slik at Regjeringen ønsker å bruke økt ledighet som virkemiddel i økonomien? Og i så fall: Hvor mange flere ledige ønsker finansministeren seg?

Statsråd Gudmund Restad: Med det nevnte oppslaget i Dagsavisen i dag var dette ikke et uventet spørsmål, og jeg er glad for at det nå gis anledning til å utdype det som faktisk ble sagt på Holmenkollen hotell i går, på konferansen for NHOs Forum for familiebedrifter.

La det med en gang være sagt at det aldri vil være denne regjeringens politikk å basere seg på økt ledighet. Min oppfatning er at enhver ledig person er en ubrukt ressurs. Derfor må målet være å ha så lav ledighet som overhodet mulig. Jeg tror nok også at hvis man leste ikke bare overskriften og ingressen i oppslaget i Dagsavisen, ville man bli noe mer beroliget, selv om det som står i overskriften, kan gi et dramatisk inntrykk.

Mine opplysninger i går gikk på at vi nok må regne med noe økt ledighet, særlig innen oljerelaterte næringer. Og det i seg selv er kanskje ikke nødvendigvis så negativt, for det er ingen tvil om at aktiviteten der har vært betenkelig høy, særlig i fjor. Vi må nok dessverre også kunne regne med en viss økt ledighet innenfor bygg og anlegg. Så hvis man ser isolert på de to næringene, kan man nok i løpet av året oppleve en viss økt ledighet. Men så står vi i den situasjonen at i andre sektorer, spesielt innenfor helse- og omsorgssektoren, vet vi det blir et sterkt økt behov for arbeidskraft, og det regner jeg med vil oppveie den eventuelt økte ledigheten innenfor de områdene som jeg har nevnt.

Foreløpig har vi heldigvis ikke fått registrert den økte ledigheten som de største pessimistene spådde. Det var mange som spådde at vi allerede tidlig i år skulle få se høyere ledighet enn på tilsvarende tidspunkt i fjor. Hittil – nå når første kvartal snart er over – har det ikke slått til. De siste tallene, som vi fikk 17. mars, viser at vi har en ledighet på ca. 59 000 personer, og det er knapt 5 000 færre ledige enn vi hadde på tilsvarende tidspunkt for et år siden.

Hill-Marta Solberg (A): Når en hører at finansministeren konstaterer at en kan regne med økt ledighet, må en vel si at han er kommet til en slags sannhets erkjennelse,

for tidligere har det vært vanskelig å få finansministeren og andre regjeringsmedlemmer til å innrømme at det budsjettoplegget som er lagt for 1999, der ledigheten ikke skal øke, ikke helt samsvarer med virkeligheten.

Det er ikke tvil om at finansministeren i går gav signaler som var foranledningen til det oppslaget jeg tok utgangspunkt i i mitt spørsmål. Jeg vil til slutt spørre om ikke finansministeren ser det uheldige i at slike signaler i det hele tatt gis i en situasjon der partene sitter i forhandlinger, og der vi er så avhengig av at nettopp solidaritetsalternativet fungerer gjennom dette lønnsoppgjøret, som også innebærer at myndighetene tar sin del av ansvaret.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg vil avvise at det er gitt et signal om at det er ønskelig med økt ledighet. Tvert imot står det mot slutten av den artikkelen som Hill-Marta Solberg nå viser til, at det kunne vært ønskelig med en lavere ledighet. Jeg hadde gjerne sett at vi kom tilbake til gamle dagers behagelige tilstand, hvor vi hadde en ledighet på under 2 pst. Dessverre viser virkelighetens verden at når man kommer så lavt i ledighetsnivå – vi var jo på i underkant av 3 pst. på slutten av fjoråret – oppstår det et lønns- og kostnadspress. Det blir ikke forenlig med så lave ledighetstall som vi svært gjerne skulle ha sett.

Så jeg vil avvise at det er gitt noen signaler om ønsket økt ledighet, men jeg sa at om det skulle bli en noe mindre aktivitet i oljesektoren enn det vi hadde i fjor, ser jeg ikke det isolert sett som noe negativt, fordi vi har behov for flere hender i arbeid i andre viktige sektorer, f.eks. innen helse- og omsorgssektoren.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Øystein Djupedal.

Øystein Djupedal (SV): Nå forstår jeg det dit hen at finansministeren ikke mener det han åpenbart har sagt, for jeg tror nok finansministeren har ønsket å gi et signal i den retningen han har sagt, at nå er arbeidsledigheten for lav. Hvis en tenker på de mange rundene som har gått her i Stortinget gjennom vinteren, der vi har utfordret Regjeringen nettopp på å ha en beredskap mot høyere arbeidsledighet, er dette et veldig spennende og interessant signal, som er stikk i strid med det både finansministeren og også statsministeren selv har sagt, nemlig at man hele tiden skulle være i beredskap. Her går man altså litt videre og sier vel, vel, det er mulig at presset er for stort i enkelte bransjer.

Da må en få lov til å spørre: Er det slik at finansministeren tror at man kan omskolere en bygningsarbeider til helse- eller omsorgsarbeider fordi man har ulikt press i arbeidsmarkedet? Det er selvfølgelig helt umulig. Dette betyr at beredskapsplanene, særlig innenfor bygg og anlegg, er nødvendige. Og da er mitt spørsmål: Er det slik at Regjeringen fremdeles har beredskapsplaner hvis arbeidsledigheten øker innenfor bygg og anleggssektoren, og er man da villig til å gå inn med statlige prosjekter for å holde aktiviteten i byggebransjen i gang?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg skjønner at Djupedal heller foretrekker å tro på det som står i avisen, enn det kilden uttaler. Jeg har nå avvist to ganger at det er gitt noe signal om at Regjeringen ønsker økt ledighet i Norge.

Så er det slik at foreløpig har vi heldigvis ikke fått den økte ledigheten heller som store pessimister – og Djupedal har kanskje vært en av de største – spådde. De har ikke fått rett, for etter første kvartal har vi fortsatt betydelig lavere ledighet i år enn i fjor.

Det er også slik at Regjeringen mener at det viktigste bidraget – det mener vi fortsatt – for å sørge for at ledigheten ikke øker, er at vi får rentene ned mot europeisk nivå i løpet av året. Og den økonomiske politikken er innrettet deretter. Det er mål nr. 1 for Regjeringen.

Så har vi sagt, og det opprettholder vi, at vi vil vurdere situasjonen og ha en beredskap hvis det også via finanspolitikken skulle bli nødvendig å sette inn ytterligere tiltak utover den reduserte renten. Vi hadde for tre-fire ukers tid siden et møte med oljebransjen hvor vi diskuterte og fikk deres syn på bordet. Vi følger nøye med i det som skjer der, og vi vil komme med forslag til tiltak i revidert nasjonalbudsjett.

Presidenten: Ranveig Frøiland – til oppfølgingsspørsmål

Ranveig Frøiland (A): Det kunne ha vore greitt, dersom finansministeren meiner det så klart som han har sagt, at han hadde begynt setninga i avisa med å seia at han ikkje ønskjer auka arbeidsløyse. Då hadde vi sloppe å stilla desse spørsmåla.

Men vi er i alle fall einige om at arbeidsløysa vil auka i ulike sektorar. Og om det er slik at finansministeren meiner at det kan vera enkelt å få oljearbeidarar til å bli hjelpepleiarar og det som vi elles treng, må det iallfall meir arbeidsmarknadstiltak til. Då er mitt spørsmål til finansministeren: Når det er sett av så lite pengar som det er til arbeidsmarknadstiltak i år – 7 000 færre plassar enn i fjor – er det då slik at Regjeringa i revidert nasjonalbudsjett kan tenkja seg å vera med på å løyva meir midlar til arbeidsmarknadstiltak, nettopp for å imøtekoma det som finansministeren seier, at det er ulikt nivå på arbeidsløysa i ulike bransjar? Skal ein omskolera, må ein ha midlar, og det klarer ein ikkje i dag.

Statsråd Gudmund Restad: Nå er det ikke finansministeren som har skrevet verken overskriften eller ingressen i Dagsavisen. Det er journalisten som har skrevet det, eller desken, kanskje, hvis det gjelder overskriften – det vet ikke jeg.

Jeg bare forsøker å gjengi hva som er min oppfatning og holdning til spørsmålet om arbeidsledighet. Og av de ting som blir vurdert fram mot revidert nasjonalbudsjett, er selvsagt tiltaksnivået. Vi er klar over at det er lavt for tiden. Det vil være en av de tingene som må vurderes, men det er for tidlig å konkludere, som jeg har sagt nå ved et par anledninger. Hittil har vi heldigvis ikke sett den økte ledigheten som pessimistene har spådd. Fortsatt er det slik at vi har en høyere sysselsetting og en mindre ledighet nå

enn for ett år siden. Det eksakte tallet pr. 17. mars i lavere ledighet nå enn for ett år siden er så vidt jeg husker, 4 600 personer, og det har vært stabilt hittil i år.

Presidenten: Vi går da videre til neste hovedspørsmål.

Siv Jensen (Frp): Jeg vil gjerne stille et spørsmål til finansministeren.

Etter at den nye sentralbanksjefen, Svein Gjedrem, tiltrådte, har det skjedd et praktisk skifte i norsk pengepolitikk. Nå benyttes pengepolitikken både til å opprettholde økonomisk vekst, til å sikre lav pris- og kostnadsvekst og til å holde valutakursen stabil. Og siden det politiske flertallet mener at sentralbanken skal være underlagt politisk styring, så føler jeg behov for en avklaring fra statsrådens side. Er det slik at pengepolitikken ligger fast i tråd med den forskriften Stortinget har vedtatt? Og hvis det er slik: Hva vil statsråden gjøre for at forskriften blir praktisert som forutsatt? Men hvis det er slik at denne svært vide tolkningen som vi nå ser fra sentralbanksjefens side, er i tråd med det Regjeringen mener er riktig, vil Regjeringen da ta et initiativ til at forskriften blir endret, slik at det blir samsvar mellom tolkning av forskriften og praktisering av den?

Statsråd Gudmund Restad: Innfallsvinkelen på spørsmålet er feil. Det er ikke slik at pengepolitikken er endret, og at den nye sentralbanksjefen fører en annen pengepolitikk enn det som har vært opplegget tidligere. Jeg forsøkte, nær sagt i all beskjedenhet, i desember å peke på den fleksibiliteten som ligger i dagens valutaforskrift. Jeg fikk en del påpakning for det, men jeg er glad for at da den nye sentralbanksjefen i sitt første møte med media, den 4. januar, sa det samme, men kanskje med litt andre ord, ble det veldig positivt mottatt! Det er ingen tvil om at den valutaforskriften vi har i dag, gir mulighet for den fleksibilitet som nå er anvendt av den nye sentralbanksjefen, og det er helt i tråd med det Regjeringen mener bør være politikken. Det er derfor ikke noe behov for å endre valutaforskriften ut fra den praksis som sentralbanksjefen utøver i dag.

Siv Jensen (Frp): Valutaforskriften sier ganske klart og tydelig at hovedmålet for praktiseringen av pengepolitikken er å innrette den slik at man holder kronekursen mest mulig stabil. På den tiden den nye sentralbanksjefen satte ned renten to ganger, var det ingenting, verken i utviklingen i kronekursen eller i oljeprisen, som tilsa at rentenedsettelse var et riktig virkemiddel i henhold til valutaforskriften. Men hvis det er slik at finansministeren mener det er riktig å bruke renten til å styre pris- og kostnadsutviklingen, noe som er langt på vei mot et inflasjonsmål, er det veldig greit. Men da synes i hvert fall jeg at den avklaringen bør komme fra Regjeringens side, slik at usikkerheten som er skapt i forhold til utøvelsen av norsk pengepolitikk, ikke lenger vil være til stede.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg skjønner godt at Siv Jensen på vegne av Fremskrittspartiet gjerne vil tolke

praktiseringen av valutaforskriften i retning av et inflasjonsmål, som jo er Fremskrittspartiets modell. Men dette er ikke et inflasjonsmål. Virkemidlene skal innrettes mot etter hvert å bringe kronen tilbake til utgangsleiet når den i perioder må aksepteres å være utenfor, slik som den har vært det siste halvåret. Og i den sammenheng er de vurderingene som sentralbanksjefen har gjort, riktige. Man må også se på andre forhold enn akkurat om kronen er innenfor eller utenfor leiet, når man skal vurdere hvilket rentenivå som er det riktige. Så jeg gjentar at den praktiseringen av valutaforskriften som Gjedrem nå har vist, er helt i tråd med den oppfatning også vi i Finansdepartementet har for hvordan forskriften skal praktiseres.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (Frp): Det er interessant at finansministeren fastholder at det ikke er nødvendig å endre forskriften. Jeg har en viss forståelse for det, i og med at praksis er endret, slik at forskriften i virkeligheten har null betydning. Situasjonen er vel egentlig at finansministeren ikke snakker sant. Vi vet at han ikke snakker sant, han vet at vi vet at han selv er klar over at han ikke snakker sant, osv.

Det viktige er selvsagt at pengepolitikken er endret. Men er ikke finansministeren redd for at respekten for forskrifter og regler generelt blir svekket når det er åpenbart for enhver som har fulgt praktiseringen av pengepolitikken, at det har vært en dramatisk endring av denne – ikke som følge av et endret politisk vedtak og en endret forskrift, men som følge av en endring av hvilken person som innehar stillingen som sentralbanksjef? Er det virkelig slik at norsk pengepolitikk nå også etter Regjeringens oppfatning skal avgjøres av hvem som sitter i styret i Norges Bank, og hvem som er sentralbanksjef?

Statsråd Gudmund Restad: Det kan kanskje bøte på imagen til denne finansministeren når Hagen nå beskylder meg for løgn, for tidligere har jeg har blitt beskyldt for å ha vært altfor sannferdig i alt jeg har sagt, og at det skulle ha vært et problem. Vi vet ikke hva Storvik ville ha gjort hvis han fortsatt satt i stolen som sentralbanksjef. Derfor blir det hypotetisk hvorvidt vi ville ha hatt de samme rentereduksjonene med Storvik på plass som de vi nå fikk etter at Gjedrem tiltrådte ved årsskiftet. Men det er – jeg får gjenta det – full overensstemmelse mellom det Gjedrem nå utøver, og den valutaforskriften vi har å forholde oss til, og som er fastsatt av myndighetene. Det er derfor ikke noe behov for å gjøre endringer i valutaforskriften og det er ikke noe behov for å endre praksis.

Presidenten: Presidenten vil for sin del bemerke at når det gjelder ordbruk knyttet til «løgn» og påstander om usannheter, vil presidenten anmode representantene om å ordlegge seg noe bedre enn akkurat dette. Det gjelder også ministre.

Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Jan Petersen (H): Jeg har et spørsmål til finansministeren.

I forrige spontanspørretime rettet jeg et spørsmål til sosialministeren om den såkalte forskjellsmeldingen, fordi hun hadde vært ute i Dagsavisen og varslet at den skulle være utgangspunkt for skatteøkninger. Hun gav et svar som det ikke var mulig å få noe som helst ut av, men et par dager etter gjenvant hun talens bruk og gav et intervju i Adresseavisen, hvor vi altså fikk det samme skatteøkningsbudskapet som hun hadde gitt i Dagsavisen uken før.

Og da er mitt spørsmål til finansministeren: Hva i alle dager er det som foregår i Regjeringen? Er det slik at denne forskjellsmeldingen nå i realiteten skal bli en slags skatteøkning som vil være startskuddet for en omkamp om de tingene Regjeringen tapte under budsjettforliket i fjor høst?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg har skjønnet at skatte spørsmålet var et viktig tema i forrige spontanspørretime, og at sosialministeren var utsatt for en god del angrep i den forbindelse. La det derfor være sagt at det er viktig for Regjeringen at skattesystemet fortsatt skal bidra til å jevne ut inntektsforskjeller i samfunnet. Regjeringen kommer imidlertid ikke med noen konkrete forslag til endringer i skattereglene i stortingsmeldingen om utjevning av levekår. Meldingen vil derimot bl.a. inneholde en analyse og en drøfting av fordelingsvirkningene av skattereglene. Jeg skal bl.a. i lys av analysene i Stølen-utvalget og i stortingsmeldingen om utjevning av levekår vurdere behovet for endringer i skattereglene, men da i større sammenheng enn utjevningsmeldingen. I den vurderingen vil jeg se nærmere på fordelingsvirkningen av skattereglene, både i forhold til dem med de laveste og dem med de høyeste inntektene.

Jeg vil imidlertid også legge betydelig vekt på hensynet til å sikre gode vilkår for investeringer i Norge og på at eventuelle endringer i skattesystemet skal bidra til et enklere og mer effektivt skattesystem.

Jan Petersen (H): Det var ikke noe angrep på sosialministeren som foregikk i forrige spontanspørretime. Vi bare forsøkte å finne ut hva hun egentlig mente, og det viste seg å være en ganske umulig oppgave. Men etter nå å ha lest de presseintervjuene hun gir utenfor stortingssalen, er det åpenbart at Regjeringen er utsatt for det kjente fenomenet at her vet ikke den høyre hånd hva den venstre gjør. Det er jo helt klart at sosialministeren har vært ute og luftet ganske konkrete skatteøkninger, f.eks. når det gjelder kapitalbeskatningen. Da er mitt spørsmål: Vil Regjeringen i denne forskjellsmeldingen også argumentere for en skattepolitikk som gjør at vi ikke taper arbeidsplasser til utlandet? Problemet med en økning i bedrifts- og kapitalbeskatningen er jo at vi i en tid hvor vi ser at arbeidsplasser flytter ut, ikke får tilstrekkelig nyetablering i Norge. Vil man derfor understreke hvor viktig det er for å unngå forskjeller i Norge, at det etableres bedrifter, og at kapital tilføres Norge?

Statsråd Gudmund Restad: Hva sosialministeren og Regjeringen mener i forbindelse med utjevningsmeldingen, får Jan Petersen ha tålmodighet nok i noen dager til å vente på. Det er ikke så lenge før den meldingen skal legges fram, og da vil man se hva som står der. Men, som jeg sa, det vil ikke der bli foreslått noen konkrete endringer. Det vil bli gitt en analyse også av fordelingsvirkningene i forhold til skattesystemet. Så vil det i andre, mer egnede sammenhenger bli vurdert hva som eventuelt skal til av endringer, og hvilke endringer som kan være forsvarlig, bl.a. når Stølen-utvalgets utredning har vært på høring og skal til behandling i Regjeringen.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Kristin Halvorsen.

Kristin Halvorsen (SV): Det er ikke akkurat en regjering og en finansminister som nå blåser i basunene og maner til kamp mot økte forskjeller i Norge, hvis vi skal høre på det Gudmund Restad sier. For det er jo en nyhet at Regjeringen ikke kommer til å luften konkrete forslag i forhold til økte forskjeller i Norge i forbindelse med meldingen om Forskjells-Norge. På dette området vet vi i hvert fall én ting: Hvis det store flertallet i Norge har hatt økt levestandard, er det 10 pst. som har blitt hengende betydelig etter, og en tiendedel i den andre enden som har dratt betydelig fra. Vi vet også at det er én grunn til det, og det er at forskjellen mellom beskatning av lønn og beskatning av kapital er så stor.

Når kan Regjeringen tenke seg at man kan komme med konkrete forslag som kan føre til at forskjellene i Norge blir mindre? Og er det slik at Regjeringen ser for seg at det er sammen med mine forgjengere på denne tallerstol, Jan Petersen og Carl I. Hagen, nemlig i allianse med høyresiden, man skal bekjempe økte forskjeller?

Statsråd Gudmund Restad: Jeg vil vise til det jeg sa innledningsvis i mitt forrige svar, at det er viktig for Regjeringen at skattesystemet fortsatt skal bidra til å jevne ut inntektsforskjeller. Så der har kanskje Kristin Halvorsen ikke hørt godt nok etter.

Jeg sa også at det i utjevningsmeldingen ikke vil bli konkrete forslag til skatteendringer. Det er ikke tid og sted for konkrete forslag til skatteendringer i en utjevningssmelding. Men effektene av skattesystemet også i fordelingshensyn vil bli redegjort for i utjevningssmeldingen. Så får vi finne andre mer hensiktsmessige høve til eventuelt å foreslå endringer. Det vil da etter min oppfatning først og fremst være etter at man har hatt Stølen-utvalgets utredning ute på høring og med en oppfølging av den.

Presidenten: Per-Kristian Foss – til oppfølgingsspørsmål.

Per-Kristian Foss (H): Jeg er tilfreds med at finansministeren fortsatt har rimelig kontroll over skatte spørsmål og ikke vil overlate det til Sosialdepartementets posisjoner. Vi håper også at finansministeren medvirker

til å dempe den type analyser som går ut på at forskjellene slår særlig sterkt ut i år med gode resultater i bedriftene, altså hvor utbyttene er høye. Det betyr at i år med dårlige resultater i bedriftene, hvor utbyttene er lave, synker plutselig forskjellene i Norge. Det er jo ikke slik folk egentlig opplever det.

Jeg vil gjerne be finansministeren også å kommentere den avstanden som er mellom hans eget ønske om lavere skattesatser for å få et flatere system, altså hvor forskjellen mellom kapitalbeskatningssatsen og marginalsattesatsen for lønnsinntekter er mindre – finansministeren har selv tidligere antydnet at den kunne ligge midt på 30-tallet – og sosialministerens uttalelser om at hun skal løfte skattene for «alle de av oss som har mer enn de trenge», og hvordan det lar seg forene.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg finner det ikke nødvendig å drive noen polemikk med sosialministeren, særlig så lenge jeg ikke har hørt nøyaktig hva hun sa her i salen. Men skatter og avgifter er fortsatt finansministerens bord, og det er riktig at jeg har hatt en ambisjon om å få til et flatere skattesystem. Hvorvidt det lykkes, vil vi se når høringsrunden er over. Det er nok mulig å få til en kombinasjon av lavere marginalsattesatser på toppen og allikevel beskatte kapital noe hardere enn i dag, hvis det skulle være et ønske, ved å øke tilsvarende i bunnen. Men det vil jeg ikke konkludere i det hele tatt på nå. Det får vi komme tilbake til når utvalgsutredningen har vært på høring, og jeg har sett høringsuttalelsene.

Presidenten: Siv Jensen – til oppfølgingsspørsmål.

Siv Jensen (Frp): Statsråden og jeg var sammen i går på en NHO-konferanse for familieeide bedrifter. Da kunne man ane av en del av svarene statsråden gav, at han ønsket å gjøre lettelse i beskatningen på formue og på bedriftsbeskatning for å gjøre livet litt lettere for mange av de små bedriftene rundt om i Norge, og for å sikre at arbeidsplasser ble opprettholdt.

Kan finansministeren bekrefte at Regjeringen har som intensjon å gjøre lettelse på disse skatteområdene, slik at vi inn i fremtiden også kan bidra til å sikre høy sysselsetting og vekst innenfor det yrende liv av bedrifter vi har i Norge?

Statsråd Gudmund Restad: Foreløpig har ikke Regjeringen noen holdning til det spørsmålet. Det jeg luftet i går, var en del egne tanker omkring spørsmålet: Er formuesskatten en egnet skatteform? Jeg passet da på å si klart fra om at det i så fall ikke er min intensjon å gi avkall på ca. 6 milliarder kr vi i dag har som inntekt fra formuesskatten, men eventuelt å søge for å skaffe de midlene på annen måte, eksempelvis ved å beskatte avkastningen av kapitalen eller formuen hardere mot å avstå fra eller redusere beskatningen av selve formuen. Men det er ikke noe som er ferdig diskutert i Regjeringen, så det er foreløpig bare en mulighet som man må holde åpen ved oppfølgingen av Stølen-utvalgets utredning.

Presidenten: Tore Nordtun – til oppfølgingsspørsmål.

Tore Nordtun (A): Det er mange lange og vanskelige tanker som er ute og går i Regjeringen, forstår jeg, og vanskelige å konkretisere. Men jeg vil spørre statsråden om han har gjort seg opp noen tanker omkring de mange titalls milliarder i skatteunndragelse som nå er rapportert inn, og hvordan vil han møte de utfordringene, da den samme regjeringen nå har redusert antall ansatte i kontrollverket for skatteunndragelser ganske betydelig.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg er litt usikker på om dette er et nytt hovedspørsmål, eller om det er et oppfølgingsspørsmål til det forrige. For meg fortoner det seg i hvert fall noe tvilsomt om det var samme tema.

Men jeg har sett tallene for hva den svarte økonomien skal representere. La meg i hvert fall få lov til å si i løpet av den korte tiden jeg har til rådighet, at de tallene bør vi ta med de nødvendige klyper salt. Det er bortimot umulig å ha noen sikker formening om omfanget av den svarte økonomien. Hvis jeg hadde hatt mer tid, kunne jeg ha utbrodert dette nærmere, men det er klart at Regjeringen er opptatt av det som unndras beskatning. Nå er det nok i de tallene som er presentert fra Skattedirektoratet, en del aktivitet som under ingen omstendighet ville komme til beskatning, f.eks. narkotikasmugling. Det vil vel aldri bli en skattbar virksomhet under noen omstendighet.

Presidenten: Presidenten vil benytte anledningen til å minne om at tillegsspørsmål skal så langt mulig være knyttet opp til hovedspørsmålet innhold. Dette til ettertanke for noen hver.

Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Dag Terje Andersen (A): Det er ikke for å fornærme verken næringsministeren eller vår utmerkede utenriksminister, men mitt spørsmål går også til finansminister Restad.

Han sa i sitt svar til Siv Jensen i stad at han hadde gjort seg sine egne tanker på det området som da var tema, og det har finansministeren gjort før. Blant annet har vi lenge blitt varslet om at det skulle komme en oppfølging av det såkalte Storvik-utvalgets utredning om omlegginger i momssystemet i Norge. I den forbindelse har finansministeren gjentatte ganger, bl.a. den 10. oktober i fjor, vært ute og sagt at han går inn for lavere matmoms. Det har blitt gjentatt ved flere anledninger, og han har gjort det på en så dyktig måte at han har fått bøndene til å tro at de skal tjene på lavere matmoms, samtidig som han har fått forbrukerne til å tro at de skal tjene på lavere matmoms. Begge deler kommer i hvert fall ikke til å bli riktig.

Men så opplever vi altså nå at det kommer en pressemelding (presidenten klubber) om at denne saken nok en gang blir utsatt, og spørsmålet er da: Er det sann at han bare lurer velgerne til å tro at de skal få lavere matmoms?

Presidenten: Presidenten gjør oppmerksom på at tidsrammen er ett minutt, og ber representantene holde seg

innenfor dette, ellers går det muligens ut over evnen til å kunne stille spørsmål.

Dag Terje Andersen (A): Eventuelt muligheten.

Statsråd Gudmund Restad: Det er riktig at Regjeringen etter at den tiltrådte har arbeidet med momsreformen, men at vi har måttet konkludere med at den er for komplisert til å kunne bli framlagt i vår. Vi ser det da ikke som hensiktsmessig å legge den fram oppi alt budsjettarbeidet til høsten, så derfor vil vi i praksis måtte vente til begynnelsen av neste vårsesjon før vi får lagt fram denne saken.

Nå er det ingen nyhet at Regjeringer må bruke tid på momsreformen. Den har ligget til behandling i diverse arbeiderpartiregjeringer, hvor også Dag Terje Andersen har vært medlem, siden begynnelsen av 1990-tallet. Så det er åpenbart at også andre regjeringer har hatt problemer med å trekke konklusjon i denne vanskelige saken. Og som sagt: Det er ikke bare denne regjeringen som har måttet konstatere at denne saken er vanskelig.

Så er det riktig at jeg har sagt at i forbindelse med denne momsreformen bør man også vurdere å senke matmomsen i Norge, på samme måte som man har lavere moms på mat enn på andre varer i alle andre land, bortsett fra Danmark. Jeg har også registrert at Arbeiderpartiet er sterkt imot det, i hvert fall i utgangspunktet. Hva som så kommer, får man ha tålmodighet til å vente til neste vårsesjon med å se. Men intensjonen er at vi kan få benytte anledningen om et års tid til også i Norge å få en matmoms på linje med det man har i andre land, bl.a. i Sverige – også for å motvirke grensehandelen over Kjølen.

Dag Terje Andersen (A): Det ble gjort et nummer av at denne saken har ligget til behandling under tidligere arbeiderpartiregjeringer, og det er riktig. Men det er nå sånn at den tiden som den sittende regjering nå bruker, bruker den i tillegg til den jobben som er gjort tidligere, selv om en kan få inntrykk av at Regjeringen har startet med blanke ark og må bruke like lang tid som allerede var brukt, til forberedelser.

Men det er litt spesielt at det blir markedsført som om redusert matmoms skal være en vesentlig del av meldingen når den kommer, samtidig som finansministeren sier at han ikke kan legge den fram før den er ytterligere et år forsinket fordi det er vanskelig å finne konklusjoner. Derfor stiller jeg spørsmålet om det er sånn at tilbudet som ble gitt om lavere matmoms, er gjort for å markedsføre, istedenfor at det er en realitet som kommer til å bli fulgt opp.

Statsråd Gudmund Restad: Arbeiderpartiregjerin-ger har altså brukt sju år på ikke å klare å konkludere. Denne regjeringen har brukt knapt et og et halvt år på å komme til samme resultat, så jeg tror ikke vi har noe å skamme oss over her.

Når det gjelder matmomsen, er ikke den en nødvendig del av momsreformen, for momsreformen består som be-

kjent i å speilvende systemet. I dag er det slik at man har generell moms på varer, men med visse unntak. Man har generelt ikke moms på tjenester, men med visse unntak. Det er sunt, og antakelig nødvendig, å få en likebehandling av varer og tjenester, særlig fordi forbruket jo retter seg mer og mer mot tjenester og mindre og mindre mot varer. Hvis man får gjort noe med matmomsen, vil det fra min innfallsvinkel først og fremst være av hensyn til forbrukerne. Jeg synes ikke det er rimelig at vi i Norge skal betale mer skatt på mat enn det de gjør i andre land. Og særlig siden det er mange som mener at matvareprisene er høye i Norge, burde det ikke være slik at staten forsyner seg mer enn høyst nødvendig og sørger for at matvareprisene blir unødig høye.

Presidenten: Da går vi til neste hovedspørsmål.

Erik Solheim (SV): Det er noe nesten uvirkelig over at vi, når Norge for første gang på 54 år antakelig i dag eller i morgen er i krig i Europa, skal la være å snakke om det her. Jeg vil derfor stille spørsmål til utenriksministeren.

Det er ingen tvil om at ansvaret for krisen i sin helhet faller på Slobodan Milosevic. Senest har vi sett det ved at han midt oppe i forhandlingene har brukt situasjonen til å sette i gang en ny offensiv i Kosovo og drive titusener av mennesker på flukt. Likevel er det vår plikt å snakke om vanskene med den nødvendige aksjonen som nå settes i gang, og få på bordet de problemene vi da kan gå inn i.

Jeg vil særlig spørre utenriksministeren om to ting. Det ene er: Hvilke planer foreligger for å tvinge Milosevic til forhandlingsbordet dersom den første runde med luftangrep nå skulle slå feil i den betydning at den ikke tvinger fram noen løsning? Hva gjør man da? Dernest vil jeg spørre: Hva kan NATO gjøre for nå å beskytte den kosovoalbanske sivilbefolkningen mot å oppleve nye Srebrenica-er eller Racak-er eller andre overgrep, nye Drenica-er, mens bombene faller?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg er enig med representanten Solheim i at det er betimelig å stille den type spørsmål og drøfte den vanskelige situasjonen som vi er kommet i, i Stortinget i dag. Men jeg er også enig med ham i at dette er både vanskelig og uvirkelig, og det er klart at en del av de spørsmålene som vi nå står overfor, har vi ikke endelig svar på. Det som har skjedd, er at man i langt tid har hatt en politisk strategi for å prøve å få Milosevic til forhandlingsbordet ad politisk vei. Det politiske og diplomatiske arbeidet har gått parallelt med at man har hatt en militær trussel som man håpet skulle virke. Det har da ikke virket, og derfor fant man å måtte gå til beslutningen i går om at militære aksjoner kunne iverksettes. NATO har en plan for gjennomføringen av militære aksjoner, og det er et håp om at disse militæraksjonene kan være så begrensede som mulig, og at Milosevic vil kunne komme til forhandlingsbordet så raskt som mulig. Allerede nå har han jo sjansen til det, og det

er blitt sagt også at eventuelle aksjoner vil skje med intervaller.

Så til det andre spørsmålet, som går på befolkningen i Kosovo. Det er et stort og alvorlig problem. Man tar vel sikte på iallfall å prøve å sette mest mulig av de militære kreftene til Jugoslavia ut av drift så raskt som mulig. Jeg har senest i dag hatt samtale med assisterende generalsekretær i UNHCR om situasjonen, og fra UNHCRs side er man veldig bekymret for situasjonen i Kosovo. Ord som Srebrenica brukes, nettopp fordi man ser og har sett at serbiske myndigheter har gått til tiltak som kan ramme sivilbefolkningen.

Erik Solheim (SV): Målet har hele tiden vært at ved å bruke militær makt som en trussel skulle man få Milosevic til forhandlingsbordet og til en løsning. Det lyktes et stykke på vei ved at man i Rambouillet har fått på bordet en politisk rammeavtale som albanerne har akseptert, og som det er all rimelig grunn til at Serbia burde kunne akseptere. Men man har altså ikke fått en serbisk aksept for det. Så vil neste skritt være at man iverksetter den trusselen som fikk partene til forhandlingsbordet, og eventuelt setter i gang bombing i intervaller. Men dersom ikke noe av dette lykkes, ligger det åpenbart en logikk i denne situasjonen som alle ser, og det er at man kan ikke sette i gang krig i et område eller svare med militære midler mot Serbia uten å ta et ansvar for det endelige resultatet av det som skjer. Jeg vil gjerne be om utenriksministerens vurdering av hva slags planer som foreligger i NATO for eventuelt å sette inn bakkestyrker i Kosovo for å ta et direkte ansvar for å beskytte den kosovoalbanske sivilbefolkningen, og for å sikre en varig løsning for Kosovo.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Situasjonen for sivilbefolkningen er det grunn til å bekymre seg over, og vi tar det på alvor. I dagens situasjon ser vi ikke noen mulighet for å gå inn med bakkestyrker. Jeg forstår det slik at de militære ekspertene har vurdert behovet for bakkestyrker til å være bortimot 200 000 mann hvis man skulle gå inn i Kosovo i dagens situasjon. Det tror jeg ikke er mulig å få til. Risikoen ville antakeligvis også være altfor stor til at man kunne våge en slik aksjon. Derfor må vi fortsatt etter min vurdering bruke de militære virkemidler som vi nå har vedtatt, men selvsagt også fortsette med det diplomatiske og politiske arbeidet for hele tiden å prøve å tvinge president Milosevic til forhandlingsbordet.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Carl I. Hagen.

Carl I. Hagen (Frp): I Kosovo utgjør den albanske befolkningen betydelig over 90 pst. I lang tid har de vært forfulgt og trakassert av det serbiske regimet. Det er vel egentlig slik at det er umulig å tenke seg et harmonisk «leve ved siden av hverandre» i Kosovo overhodet i fremtiden etter den nedslakting som er skjedd. Ville det ikke nå være fornuftig å overveie å anerkjenne Kosovo

som en selvstendig stat, som derved automatisk ville endre hele bildet? Da ville den serbiske hæren være en okkupasjonshær, og man fikk en direkte målsetting om å kaste ut den serbiske okkupasjons hæren. Dermed ville man stå i en annen situasjon – man kan ikke lenger snakke om at det er et indre anliggende i et land, men en konflikt mellom to land. Da ville det være langt lettere for det internasjonale samfunn å gripe inn og få en klarere målsetting enn nå og, skal vi si, gjenopprette en fredelig sameksistens, som nå er umulig.

Utenriksminister Knut Vollebæk: For det første tror jeg ikke det er mulig å få en bred internasjonal enighet om en anerkjennelse av Kosovo som en selvstendig stat, slik at utgangspunktet tror jeg ikke eksisterer. For det andre er det mitt og Regjeringens syn at til tross for de lidelser som befolkningen i Kosovo har hatt, er ikke det grunn god nok. Det kan høres brutalt ut, men prinsipielt sett er nok ikke det grunn god nok til å si at dette bør bli en egen stat, både fordi man her står overfor alvorlige konsekvenser ved å løsrive Kosovo fra Jugoslavia for hele regionen, og ut fra et prinsipielt menneskerettighets-syn om minoriteters rettigheter, men også en majoritets plikt til å ta vare på minoriteter, hvis vi ser dette i en større sammenheng. I tillegg til det er jeg sterkt i tvil om en slik fremgangsmåte ville hjelpe sivilbefolkningen, for da ville jo krigen eskalere enda mer.

Presidenten: Hallgeir H. Langeland – til oppfølgings-spørsmål.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg skal ikkje legga skjul på at eg har vore imot det trugseldiplomatiet som har vore ført frå NATO si side i denne saka. Men Regjeringa har jo hatt god bakking i Stortinget for å vera med NATO på denne strategien.

Konsekvensane av ein krig veit ingen, verken utanriksministeren eller nokon andre. Når ein veit kva styrkar som Serbia har, og ein òg veit at Russland og Kina er veldig tydelege på kva dei meiner, kan me begynna å tenka på skotet i Sarajevo igjen.

Mitt spørsmål til utanriksministeren er: Er utanriksministeren klar over at Sverige ikkje kjem til å delta i denne aksjonen? Er han klar over at Hellas heller ikkje kjem til å delta? Er det i det heile noka moglegheit for Noreg til å trekka seg ut? Er det i det heile noka moglegheit for retrett frå NATO si side?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Dette er en vanskelig situasjon og en alvorlig situasjon. Det er ingen av oss som synes at dette er ideelt, men det er vanskelig å stå og se på en utradering av et helt folk – en hel folkegruppe. De siste dagers meldinger tyder jo på at Milosevic overhodet ikke har brukt anledningen til å skape bedre forhold for sivilbefolkningen, men snarere utnytter anledningen til ytterligere trakasseringer. Man er – som flere har vært inne på – bekymret for sivilbefolkningens situasjon nå som det internasjonale samfunn har trukket seg ut.

Det er riktig at Sverige ikke er med i NATO-aksjonen, men Sverige har sagt at de ønsket å være med i et militært nærvær i Kosovo for å gjennomføre Rambouillet-avtalen under NATOs ledelse. Det har også Finland sagt. Når representanten viser til at Hellas ikke er med, er jeg ukjent med det. Hele NATO står bak den beslutningen som NATOs generalsekretær fattet, også Hellas.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Dag Danielsen (Frp): Jeg har et spørsmål som er litt i forlengelsen av det som skjer i Kosovo. Det gjelder forholdet mellom menneskerettigheter og folkerett.

Denne regjeringen har hele tiden erklært at den har en meget høy profil når det gjelder menneskerettigheter. Ifølge media har imidlertid Vollebæk uttalt at omfattende drap på sivilbefolkningen ikke gir legitimitet i seg selv for militær inngripen. Ifølge media har han sagt at hele regionens sikkerhet nå står på spill.

Mitt spørsmål til utenriksministeren er derfor: Er ikke en omfattende og fullstendig krenkelse av menneskerettighetene folkerettslig grunnlag for å gripe inn?

Utenriksminister Knut Vollebæk: En humanitær katastrofe er alvorlig og noe vi bør gjøre hva vi kan for å forhindre. Men representanten Danielsen er like kjent som jeg med de humanitære katastrofer vi har en rekke steder i verden. Vi har hatt et folkemord i Rwanda som er enda verre enn det vi ser i Kosovo i dag, og vi har hatt tilsvarende blodsutgytelser andre steder.

Det er viktig, tror jeg, i vår verden i dag at vi prøver å få internasjonale kjøreregler. I FN-pakten har man stadfestet, eller gitt et grunnlag for, hvordan det internasjonale samfunnet kan gripe inn. I FN-paktens kapittel VII har man en språkbruk som legitimerer bruk av væpnet makt. Der vises det til at trussel mot stabiliteten og sikkerheten i en region kan foreskrive bruk av væpnet makt. Et slikt vedtak fra FNs sikkerhetsråd har vi ikke i denne situasjonen, men vi har en behandling i Sikkerhetsrådet som viser til kapittel VII. Derfor har Regjeringen ment at det i denne situasjonen, ut fra vurderingen av situasjonen i regionen, er legitimt å bruke væpnet makt. Den humanitære katastrofen kommer i tillegg. Den er ikke uvesentlig, men den kan ikke være den endelige årsaken til å gå inn med bruk av væpnet makt.

Dag Danielsen (Frp): Er ikke poenget her at menneskerettighetene jo er hele det moralske fundamentet for folkeretten – en helt nødvendig forutsetning for folkeretten? Hvis vi ikke har menneskerettigheter som respekteres, har vi ingen folkerett. Signalene vi sender ut, er her helt avgjørende. Ingen overgriper må i utgangspunktet kunne føle seg trygg på at dersom han er sterk nok og begår overgrep, slipper han unna med det.

Politikere handler som kjent veldig ofte etter loven om den forventede reaksjon. Utenriksministeren nevnte Rwanda. Det vi kunne lese i avisene i går, var at FN nå skal nedsette en granskingskommisjon for å finne ut hva

som har skjedd i Rwanda. Det som har kjennetegnet situasjonen, er jo nettopp at man har gjort altfor lite for sent.

Spørsmålet mitt er om ikke Regjeringen her vil føre en litt mer offensiv linje og sende ut det signalet til verdenssamfunnet at ingen kan føle seg trygg dersom han begår folkemord.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Ingen skal føle seg trygg hvis de begår folkemord. Når det gjelder Rwanda, har FN allerede opprettet en Rwanda-domstol som arbeider med Rwanda-spørsmålene. Som kjent har også Norge støttet en internasjonal straffedomstol som nettopp skal se på den typen forbrytelser. Fra norsk side har vi altså vært aktive når det gjelder å arbeide for at mennesker som bryter menneskerettigheter, som begår folkemord, skal stilles til ansvar for sine handlinger.

Men det er også veldig viktig at vi har internasjonale, anerkjente kjøreregler. Og jeg er nok redd for, med all respekt for representanten Danielsen, at ikke alle folkeretts eksperter ville være enig med representanten Danielsen i hans utgangspunkt og tolkning av folkeretten. Jeg tror det er viktig at vi her har et felles grunnlag, ellers kan dette bli selvtakt mer enn folkerett.

Presidenten: Det blir oppfølgingsspørsmål – Kristin Halvorsen.

Kristin Halvorsen (SV): Vi er nå midt oppe i noen av de prinsipielle spørsmålene som den aktuelle situasjonen i Kosovo reiser. Etter min og SVs oppfatning er vi rett og slett i en situasjon hvor verdenssamfunnet ikke har fullgode svar på hvor avveiningene mellom nødrett og folkerett faktisk går, men at det er et spørsmål som man må jobbe intenst videre med.

Poenget med å vektlegge en bred internasjonal enighet om det som foregår av eventuelle internasjonale reaksjoner, skal være at man kommer over på et spor som innebærer at man får en politisk og diplomatisk løsning. Det er også bakgrunnen for at truslene om bombing var det man håpet på skulle virke, ikke faktisk bombing i Kosovo. Men nå er vi der hvor det ikke har fungert og alvorret virkelig begynner i forhold til verdenssamfunnets reaksjoner. (Presidenten klubber.) Da har jeg lyst til å spørre utenriksministeren om i hvilken grad man nå kan klare å få en dialog og få russerne med på det som nå skjer videre framover, og hvilken strategi Norge, NATO og OSSE har lagt i forhold til det.

Presidenten: Presidenten har tidligere gjort representanten Halvorsen oppmerksom på at tidsfristen skal holdes. Det synes ikke å ha virket så langt.

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg er enig med representanten Halvorsen i at forholdet til Russland er svært viktig. Jeg vet at det deles av de øvrige NATO-land og ikke minst av NATOs generalsekretær, som har nær kontakt med Russlands NATO-ambassadør. Det vil selvsagt bli vurdert fortløpende, og jeg vil personlig også vurdere kontakter med utenriksminister Ivanov i denne

situasjonen. Jeg har også i dag hatt kontakter i regionen, og vi har hatt drøftelser om hvordan OSSE kan gjøre sitt til å få til en løsning i retning av forhandlinger, slik at ikke destabiliseringen blir større enn det som er høyst nødvendig. Jeg snakket med den makedonske utenriksministeren om situasjonen for Makedonia i dag, som jo er svært alvorlig.

Dette er noe vi skal følge opp, men jeg er redd for at jeg ikke har alle svarene i dag. Men fortsatt, hvis jeg får legge til det, er trusselen til stede, og det er det aller viktigste. Fortsatt er det ikke bombet. Fortsatt er trusselen der, og Milosevic kan komme til forhandlingsbordet.

Presidenten: Vi går videre til neste hovedspørsmål.

Kjell Opseth (A): Spørsmålet mitt går til næringsministeren.

Store Norske sin aktivitet på Svalbard er viktig for så vel busetnaden som for evna til å handheve norsk råderett. Selskapet har arbeidd med å kartlegge eit stort, nytt gruvefelt, Sentrafeltet. Det blir sagt at det ligg til rette for å utvikle Svea Nord til å bli driftsøkonomisk lønsamt. Selskapet må ha avklaring våren 1999. Ei utsetjing til våren år 2000 ville medføre ein meirkostnad på 80 mill. kr. Sidan eg ikkje har merka at statsråd Sponheim har gjort noko taktskifte, må eg få lov å spørje om kva tid Regjeringa har tenkt å leggje saka om Svea Nord og dermed Store Norske si framtid på Svalbard fram for Stortinget.

Statsråd Lars Sponheim: Det er riktig som representanten her gir uttrykk for, at det har vært arbeidet veldig intensivt i Store Norske spesielt det siste halve året for å komme fram til en permanent basis for videre kulldrift som vil være uavhengig av løpende årlige bevilgninger over statsbudsjettet. Store Norske selv og styret har kommet fram til et forslag om hvordan dette kan gjøres. Departementet har dette forslaget til behandling i et konsulentselskap som etterprøver de bedriftsøkonomiske beregningene, selvsagt i full forståelse med Store Norske, for å kunne ha et best mulig beslutningsgrunnlag når dette legges fram for Stortinget.

Det er også riktig å si i denne sammenheng at det er disse vanskelige spørsmålene om videre kulldrift og å finne en økonomisk basis for videre kulldrift som kanskje er det mest forsinkende elementet i den Svalbard-meldingen som Regjeringen nå arbeider med, fordi vi forventer det arbeidet som selskapet selv skal gjøre, og de nødvendige undersøkelser. Regjeringen arbeider for fullt med Svalbard-meldingen for å få dette fram. Jeg kan fortelle at statsministeren sammen med meg og justisministeren reiser til Svalbard for å se på denne kullforekomsten og diskutere disse spørsmålene med Store Norske etter påske, for at Regjeringen skal ha et bredest mulig innsyn i disse spørsmålene. Så vil vi komme tilbake til Stortinget så fort som mulig i egnet form.

La meg også få gi uttrykk for at jeg personlig ser veldig positivt på den mulighet som Store Norske nå ser til å få en permanent drift uten behov for løpende subsidier,

og Regjeringen vil bidra aktivt til å finne fram til en slik løsning.

Kjell Opseth (A): Eg registrerer at næringsministeren ikkje i det heile svarte på det som var det sentrale i mitt spørsmål. Det var om denne saka blir lagd fram for Stortinget så tidleg i vårsesjonen at ho kan bli handsama i vårsesjonen. Dersom Regjeringa ikkje maktar det, vil ein altså få ei ekstrautgift på 80 mill. kr. Det kan då ikkje vere ei målsetjing for Regjeringa å gjere arbeidet så grundig at ein får ei slik ekstrautgift, når selskapet sjølv er kome til at dette kan det vere bedriftsøkonomisk lønsamt å gjennomføre. Så eg spør igjen: Når vil Regjeringa leggje fram saka om Svea Nord?

Statsråd Lars Sponheim: Jeg sa i mitt første svar at vi vil komme med Svalbard-meldingen, som i bred forstand må behandle spørsmålene knyttet til videre kulldrift, så fort vi klarer det. Her arbeides det på spreng i regjeringsapparatet. Men departementet er selvsagt fullt klar over de tallstørrelser selskapet opererer med i kostnader for å gjennomføre den prøvestollen inn til Sentrafeltet i Svea som er nødvendig for å kunne ha de nødvendige kunnskaper om en varig basis for videre kulldrift som er bedriftsøkonomisk lønnsom. De analyser som foreligger så langt, har vi nå til etterprøving i forståelse med selskapet, som jeg gav uttrykk for. Jeg vil komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett med nærmere omtale av disse spørsmålene hvis vi ikke på det tidspunktet har kunnet komme fram med Svalbard-meldingen.

Presidenten: Siste hovedspørsmål vil bli stilt av representanten Per-Kristian Foss.

Per-Kristian Foss (H): Mitt spørsmål går til næringsministeren.

I spørretimen for tre uker siden svarte statsministeren følgende:

«Det er en krevende oppgave å legge til rette for lokalisering av næringsvirksomhet i Norge i en tid der vi står overfor økt kapitalmobilitet og økende konkurranse mellom land når det gjelder å tiltrekke seg investeringer.»

Så sent som i gårsdagens VG slår eksportrådsdirektøren alarm, det han kaller handelsalarm, og peker på at det har vært en utvikling over tid der Norges andel av verdenshandelen, regnet både med og uten petroleum, har vært synkende – entydig synkende. Vi har også fått ferskere eksempler på at bedrifter har flyttet ut av Norge, der valgmulighetene er mellom flere nordiske land, særlig ved fusjoner. Mitt spørsmål til næringsministeren er – jeg forsøker, på tross av at finansministeren tidligere i dag har svart at Regjeringen har ingen holdninger – om det finnes en samlet regjeringsholdning til hva slags strategi man velger for å unngå at en slik utvikling fortsetter.

Statsråd Lars Sponheim: Jeg er helt sikker på – og jeg satt også her og hørte – at finansministeren ikke uttalte seg slik at vi ikke har en klar holdning. Vi ønsker å ha

lønnsomme og gode norske bedrifter i framtiden som også kan erstatte de inntektsfall samfunnet måtte ha på olje- og gasssektoren framover. Det var bl.a. derfor statsministeren på vegne av Regjeringen var så opptatt av nyskapingperspektivet i den redegjørelse han holdt i Stortinget i starten av februar. Det er rett. Jeg husker godt og har merket meg det svaret som statsministeren gav til representanten Per-Kristian Foss i spørretimen nettopp når det gjelder disse spørsmålene som Regjeringen er opptatt av. Jeg tror jeg skal tørre å si så mye, selv om finansministeren sitter rett ved siden av meg, som at i arbeidet med statsbudsjettet for år 2000 er Regjeringen opptatt av bl.a. å se på de nordiske skattereglene som gjør at det her kan være ulike forhold for norske bedrifter, bl.a. i forhold til våre naboland – dette bl.a. på basis av det svaret statsministeren gav til representanten Per-Kristian Foss. Vi ser her på om det er elementer i de svenske og danske skattereglene, som vi vet er under debatt om dagen, som det kan være aktuelt å se på også i forhold til norske bedrifter, for å gjøre Norge enda mer attraktivt å lokalisere både hovedkontor og næringsaktivitet i.

Om kort tid vil Regjeringen oppnevne det utvalget som det bl.a. fra NHO – de kalte det Lokalisering Norge – og delvis også fra fagbevegelsen er tatt initiativ til, for nettopp å se på dette i et mer langsiktig perspektiv. For det er jo helt rett det direktøren i Eksportrådet gav uttrykk for i gårsdagens VG, og som Regjeringen faktisk også i ganske klare ordelag gir uttrykk for i den næringsmelding som ble lagt fram for Stortinget i mai i fjor, at vi er helt avhengig av å komme inn på en næringsutvikling i dette landet som ikke er så råvarebasert, og som klarer å legge vekt på nyskaping og kompetanse i framtidens bedriftsliv, som nødvendigvis må erstatte veldig mye av den råvarebaserte industrien og det næringsliv som vi har i dag.

Per-Kristian Foss (H): Mitt tilleggsspørsmål, innenfor samme område, vil være rettet til finansministeren, slik at han skal slippe å sitte og høre på, men få direkte spørsmål på sitt eget område. Finansministeren svarte i samme spørretime som næringsministeren nå henviste til, at Regjeringen er villig til å gjennomgå skatte- og avgiftsreglene bl.a. på nordisk nivå for å sikre at det blir mest mulig attraktivt å lokalisere bedriftene til Norge. Tatt i betraktning at bedriftene flytter ut, vil finansministeren vurdere å gjøre noe før året er omme? Det er mulig å endre skatte- og avgiftsreglene også i revidert nasjonalbudsjett. Finansdepartementet har jo til fulle vist at det er mulig å endre avgiftsreglene raskt til ugunst for bedrifter. Da er det også mulig å endre avgiftsreglene raskt til gunst for bedrifter, bl.a. for å hindre denne utflytting. Der er jeg åpen for både Regjeringens holdning og eventuelt egne tanker.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg synes ikke det er nødvendig å si noe utover det som statsråd Sponheim nettopp sa. Han gav uttrykk for at de skatteregler vi har i forhold til omverdenen, vil bli vurdert, for det er selvføl-

gelig et sterkt ønske om at det skal bli attraktivt å etablere og drive virksomhet i Norge.

Presidenten: Oddbjørg Ausdal Starrfelt – til tilleggsspørsmål.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg vil gjerne gå tilbake til statsminister Sponheim, for når han svarar her, snakkar han veldig fort, og det høyrest ut som at det er stor aktivitet og stort trykk. I Arbeidarpartiet er det vår klare oppfatning at det er ganske passivt frå næringsministeren si side.

Det eine er dette perspektivet som Per-Kristian Foss tok opp. Me har òg ein situasjon i Noreg no der det vert sendt ut varsel om permitteringar og oppseiingar. Eg var m.a. i Haugesund førre fredag, og der vart det gjeve beskjed om at 130 – stort sett ingeniørar – vert oppsagde no, og fleire vert det seinare i vår av både ingeniørar og andre. Så sit næringsministeren og ser på og ventar. Er det stille før stormen? Kan me verkeleg venta oss ein offensiv frå Regjeringa, med næringsministeren i spissen, for å motverka arbeidsløyse i landet?

Presidenten: *Næringsminister* Lars Sponheim.

Statsråd Lars Sponheim: Ambisjonene er faktisk ikke større enn det, president! La meg først få gi uttrykk for at det er helt nødvendig å skille mellom de kortsiktige problemer og de langsiktige spørsmål. Det var vel av de mellomlange og mer langsiktige spørsmål Per-Kristian Foss reiste, knyttet til det forhold at vi etter hvert over mange år har utviklet et næringsliv i Norge som er veldig råvarebasert. Skulle vi i dag hatt et næringsliv som var helt annerledes, måtte det arbeidet vært tatt tak i på en helt annen måte tidlig på 1990-tallet, under andre regjeringer enn den som sitter nå.

Så er det også rett det som representanten her gir uttrykk for, at vi står overfor en del kortsiktige problemer. Nå har det riktignok ikke slått ut på arbeidsledighetsstatistikken slik bl.a. representanten Ausdal Starrfelt sterkt hevdet overfor meg i en spontanspørretime i desember måned. Men mye tyder på at det kommer. Tredje kvartal synes å kunne bli en kritisk periode. Regjeringen vil komme tilbake i revidert nasjonalbudsjett, hvor alle disse spørsmålene vil bli drøftet, og vi vil fremme de forslag som vi mener er nødvendige, og som kan balanseres mot et fortsatt stramt budsjett for å bidra til en lavere rente, som er viktig for bedriftene. Regjeringen er også vel kjent med de forslag som verserer fra næringslivet, som også Arbeiderpartiet nylig har fremmet på en pressekonferanse.

Presidenten: Tiden for den muntlige spørretime er nå omme, og vi går over til den ordinære spørretimen.

Ordinær spørretime

Presidenten: På grunn av det høye antall spørsmål som skal besvares, finner presidenten å måtte meddele at han

med hjemmel i forretningsordenens § 53 nr. 3 siste ledd har bestemt at det kun vil bli gitt anledning til ett tilleggs-spørsmål etter at hovedspørsmålet er besvart. Det anses nødvendig for at dagens kart kan ferdigbehandles innenfor den reglementsmessige tid for formiddagens møte.

Videre vil presidenten meddele at det blir en lang rekke endringer i den oppsatte spørsmålslisten, og viser i den sammenheng til den oversikt som er omdelt på representantenes plasser i salen.

De foreslåtte endringer i dagens spørretime foreslås godkjent. – Det anses vedtatt.

Endringene var som følger:

Spørsmål 1, fra representanten Unn Aarrestad til kulturministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden har sykdomsforfall.

Spørsmål 2, fra representanten Ågot Valle til kulturministeren, vil bli besvart av utenriksministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 4, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til barne- og familieministeren, vil bli tatt opp av representanten Grethe G. Fossum.

Spørsmål 9, fra representanten Steinar Bastesen til fiskeriministerens, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av fiskeriministerens, som er bortreist. Etter anmodning fra samferdselsministeren blir dette spørsmål flyttet og besvart etter spørsmål 35, som skal besvares av samme statsråd.

Spørsmål 12, fra representanten Anneliese Dørum til finansministeren, vil bli tatt opp av representanten Tore Nordtun.

Spørsmålene 22 – 29, fra henholdsvis representantene Synnøve Konglevoll, Ursula Evje, Rolf Reikvam, Tomas Norvoll, Sigvald Oppebøen Hansen og Rita Tveiten til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, utsettes til neste spørretime, da statsråden er bortreist.

Spørsmål 30, fra representanten Rune E. Kristiansen til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, vil bli besvart av arbeids- og administrasjonsministeren som rette vedkommende.

Spørsmålene 31 – 35, fra henholdsvis representantene Inger Stolt-Nielsen, Oddbjørg Ausdal Starrfelt, Steinar Bastesen og Inge Myrvoll til samferdselsministeren, blir etter anmodning fra statsråden flyttet og besvart etter spørsmål 46, dvs. til slutt i spørretimen.

Spørsmål 36, fra representanten Einar Olav Skogholt til sosialministeren, vil bli besvart av helseministeren som rette vedkommende.

Spørsmål 47, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av barne- og familieministerens som rette vedkommende. Etter anmodning fra barne- og familieministerens blir dette spørsmål flyttet og besvart etter spørsmål 4, som skal besvares av samme statsråd. Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Synnøve Konglevoll.

S p ø r s m å l 1

Fra representanten Unn Aarrestad til kulturministeren:

«I Aftenposten 23. februar 1999 står det at idretts- og ungdomsleiarar må bruka mykje tid og energi på byråkrati i tilknytning til lag og organisasjonar. Mange foreldre ynskjer også å engasjera seg, men ikkje med å fylla ut skjema.

Kva vil statsråden gjera for å redusera skjemaveldet som frivillige organisasjonar nå opplever?»

Presidenten: Dette spørsmålet er utsatt til neste spørretime.

S p ø r s m å l 2

Presidenten: Spørsmålet, som er stilt til kulturministeren, vil bli besvart av utenriksministeren som rette vedkommende.

Ågot Valle (SV): Jeg har da følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Både Berg-utvalgets innstilling og rapporten fra kultursosiolog Per Mangset inneholdt kritikk av organiseringa av formidling av norsk kunst og kultur i utlandet. Flere kulturaktører har pekt på det uholdbare i at formidling av norsk kunst blir underlagt utenrikspolitiske strategier. Våre naboland satser mye mer på kulturutveksling med utlandet enn det Norge gjør.

Vil statsråden ta initiativet til en ny vurdering av organisering og omfang av presentasjon av norsk kultur i utlandet?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: La meg med en gang slå fast at kunst og kultur selvsagt har en verdi i seg selv. Derfor bistår Utenriksdepartementet kulturlivet i stor grad på kunstnernes egne premisser.

For å sikre kvaliteten på det vi gjør har Utenriksdepartementet siden 1993 støttet seg på rådgivende faggrupper innenfor sentrale kunstområder som bildende kunst, musikk, litteratur og dans/teater. Faggruppene deltar i planleggingen av kulturformidling og satsinger i utlandet, og gir råd i behandlingen av søknader fra kunstnere som ønsker å presentere seg ute. Vi har flere slike grupper under planlegging, og det vil bli lagt ytterligere vekt på informasjon og dialog med fagmiljøene. I tillegg er departementet i kontinuerlig dialog med Kulturdepartementet om dette arbeidet på det området som gjelder Kulturdepartementets ansvar.

Utenriksdepartementets tjenestemenn er ikke fageksperter på kunst og kultur. Vårt bidrag er kompetanse når det gjelder kontaktformidling, oppsøkende arbeid overfor utenlandske kulturmyndigheter og nettverksbygging mellom norske og utenlandske kulturinstitusjoner. Det at utenriksstasjonene også arbeider med presse- og informasjonsarbeid, muliggjør en mer effektiv synliggjøring av norsk kultur og en bedre utnyttelse av faglige og økonomiske ressurser.

God norsk kunst forteller imidlertid også noe om oss selv. Den presenterer hva Norge står for, og derfor har den et budskap som også andre kan dra nytte av. Dette

betyr at kulturformidlingen også bør settes inn i en ramme som gjør at vi når det publikum vi helst vil nå.

Det meste av kulturformidlingen retter seg mot sentrale land og regioner i Europa, Nord-Amerika og Japan. Disse landene betyr svært mye for Norge politisk og økonomisk, og er også av stor interesse for norsk kulturliv både når det gjelder presentasjon av vår egen kultur og innhenting av impulser. Men vi ønsker også å bruke kunst og kultur som del av Norges presentasjon i videre global sammenheng.

Kultur blir dermed utenrikspolitikken tredje søyle – ved siden av det politiske og økonomiske feltet. Som de fleste land er vi opptatt av koblingen mellom de tre søylene, noe som reiser viktige spørsmål, slik representanten Valle påpeker. Vi har imidlertid svært positive erfaringer med å bruke kulturformidlingen også som et redskap for norske politiske og økonomiske interesser. Det betyr ikke at vi ikke skal ha en debatt om dette og vurdere alternative måter å organisere arbeidet på. Vi har en løpende dialog med kulturlivet selv og med andre departementer om dette.

Omfanget av kulturarbeidet vårt i utlandet må imidlertid – som på andre områder – tilpasses de gitte budsjett-rammene. Ifølge de opplysningene vi sitter inne med, ligger den samlede norske offentlige støtten til kultursatsinger i utlandet i rent økonomiske termer omtrent på nivå med det finske, og kanskje noe i underkant av det man har satt av i Sverige og Danmark.

Det er imidlertid viktig at vi i dette regnestykket tar med hele spektret av ressurser og virkemidler som settes inn, selv om de ikke er så lette å tallfeste. I Norge representerer ikke minst utenriksstasjonene – i vel så stor grad som for våre naboland – en viktig personellressurs som både vi og kulturlivet selv kan spille på.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Jeg skjønnte det slik på svaret at Regjeringa bare tar sikte på noen justeringer. Svaret var for så vidt greit nok, men det viser også at Utenriksdepartementet tenker veldig instrumentelt når det gjelder satsing på kunst og kultur, nemlig at målet for formidlinga ligger utenfor kunsten og kulturen sjøl, og ikke blir satt inn i en kulturpolitisk sammenheng, noe som jeg oppfattet at Stortinget sa noe om den gangen kulturmeldinga ble presentert.

Det er store frustrasjoner i kunst- og kulturlivet over hvordan dette fungerer, nettopp på grunn av at dette skjer ut fra en instrumentell tankegang. Konsentrasjonen om enkelte land er også stor, og det er slett ikke sikkert at de spennende tingene som kan få norske kunstnere og kulturarbeidere til å blomstre, skjer i akkurat disse landene. Det er viktig å understreke (presidenten klubber) at norske kunstnere og kulturarbeidere må få anledning til å blomstre i møte med utlandet. Ser ikke utenriksministeren dette poenget, og vurderer ... (Presidenten klubber.)

Presidenten: Presidenten vil påpeke at blomstringstiden nå ble vel lang!

Utenriksminister Knut Vollebæk: Utenriksministeren og Utenriksdepartementet har ingenting imot blom-

string verken i kulturlivet eller andre steder, man håper at blomstene snart kommer!

Men jeg er ikke sikker på om jeg forstår representanten Valle helt når hun sier at vi ikke setter kulturen inn i en sammenheng. Det var noe av det jeg prøvde å gjøre. Vi mener at kunst og kultur har en verdi i seg selv, og det skal vi støtte. Vi bruker faktisk faggrupper. Jeg tror ikke vi kommer i en situasjon – med all respekt for det norske fagmiljøet på kunstområdet – hvor alle er enige om strategi. Vi kjenner fra debatten i avisene at det også er stor uenighet internt i Norge når det gjelder kunst og kultur og hva vi skal prioritere, så det må også bli en del av Utenriksdepartementets situasjon. Men vi tar dem med på råd, vi bruker dem. Og vår forståelse er at frustrasjonen er langt mindre i dag enn den var for noen år siden, både fordi vi bruker fagmiljøene mer og fordi vi har mer penger enn det vi hadde for noen år siden – faktisk over 50 mill. kr på kulturbudsjettet.

S p ø r s m å l 3

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få lov å stille barne- og familieministeren følgende spørsmål:

«Det synes som om foreldrebetaling i barnehagene har økt langt over prisstigningen. I budsjettbehandlingen ble det understreket at foreldrebetalingen ikke skulle overskride prisstigningen.

Hva har statsråden tenkt å gjøre for at foreldrebetalingen i barnehagene ikke skal øke ytterligere?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg delar representanten Fossum si bekymring for auken i foreldrebetalinga i barnehagane.

Barnehagane skal vera eit reelt alternativ for alle foreldre. Satsane for foreldrebetalinga skal difor ikkje ekskludera nokon frå barnehagane. Det må aldri vera slik at berre dei med høge inntekter er i stand til å bruka barnehagane. Regjeringa er opptatt av at foreldrebetalinga både i dei offentlege og dei private barnehagane skal vera på eit akseptabelt nivå for alle foreldre. Regjeringa sitt ynske om at betalingssatsane ikkje skulle auka meir enn den generelle prisauken, er eit uttrykk for dette. Samstundes vil eg understreka at det er kommunane og dei private barnehageeigarane som fastset foreldrebetalinga.

Dei siste tala frå Statistisk sentralbyrå tyder på at auken det siste halvåret har vore høgare enn auken i konsumprisindeksen. Dette heng m.a. saman med lønnsoppgjeret sist vår. Auka kostnader i barnehagane etter lønnsoppgjeret har mange stader blitt kompensert ved at ein tar høgare foreldrebetaling. Eg har også merka meg at foreldrebetalinga har auka mest i dei private barnehagane utan kommunal støtte. Kommunane sin medverknad er ein viktig føresetnad for å halda lik foreldrebetaling i private og offentlege barnehagar.

Utviklinga den siste tida har ikkje vore i tråd med Regjeringas ynske og målsetting. For å sikra akseptable prisar i barnehagane må vi difor vurdere dei verkemiddel staten har. Og for å seia det slik: I dette budsjettåret har

vi auka frådraget for dokumenterte utgifter til pass og stell av born, som også har noko å seia for barnehagekostnadene i det heile. Kan hende er tida inne for å regulera nivået eller ordningane for foreldrebetalinga. Det er fleire måtar å gjera dette på. Desse vil bli drøfta i den kommande stortingsmeldinga om barnehagar. Eg vil difor ikkje konkludera no, men gjennom barnehagemeldinga inviterer Stortinget til ein diskusjon om eventuelle tiltak for å sikra eit akseptabelt nivå på foreldrebetalinga.

U r s u l a E v j e hadde her overtatt presidentplassen.

Grethe G. Fossum (A): Jeg takker statsråden for svaret, som viser at vi deler denne bekymringen for barnehagene og for foreldrebetalingen.

Statistisk sentralbyrå viser at barnehagesatsene faktisk steg med 4,4 pst. fra høsten 1998 til januar 1999, og i de private barnehagene steg den med 7 pst. Det er klart at dette er et alvorlig problem for foreldrene, som skal betale hver eneste måned.

Jeg har et spørsmål til statsråden i forbindelse med det svaret jeg fikk: Hvilke virkemidler tenker staten seg å bruke her? Vi savner alle barnehagemeldingen, for hvis barnehagemeldingen hadde kommet nå, hadde det betydd at det rett og slett kunne fått konsekvenser for budsjettet for 1999. Dessuten ville det betydd mye for de foreldrene som faktisk hver eneste måned er nødt til å betale et foreldrebidrag til barnehagene som har økt mer enn den prisutviklingen vi har.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det eg rekner med at SSB ikkje har tatt med i si berekning, er – som eg nemnde i svaret mitt – dei auka frådraga for dokumenterte utgifter til pass og stell av born, som gjer billetet litt lysare. Men som eg også svarte, kjem vi til å fylgja dette nøye. Når det gjeld dei verkemidla vi kan tenkja oss å ta i bruk, sa eg jo også i svaret mitt at eg ikkje kan konkludera i dag, for dei kjem vi tilbake til i barnehagemeldinga.

Når det gjeld barnehagemeldinga og påverknaden av budsjettet for år 2000, har kollegaen til representanten Fossum – Karita Bekkemellem Orheim – i ein debatt med meg her i Stortinget sagt at meldinga ville i alle fall ikkje ha blitt handsama før over jul neste år, slik at eg trur at om meldinga kjem no i juni, eller om ho kjem til hausten, vil ikkje dette ha så mykje å seia for akkurat budsjettet for år 2000. Men det som er klart, og som vi må ta opp i stortingsmeldinga, er at vi må sjå på korleis ein på lengre sikt kan klara å styrka rettane for foreldra i forhold til dei totale utgiftene dei har til bruk av barnehage.

S p ø r s m å l 4

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til barne- og familieministeren, vil bli tatt opp av representanten Grethe G. Fossum.

Grethe G. Fossum (A): Jeg vil få lov å stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Regjeringens avtale om kontantstøtten omfatter alle delene av familiepolitikken. Under Private Barnehagers Landsforbunds landsmøte opplyste en av Regjeringens avtalepartnere at det ikke er snakk om mer penger til barnehagene, men en omfordeling av de 240 mill. kroner som brukes til barnehager hvert år.

Er dette et signal om at man ikke lenger skal sikre både private og offentlige barnehager økonomisk, og at en videre utbygging er lagt på is?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Representanten Fossum spør på vegner av representanten Bekkemellem Orheim om Regjeringa har gitt signal om at private og offentlege barnehagar ikkje lenger skal sikrast økonomisk, og om den vidare utbygginga er lagd på is.

Det er ca. fire veker sidan eg svarte på ein interpellasjon frå Karita Bekkemellem Orheim, kor eg gjorde greie for dei utfordringane vi har i barnehagesektoren. Eg kan ikkje sjå at det ligg føre nye opplysningar som endrar dei vurderingane som eg gav i den debatten, og vil ikkje ta opp igjen alle argumenta som eg brukte då.

Eg slo den gongen fast at utbygginga ikkje har stoppa opp, og at Regjeringa vil arbeida for å sikra både private og offentlege barnehagar økonomisk. Behov for nye plassar vil føra til auka kostnader for stat og kommune. Det vil kosta å nå målet om barnehageplass til alle som ynskjer det. Desse spørsmåla arbeider Regjeringa med og vil fylgja opp i stortingsmeldinga og i dei årlege budsjetta.

Min konklusjon er difor den same i dag som den var for ein månad sidan: Den vidare utbygginga er ikkje lagd på is, og private og offentlege barnehagar skal framleis sikrast økonomisk.

No er det ikkje representanten Fossum som har stilt spørsmålet, men Karita Bekkemellem Orheim, men eg må få lov å leggja til at eg undrast litt over spørsmålsstillinga, der ein viser til ein av Regjeringas avtalepartnarar. Det er blitt meg opplyst at den avtalepartnaren som Bekkemellem Orheim tenkte på, i sitt innlegg viste til Framstegspartiet sitt framlegg til omfordeling av 240 mill. kr på barnehagesektoren i deira alternative budsjett.

Mens vi sat i opposisjon, gjekk Kristeleg Folkeparti fleire gonger i budsjettsamarbeid med Arbeidarpartiet, utan at eg følte at Arbeidarpartiet måtte hefta for heile vårt alternative budsjett. Eg vonar det ikkje er slik det skal vera i framtida, og vi veit at Framstegspartiet hadde eit anna forslag enn Regjeringa hadde, og eg ynskjer å understreka at Regjeringa ikkje heftar for det totale budsjettframlegget som Framstegspartiet hadde i høve til vårt budsjett for året 1999.

Grethe G. Fossum (A): Ja, det er vel slik at man ikke hefter for alt en avtalepartner gjør. Men når man har inngått en skriftlig avtale med f.eks. Fremskrittspartiet om at de kommunale og de private barnehagene skal dele midlene, og denne avtalepartnaren på det nåværende tidspunkt i et offentlig møte sier at det ikke blir en krone

mer til barnehagene, og at de 240 mill. kronene skal deles mellom offentlige og private, da vil vi se et bilde av at de offentlige barnehagene, som har fått støtte til nå, vil få mindre. Dermed vil foreldrebetalingen i disse barnehagene øke.

Jeg vet at dette er et problem som ministeren strir med. Synes hun ikke det er vanskelig, når en av avtalepartnerne er så negativ til barnehager som Fremskrittspartiet her er, ved å si at de ikke har en krone mer til barnehager? Er det da lettere å få mer kroner til kontantstøtte?

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: No må eg seia at representanten Fossum refererte avtalen vi har med Høgre og Framstegspartiet, på ein litt nonchalant måte. Det står ikkje noko i den avtalen om at kommunane skal fordela midlane likt ut frå den potten som er i dag. Representanten Fossum kan gjerne få avtalen, slik at ho kan få sjå kva som står der. Det som er tilfellet, er at avtalen seier noko om at dei private og offentlege barnehagane må få ei meir lik handsaming når det er like krav til dei. Pliktene og den økonomiske handsaminga skal vera meir like enn dei er i dag. Dette vil vi koma attende til Stortinget med forslag om.

Når det gjeld Framstegspartiet sine forslag i høve til budsjettet, var jo deira utgangspunkt m.a. at vi skulle ha 25 milliardar kr i skattelette. Det var altså ganske store gap mellom det som dei la fram som sitt budsjett, og det som vart det endelege budsjettet. Dei gjekk likevel i dialog med oss, og vi fekk vedtatt eit budsjett. Det er eg glad for. Men eg vil ta avstand frå at Regjeringa skal hefta for heile det alternative budsjettet som Framstegspartiet la fram i haust.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 47.

S p ø r s m å l 4 7

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Karita Bekkemellem Orheim til kommunal- og regionalministeren, vil bli besvart av barne- og familieministeren som rette vedkommende.

Spørsmålet vil bli tatt opp av representanten Synnøve Konglevoll.

Synnøve Konglevoll (A): Jeg vil stille følgende spørsmål til barne- og familieministeren:

«Er det aktuelt for Regjeringen å overføre de øremerkede tilskuddene til barnehagene til de generelle rammeoverføringene til kommunene?»

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Det statlege tilskotet til drift av barnehagar vert i dag gitt som øyremerkte tilskot. Det er ulike satsar for tilskotet, avhengig av alderen til borna og avtalt opphaldstid i barnehagen.

Heilt sidan det nye inntektssystemet for kommunane vart innført i 1986, har det vore ei målsetting at barnehatilskotet på sikt burde innlemmast i inntektssystemet.

Men både denne og tidlegare regjeringar har meint at eit øyremerkt tilskot er mest tenleg så lenge barnehagesektoren er i ein utbyggingsfase, og så lenge tilbodet er lågare enn det som kan reknast som full behovsdekking.

Det er òg eit moment at nivået på utbygginga i dei enkelte kommunane lenge har vore veldig ulik. Dermed vil ei ordning med tilskot tildelt etter objektive faktorar kunna slå uheldig ut og i liten grad falla saman med nivået på kommunane sine faktiske utgifter til barnehageføremål.

Vidare har barnehagesektoren som kjent eit stort innslag av private verksemdar. Dette har òg vore eit argument for å halda oppe ordninga med øyremerkte tilskot. Spørsmålet om rammeoverføringar i høve til dei private barnehagene går på om ein er villig til å overlata ansvaret for å sikra den private delen av marknaden til kommunen. Det er fullt mogleg å finna løysingar for privatdrivne barnehagar innanfor ei ordning der tilskotet vert gitt gjennom inntektssystemet til kommunane. Private barnehagar sin rett til tilskot kan t.d. regulerast gjennom ulike former for samarbeidsavtalar, slik at kommunane etter gitte vilkår vert forplikta til òg å støtta private barnehagar.

Barne- og familiedepartementet arbeider som kjent med ei stortingsmelding om barnehagar. Utgangspunktet for meldinga er at barnehagesektoren er ved eit vegskilje. Tidspunktet for full behovsdekking nærmar seg, og dermed vil utbyggingsfasen vera over. Eit sentralt tema i meldinga vil difor vera ein diskusjon om utforminga av dei framtidige rammevilkåra for sektoren. Meldinga vil drøfta dei framtidige økonomiske og juridiske rammevilkåra og spørsmålet om tidspunktet er inne for å innlema barnehatilskotet i inntektssystemet til kommunane.

Eg ber om forståing for at eg når det gjeld enkelte sider og vurderingar i denne diskusjonen, viser til barnehatgemeldinga.

Synnøve Konglevoll (A): Barne- og familieministeren viste til at dette skal drøftes i barnehatgemeldinga. Det er skuffende at den ikke kommer i vår. Men det er et annet interessant moment i det barne- og familieministeren svarer, og det er at barnehagesektoren er ved et veiskille. Det er riktig. Det er tall som tyder på at for første gang på veldig mange år går antallet barnehageplasser tilbake. Rundt omkring i landet går utviklingen i kommunene faktisk motsatt vei i forhold til det som har vært planene fra Stortinget. Spesielt kontantstøtten gjør situasjonen utsatt i kommuner med få innbyggere. Så min oppfordring er at barne- og familieministeren bruker den ekstra tiden som Regjeringen har bevilget seg til å arbeide med barnehatgemeldinga, til å vurdere om man kan snu denne negative utviklingen. Og i den vurderingen tror ikke jeg at å legge tilskuddet inn i rammen er riktig vei å gå.

Statsråd Valgerd Svarstad Haugland: Eg er einig med representanten Konglevoll i at å leggja tilskotet inn i ramma i dag, ikkje er rett veg å gå, fordi vi ikkje har nådd full behovsdekning enno. Men å trekka den konklusjonen at vi ikkje skal gjera det i framtida heller, det reknar eg

med at iallfall ikkje Arbeidarpartiet har gjort, om representanten Konglevoll har gjort det. Men eg forstod representanten slik at ho tenkte på dagens situasjon.

Når det blir hevda frå Arbeidarpartiet si side, ikkje berre i dag, men ganske ofte, at utviklinga går tilbake og vi får færre barnehageplassar, må eg seia at det er berre framtida som kan fortelja oss om Arbeidarpartiet har rett i det. Førebels har det ikkje skjedd. Eg er fullt klar over at i ein del kommunar der dei har bortimot full dekning no, har dei ikkje behov for så mange plassar når ein får kontantstøtte. Det er ei utvikling som vi rekna med. I dei aller fleste kommunane er det framleis bruk for fleire barnehageplassar, og dermed vil eg tru at når vi reknar opp dei nye plassane i 1999, får vi ikkje ein tilbakegang, men ein framgang på fleire plassar. Men den kunnskapen sit faktisk korkje eg, representanten Konglevoll eller Arbeidarpartiet med i dag.

S p ø r s m å l 5

Grete Knudsen (A): Jeg vil stille følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«5. mars 1999 oppnevnte Nærings- og handelsdepartementet et utvalg som skal foreslå kravspesifikasjoner for et IT- og kunnskapssenter på Fornebu.

Hvorfor fant statsråden bare plass til en kvinne i et utvalg på sju, og hva vil han gjøre for å rette på dette?»

Statsråd Lars Sponheim: Stortingsflertallet vedtok den 25. februar at Regjeringen snarest og før 1. juni 1999 utpeker hvilket selskap som skal få i oppdrag å utvikle og gjennomføre planene om et IT- og kunnskapssenter på Fornebu. Dette er en svært kort tidsfrist med hensyn til de prosesser som det er nødvendig å gjennomføre før valg av selskap kan finne sted.

Jeg legger til grunn for oppfølgingen av vedtaket at det skal være rom for en mest mulig åpen og rettferdig konkurranse mellom ulike interessenter. Før fristen 1. juni må Regjeringen også ha noe tid til å vurdere de ulike planer som forventes lagt fram. Interessentene har derfor fått frist fram til 18. mai for å komme med sine opplegg for Fornebu.

For at konkurransen skal være reell, må det være helt klart hvilke krav myndighetene stiller til de planer som interessentene inviteres til å legge fram. Nærings- og handelsdepartementet er i ferd med å utarbeide slike kravspesifikasjoner innenfor rammen av Stortingets vedtak av 25. februar i år.

For å sikre at disse spesifikasjonene er faglig solide, både når det gjelder utdanningsvirksomhet, nyskaping og øvrig næringsvirksomhet, ble det kort tid etter Stortingets vedtak – nærmere bestemt den 5. mars – oppnevnt et utvalg som skal komme med forslag til slike spesifikasjoner. Utvalget er pålagt å legge fram sin innstilling senest 27. mars, altså førstkommende lørdag. Dette er nødvendig for at Regjeringens kravspesifikasjoner skal kunne offentliggjøres den 7. april. Dette gir da aktuelle interessenter tiden fra 7. april til 18. mai for å ferdigstille sine planer, altså bare seks uker.

Utvalget består av sju framstående medlemmer med erfaring fra universiteter, forskning og næringsliv. Det hadde i utgangspunktet vært ønskelig med flere kvinnelige medlemmer, men med den tid som er stilt til rådighet for denne prosessen, ble det ikke tid til de vanlige sonderinger som erfaringsmessig er nødvendig for å få til den kjønnsbalanse som slike utvalg normalt bør ha.

Tidsfristene Regjeringen har blitt pålagt i denne saken, stilte oss overfor et dilemma. Ideelt sett burde man brukt noen dager ekstra på å finne fram til dyktige kvinner som kunne sitte i utvalget. Dette ville imidlertid ytterligere kortet ned på den fra før av meget knappe tiden interessenter får til rådighet for å legge fram sine planer for IT- og kunnskapssenteret. I denne konkrete avveien valgte jeg å prioritere hensynet til raskest mulig framdrift.

Representanten Knutsen spør hva jeg vil gjøre for å rette på dette. Jeg vil først understreke at jeg normalt legger stor vekt på å ha en god kjønnsbalanse i de utvalg som oppnevnes. I og med at dette utvalget straks er ferdig med sitt arbeid, er det etter min mening ikke noe som kan gjøres i dette konkrete tilfellet.

Grete Knudsen (A): De samme holdningene fra de gamle menn går igjen. Man har ikke tid, og det er for korte frister til å finne dyktige kvinner. Nå ser jeg ned her på likestillingsministeren, som tydeligvis ikke har hørt svaret til Sponheim, der det fremgår at han faktisk ikke nå ser noen grunn til å finne dyktige kvinner. Han hadde for kort tid, så det var ikke mulig å finne dyktige kvinner til å gå inn i et slikt utvalg – som ikke minst likestillingsministeren skulle være koordinator for i Regjeringen. Men jeg bare gjentar: De gamle holdningene gjentar seg: korte frister, det er så viktige utvalg at man faktisk ikke kunne finne nok kvinner. Jeg har ikke noe tillegsspørsmål.

Statsråd Lars Sponheim: Kritikken er berettiget, men jeg må si at den svekkes noe når den fremsettes av representanten Grete Knudsen, som har vært så aktiv nettopp i forhold til å gi en så umulig tidsfrist for dette arbeidet – noe som gjør at det arbeides på spreng. Derfor ble det nødvendig å gå til en del av de sentrale ledere i de aktuelle institusjoner og universiteter osv. for å nedsette dette utvalget, som altså arbeider under helt ekstreme betingelser – på svært kort tid – og som var i stand til å frigjøre tid på så kort varsel. Derfor ble resultatet slik. Hadde Stortingets flertall – som representanten Knudsen var en del av, og som regjeringspartiene ikke var en del av – gitt rom for det som er normal prosess i slike tilfeller, ville selvsagt ikke denne situasjonen ha oppstått.

Vi får være enige om at gamle menns holdninger – jeg vet ikke hva aldersgrensen måtte være – bør vi bekjempe, og så får vi håpe at de som da blir investorer på Fornebu, ikke bare forvalter de gamle menns holdninger, til både dette spørsmålet og andre.

S p ø r s m å l 6

Lars Rise (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til nærings- og handelsministeren:

«Etter at Ford MC har kjøpt 51 pst. i holdingselskapet Pivco Industries AS, ser det ut til at produksjon av elbilen Think kan komme i gang for fullt innen utgangen av året.

Hvordan vil statsråden legge forholdene til rette slik at den norske produksjonen av elbiler også kan fremmes ved et stort hjemmemarked?»

Statsråd Lars Sponheim: Nærings- og handelsdepartementet er opptatt av å legge forholdene til rette for at Pivco kan bli en internasjonal suksess. Jeg ønsker likevel å presisere at de tiltak Regjeringen legger opp til for å fremme bruken av elbiler, gjelder elbiler generelt. For å fremme bruken av elbiler er det av avgjørende betydning å være tidlig ute og skape et testmarked i Norge i en overgangsperiode. Norge kan bli et foregangsland når det gjelder bruk av elektriske biler, med utgangspunkt i at vår elektrisitet er basert på vannkraft.

Det er iverksatt en rekke avgiftspolitiske tiltak som begunstiger elbilbruk i Norge: fritak av bompenger, gratis offentlig parkering og fritak for engangs- og årsavgift.

Nærings- og handelsdepartementet har tatt initiativ til en uformell interdepartemental arbeidsgruppe som vurderer videre tilrettelegging for elbiler i Norge. Kritiske faktorer er infrastruktur, holdningsendringer og insentiver.

Sammen med representanter fra norsk bildelindustri var jeg på besøk hos Ford i Tyskland i slutten av februar. Dette signaliserer at norsk industri er en seriøs og troverdig partner som er interessert i å øke samarbeidet med Ford. Besøket fokuserte også på mulighetene for økt eksport for norsk bildelindustri til tysk bilindustri.

Fords oppkjøp av Pivco gjør at selskapet nå får tilgang til det norske virkemiddelapparatet. Dette kan være en viktig faktor for å sikre at framtidig produksjon og utvikling av Think vil foregå i Norge. Norges forskningsråd skal arrangere en idédugnad om hvorledes forholdene kan legges til rette for utbredelse av elbiler i Norge, den 30. april i år.

Lars Rise (KrF): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er positivt at det allerede er iverksatt en rekke tiltak som fremmer elbilbruk. Men tiltak for elbilen har vært drøftet i sju-åtte år nå, og arbeidet har gått nokså sent. Med tanke på de miljømessige gevinster som er åpenbare, særlig ved en omfattende bruk av elbilen i de store byene, kan statsråden forsikre at arbeidet med å fremme bruk av elbil vil forseres? Og vil statsråden vurdere ytterligere tiltak, som å få definert bilen som driftsmiddel – varebil – og ikke som nå, som personbil?

Vi vet at i Sverige har staten bevilget 120 mill. kr til å fremme bruken av elbil, og pengene benyttes til å bygge infrastruktur – ladestasjoner, osv. Kan statsråden tenke seg statlige bevilgninger? I Sverige har også det offentlige gått foran med et godt eksempel og kjøpt inn elbiler. Kan statsråden tenke seg at stat og kommune i Norge også går foran med et godt eksempel og satser på elbiler der dette er tjenlig?

Statsråd Lars Sponheim: Som jeg sa i mitt første svar, er Regjeringen nå opptatt av nettopp å etablere det vi kaller et testmarked, eller etablere gode hjemmeforhold for produksjon av elbil, særlig fordi vi da vil produsere elbil i Norge.

Det er ikke tvil om at elbilen først og fremst blir en bybil. Det gjelder å tenke billøsninger i by på en helt annen måte, det er det interessante ved utviklingen av dette. Og kan vi gjøre Norge til et utstillingsvindu på en del områder, f.eks. for hvordan man kan finne nye, spennende måter å bruke elbil på, vil det åpenbart være til stor støtte for den bilproduksjonen som nå vil starte opp i Norge, og en sikkerhet for at denne produksjonen og utviklingen av dette bilkonseptet kan få bli i Norge. Mange tror jo at elbilen ikke blir bare en tradisjonell privateid bil, men at den også kan være en bil som går på leieløsninger, som på ulike måter vil inngå i den løpende kollektivtransport – annerledes enn det vi tradisjonelt kjenner til i dag med tanke på bilbruk. Man kan bruke bankkortet sitt, ta en bil på jernbanestasjonen og sette den fra seg på et sted som er egnet for det, og på det viset bruke elbilen i bybildet, noe som vil skape et bedre miljø.

S p ø r s m å l 7

Ågot Valle (SV): Jeg har følgende spørsmål til utenriksministeren:

«Utenriksministeren er opptatt av at kurderleder Öcalan får en rettferdig behandling i forbindelse med rettssaken. Opplysninger gitt i samtaler med Öcalans advokater gir grunnlag for å tro at rettssaken blir en farse. Det er viktig for rettssikkerheten til de involverte at det er et kontinuerlig press utenfra, og at folk fra andre land får være tilstede under rettssaken.

Vil utenriksministeren ta initiativ for å sikre at det blir anledning for observatører fra Norge til å være til stede før og under rettssaken?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: Fra norsk side har vi gjort det klart at vi forventer en åpen og rettferdig rettergang for Abdullah Öcalan. Siden det ble kjent at PKK-lederen var fengslet, har vi arbeidet aktivt for å sikre internasjonal tilstedeværelse under rettssaken mot ham.

Vi har sett det som naturlig å kanalisere vårt engasjement gjennom Europarådet, som er det mest hensiktsmessige forum for å drøfte menneskerettighetsspørsmål og for å legge press på land i menneskerettighetssaker. I tråd med dette har vi arbeidet for at en bred parlamentarikerdelegasjon fra Europarådet kan følge rettssaken. Vi har godt håp om norsk deltakelse i denne delegasjonen.

Vi har dessuten arbeidet for at Europarådets ministerkomite skal få være til stede under rettssaken. Dette er nå bekreftet, og ministerkomiteen vil være representert ved det ungarske formannskapet.

La meg også nevne, som representanten Valle vil være kjent med, at en delegasjon fra Europarådets anti-torturkomite møtte Öcalan i fengselet i begynnelsen av

mars. Den norske visepresidenten i komiteen, Ingrid Lycke Ellingsen, deltok i disse samtalerne.

Jeg vil i tillegg få nevne at Den europeiske menneskerettsdomstolen har truffet vedtak for å sikre både Öcalans og forsvarrets rettigheter, og for å gi den tiltalte anledning til å utøve sin klagerett overfor Den europeiske menneskerettsdomstolen. Tyrkia holder domstolen orientert om tiltak som blir truffet for å innfri Den europeiske menneskerettskomisjonens krav.

Det sentrale i denne saken er at Öcalan får en rettferdig behandling. I den sammenheng er et internasjonalt nærvær spesielt viktig. En tilstedeværelse fra Europarådet etter de linjene jeg her har skissert, burde gjøre det internasjonale samfunn i stand til å innhente førstehånds opplysninger om Öcalans situasjon og rettssaken mot ham. Vi vil selvsagt følge denne saken nøye i tiden fremover.

Ågot Valle (SV): Jeg takker for svaret. Jeg oppfatter det som at utenriksministeren virkelig er opptatt av at her skal det gå rett for seg, og at det er viktig at det er internasjonale observatører til stede. Men det som også er viktig, er at det ved siden av parlamentarikere er advokater, som kan være til stede og vurdere rettssaken, og som også kan se på hva som kan gjøres på forhånd.

Utenriksministeren er kjent med at jeg sammen med to advokater hadde en ganske lang samtale med Öcalans advokat Ahmet Zeki Okcuoglu. Og det kom fram rystende detaljer i denne samtalen, som gjør at bildet av Tyrkia som en rettsstat faller ganske mye sammen. Det er derfor gode grunner til å tro at denne rettssaken vil bli en farse. Utenriksministeren kjenner helt sikkert til disse rystende detaljene fra den samtalen vi hadde.

Jeg forstår det slik at utenriksministeren og Regjeringa har sin strategi med å la det gå gjennom Europarådet. Det kan være greit nok, men hvis Europarådet sender sine representanter og andre land sender sine representanter, kan det være et signal til Tyrkia om at denne rettssaken virkelig blir tatt på alvor. Kan det i lys av det være riktig å sende også norske observatører, ved siden av delegasjonen fra Europarådet?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg forstår representantens Valles spørsmål slik at det her er snakk om to ting.

Det ene gjelder et utvidet parlamentarisk nærvær. Regjeringen har selvsagt ikke noe imot at det blir et utvidet parlamentarisk nærvær, men vi tror at det har vært viktig å arbeide aktivt for at Europarådet skulle bli representert. Vi er glad for at det har skjedd. Det er det sporet vi vil prioritere, selv om vi selvsagt også vil ønske velkommen at andre lands parlamentarikere deltar.

Den andre delen av spørsmålet gjelder så vidt jeg forstår, støtte til Öcalans advokater. Som representanten Valle er godt kjent med, og som man også er kjent med ellers, har Norge og Utenriksdepartementet finansiert en representant for Den Norske Advokatforenings MR-utvalg, som var i Tyrkia. Vi mottok hans rapport i går, og vi vil selvsagt gå nøye gjennom den rapporten og se på

hvilke forslag man kommer med, og hvordan dette kan følges opp.

S p ø r s m å l 8

Lars Rise (KrF): Jeg vil gjerne få stille utenriksministeren følgende spørsmål:

«Etter at statsministerene i Pakistan og India nylig møttes har befolkningen i Kashmir fått nytt håp når det gjelder løsning av den femti år gamle konflikten.

Hva vil Norge bidra med for å skape fred og forsoning i Kashmir?»

Utenriksminister Knut Vollebæk: India og Pakistan har utkjempet tre kriger siden uavhengigheten i 1947. To av dem har vært om Kashmir. Det er jevnlig skuddveksling på begge sider av kontrollinjen i Jammu/Kashmir. Siden 1990, da konflikten ble intensivert på nytt, antas det at mer enn 20 000 mennesker er blitt drept.

India og Pakistan har et særlig ansvar for å samarbeide om en politisk løsning som både folkeflertallet i Kashmir og regjeringene i India og Pakistan kan leve med. Simla-avtalen av 1972, som pålegger partene å komme fram til en politisk løsning gjennom fredelig dialog, utgjør et viktig grunnlag for normalisering av situasjonen i regionen.

De to landenes statsministre undertegnet, som representanten Rise viste til, i februar en felles erklæring om bl.a. intensivering av forsøkene på å løse utestående spørsmål, herunder Kashmir-konflikten. Vi håper at partene vil vise reell forhandlingsvilje når erklæringen nå skal følges opp.

På linje med en rekke land har Norge god kontakt med begge parter, bl.a. gjennom bilaterale konsultasjoner. Dersom partene i konflikten skulle mene at Norge kan yte et positivt bidrag i denne vanskelige prosessen, vil vi selvsagt vurdere dette.

Lars Rise (KrF): Jeg takker utenriksministeren for svaret.

Jeg tror en utstrakt hånd fra norsk side vil bli vel motatt fra begge parter, ut fra den rolle Norge har spilt i andre konflikter, f.eks. i Midtøsten.

Menneskeretts situasjonen i Kashmir er meget bekymringsfull. Etter at opposisjonsgrupper i løpet av de siste år har intensivert sin kamp, har krenkelse av menneskerettigheter tiltatt. Det er svært alvorlig at 20 000 mennesker er drept i trefninger, men siden 1990 har, ifølge Amnesty International, mellom 700 og 800 mennesker forsvunnet etter å ha blitt arrestert av politiet eller militære styrker. Samtidig vet vi at i den indiskkontrollerte delen av Kashmir stenges organisasjoner som Røde Kors og Amnesty International ute. Sivile rettigheter, som rett til politisk organisering, er også krenket.

Hva kan Norge gjøre for å øve press, slik at humanitære organisasjoner og menneskerettsorganisasjoner sikres adgang til hele Kashmir, og at sivile rettigheter respekteres? Og vil Norge ta et initiativ overfor partene og tilby å assistere i en meglerrolle?

Utenriksminister Knut Vollebæk: Jeg er enig med representanten Rise i at enhver utstrakt hånd fra Norge burde hilse velkommen. Nå er det dessverre ikke alltid slik. Et av problemene i Kashmir-konflikten er at Pakistan gjerne vil internasjonalsere den, mens India ikke vil. Og India har nok gjennom de senere år, bl.a. gjennom den alliansefrie bevegelse, fått bred støtte for at dette er en konflikt som skal løses etter den nevnte Simla-avtalen, som begrenser det internasjonale engasjementet noe.

Fra norsk side har vi i bilaterale kontakter opp gjennom årene stadig nevnt at vi selvsagt er til stede og kan være hjelpelige. Vi har deltatt i FN's observatørgruppe i flere år, slik at det er nok ikke noen vansker med at det er kjent at Norge vil yte et bidrag. Problemet så langt har vært at India ser på dette som en intern konflikt og derfor ikke ønsker internasjonal innblanding.

Presidenten: Spørsmål 9 vil bli besvart senere, etter spørsmål 35.

S p ø r s m å l 1 0

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til finansministeren:

«Bilmekanikerlinjen ved Lade videregående skole har ikke råd til å motta en ny bil i gave fra Nardo Bil AS i Trondheim, fordi gaven utløser engangsavgift på over 100 000 kroner.

Mener statsråden at det gavner læremulighetene ved skolen at undervisningsmateriell avgiftsbelastes på denne måten, og vil statsråden ta initiativ til å gi en bestemmelse som fritar undervisningsmateriell for bilavgift?»

Statsråd Gudmund Restad: I forbindelse med behandlingen av St.prp. nr. 1 for 1998-99 om skatte-, avgifts- og tollvedtak for 1999 ble det vedtatt et fritak for engangsavgift for ikke salgbare kjøretøy til undervisningsformål. Fritaket er en kodifisering av departementets mangeårige praksis med å gi avgiftsfritak for slike kjøretøy som stilles til disposisjon for undervisningsformål.

Jeg viser for øvrig til svar på spørsmål om samme tema fra representanten Erik Dalheim, stilt i spørretimen den 3. februar 1999. Det er i dag ikke regler om fritak for avgift ved gaver. Et generelt avgiftsfritak for kjøretøy som gis i gave til undervisningsformål, vil medføre et press i retning av å innføre fritak også for andre typer avgifter og til andre formål enn undervisning. De provenyemessige konsekvenser av slike fritak vil da kunne bli store. Avgiftsfritak for gaver, men ikke for kjøp, vil dessuten kunne motivere til avgiftsspekulasjoner. På denne bakgrunn anser jeg et fritak for gaver å ha uheldige sider.

Problemstillingen vil kunne opphøre ved en omlegging av engangsavgiften fra en innførselsavgift til en registreringsavgift. Toll- og avgiftsdirektoratet arbeider med en teknisk tilretteleggelse for en slik omlegging. Det kreves omfattende utredninger før en slik omlegging kan foretas, slik at det er vanskelig å tidfeste når ordningen vil kunne gjennomføres. Arbeidet er imidlertid prioritert.

Kenneth Svendsen (Frp): Jeg takker for svaret. Det ser dessverre ut som det kan ta litt tid før en slik ordning blir gjennomført, ut fra det finansministeren sa.

Den teknologiske utviklingen når det gjelder motor-teknologi, innføring av databaserte løsninger innen oppbygging av moderne biler, er rivende. For å møte denne utviklingen er det helt nødvendig at undervisningen ved bilmekanikerlinjen i Trondheim og også i resten av landet er realistisk, og at elevene dermed har anledning til å praktisere sin lærdom på moderne biler.

Som ministeren sa, er det under utarbeidelse en omlegging av avgiften. Men dette vil antakelig ta tid, og vi vil da måtte komme tilbake til saken snarest, i et Dokument nr. 8-forslag.

Statsråd Gudmund Restad: Jeg er enig i at det er viktig at undervisningen på det aktuelle området er så realistisk som mulig. Jeg er også enig i at den teknologiske utviklingen gjør det nødvendig at bilene ikke er altfor gamle, hvis det skal bli en realistisk undervisning. Jeg mener nok allikevel at det er for betenkelig å gå inn på det som ligger i representantens spørsmål, her og nå – særlig når det kan være forhåpninger om at om ikke altfor lang tid løses dette problemet av seg selv, ved at det blir en registreringsavgift istedenfor som nå en innførselsavgift. Jeg kan, som jeg sa i mitt opprinnelige svar, ikke tidfeste når det vil komme. Men saken er prioritert, så det vil ikke brukes lengre tid på dette spørsmålet enn høyst nødvendig før en eventuell omlegging kan skje.

S p ø r s m å l 1 1

Per Erik Monsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til finansministeren:

«Stortinget har nylig vedtatt en hovedregel om forbud mot offentliggjøring av navn på mistenkte og siktede. Økokrim anbefaler nå at Skattedirektoratet anmelder såkalte samfunnsstopper som ikke overholder selvangivelsesfristen, slik at denne brøde blir kjent i mediene.

Hvordan stiller statsråden seg til Økokrims anbefaling?»

Statsråd Gudmund Restad: Ligningsloven § 3-13 nr. 2 bokstav f bestemmer at ligningsmyndighetenes taushetsplikt ikke er til hinder for at opplysninger om overtredelse av bestemmelser innenfor skatteetatens forvaltningsområde gis til politiet eller påtalemyndigheten til bruk i en straffesak. Hvilke forhold som skal anmeldes, beror på ligningsmyndighetenes skjønn. Skattedirektoratet utarbeider retningslinjer for skjønnsutøvelsen.

Hvorvidt en lovovertrедelse skal anmeldes eller ikke, beror på dens omfang og på ligningsmyndighetenes vurdering av hvor klanderverdig den skattepliktige har opptrådt. I vurderingen vil en altså legge vekt på vedkommendes subjektive forhold. Her vil f.eks. profesjonalitet kunne få betydning. Det er imidlertid grunn til å understreke at det er personens opptreden i forhold til regelverket på ligningsmyndighetenes forvaltningsområde som er til vurdering, og ikke personens posisjon i samfunnet

for øvrig. I denne sammenheng er det grunn til å understreke at hensynet til likebehandling må veie tungt.

Påtalemyndighetens behandling av anmeldelsene og hvor langt avgjorte saker blir gjort offentlig kjent, kan jeg ikke gå inn på. Justisministeren har det politiske ansvaret for påtalemyndigheten, men bare Kongen i statsråd kan gi instruks til påtalemyndigheten. Som politikere bør vi generelt avholde oss fra å gripe inn i påtalemyndighetens arbeid.

Per Erik Monsen (Frp): Jeg takker for svaret.

Spørsmålet var egentlig stilt ut fra den forutsetning at man her skulle sikte seg inn på spesielle grupper – jeg oppfattet at nestlederen i Økokrim hadde det i tankene, nettopp til skrekk og advarsel for enkelte. Jeg synes det er betryggende når statsråden nå sier at det er viktig å sørge for likhet for loven, slik at ikke enkelte grupper blir uthengt i forhold til andre. Dessuten er det vel slik at man har måter å håndtere den type kriminalitet på. Man blir rutinemessig skjønnslignet, og man kan også få straffeskatt hvis man ikke sørger for å ha sine saker i orden. Jeg vet at enkelte ligningskontor rutinemessig anmelder alle. Det er etter min oppfatning i hvert fall ryddigere enn å «ta» folk ut fra deres sosiale status. Likevel må jeg si at uansett må dette være en gal bruk av politiets ressurser, når man har andre måter å håndtere det på.

Statsråd Gudmund Restad: Som jeg understreket i mitt første svar, må det være en førende holdning at man skal ha likhet for loven – likebehandling må veie tungt også i slike spørsmål.

Som jeg ellers sa, bør ikke vi som politikere blande oss inn i påtalemyndighetens behandling av anmeldelsene. Jeg er enig i at man på det aktuelle området har andre reaksjonsmidler, som Monsen var inne på i sitt tilleggs-spørsmål, men jeg føler ikke at det skal utelukke at enkelte saker likevel blir vurdert som så alvorlige at de bør anmeldes og behandles også som ordinære straffesaker.

S p ø r s m å l 1 2

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Anneliese Dørum til finansministeren, vil bli tatt opp av representanten Tore Nordtun.

Tore Nordtun (A): Jeg har lyst til å stille finansministeren følgende spørsmål:

«Det er store forskjeller på ligningsverdien på bolig-eiendommer i Nannestad, Ullensaker og Gjerdrum. Dette er et problem også andre steder i landet. Nåværende ordning er basert på historiske verdifastsettelsener, som siden er videreført med kun mindre justeringer. Fylkesskattesjefen i Akershus sier at disse problemene bare kan løses gjennom nye regler for verdsettelse av boligeiendom.

Hvor langt er departementet kommet med utarbeidelsen av nye takseringsregler?»

Statsråd Gudmund Restad: Erfaringene har vist at det gjeldende takseringssystem ikke ivaretar behovet for

et enhetlig takstgrunnlag. De nåværende ligningstakstene ivaretar heller ikke hensynet til likhet i beskatningen av sammenlignbare eiendommer. Grunnlaget for beskatning har blitt for vilkårlig, og dermed urettferdig. Disse forholdene taler for en fullstendig revisjon av takstsystemet.

I juni 1996 fremmet derfor den daværende arbeiderpartiregjeringen en stortingsmelding om boligtaksering og prinsipper for boligbeskatning, jf. St.meld. nr. 45 for 1995-96. Meldingen ble behandlet av Stortinget i april 1997 på grunnlag av Innst. S. nr. 143 for 1996-97 fra finanskomiteen.

I Finansdepartementet arbeides det nå med å følge opp komiteflertallets merknader i denne innstillingen, bl.a. med hensyn til å vurdere økonomiske, fordelingsmessige og administrative konsekvenser av omleggingen som er skissert i innstillingen. Det har tidligere ikke foreligget nødvendig datamateriale til å gjennomføre tilfredsstillende analyser på disse punktene. I fjor foregikk det en datainnsamlingsprosess i samarbeid med Statistisk sentralbyrå. Departementet har nå fått et godt grunnlag for å foreta de beregningene og analysene som komiteflertallet bad om i innstillingen. Departementet er i gang med dette arbeidet, og beregningene og analysene vil bli forelagt Stortinget sammen med andre vurderinger av omlegginger i boligbeskatningen. Foreløpig er det ikke mulig å vise til et konkret tidspunkt for framleggelsen.

Jeg er på ingen måte tilfreds med det varierende nivået innenfor gjeldende takseringssystem. Det har lenge vært et stort behov for et nytt takseringssystem, og jeg understreker at arbeidet med oppfølgingen av Innst. S. nr. 143 for 1996-97 er prioritert.

Tore Nordtun (A): Jeg takker finansministeren for svaret.

Jeg syns finansministeren her gav en grei redegjørelse med korte stikkord for hva som er ulempene med dagens takseringsregler, og for det sterke behovet det er for å få ensartede regler på plass, slik at vi kan få ligningsverdier som er riktige, og ikke minst sammenlignbare både innenfor og over kommunegrensene. Etter hvert som disse urimelighetene mellom kommuner og innenfor kommunene kommer mer og mer fram, blir det flere og flere spørsmål fra publikum om hvor det blir av de nye takseringsreglene. Jeg konstaterer at finansministeren svarte at departementet er godt i gang med arbeidet, og at de også tar hensyn til flertallsinnstillingen om nytt boligtakseringssystem som finansministeren viste til var oppe til behandling i 1997, men jeg vil innstendig be finansministeren om at denne saken snart må komme til Stortinget, slik at vi kan få orden på det, og ikke minst for at ligningsmyndighetene kan få noe sikkert å rette seg etter.

Statsråd Gudmund Restad: Tore Nordtun, som framførte spørsmålet i dag, og jeg selv satt sammen i finanskomiteen da Innst. S. nr. 143 ble avgitt fra komiteen, og jeg tror vi har en felles oppfatning av de urimeligheter som ligger i dagens system, og behovet for snarlige endringer. Det er ikke noen uenighet i det hele tatt mellom Nordtun og meg om dette spørsmålet.

(Statsråd Restad)

Som jeg sa, har det manglet en god del datagrunnlag for at en kunne arbeide raskere med saken. Denne data-innsamlingsprosessen ble gjennomført i løpet av fjoråret og ble avsluttet ved årsskiftet, så nå er vi i stand til å kunne følge opp saken mer konkret. Saken er prioritert, og jeg oppfattet Nordtuns anmodning om at en skal påskyn- de denne saken, som en beskjed fra en av dem som var med og utgjorde et flertall i finanskomiteen den gangen vi avgav innstillingen.

S p ø r s m å l 1 3

Ansgar Gabrielsen (H): «Tollvesenet i Kristian- sand har fra nyttår begynt å ta betaling for vanlige kon- troller av blant annet skip og fly i Farsund kommune. Det resulterer i at næringslivet i Vest-Agder utenom Kristian- sand får en ekstrakostnad som oppfattes som svært uri- melig.

Er en slik forskjellsbehandling i tråd med denne Re- gjerings politikk, eller vil statsråden ta et initiativ for å få endret denne distriktsfiendtlige praksis?»

Statsråd Gudmund Restad: Dette spørsmålet kre- ver at jeg kort redegjør for regelverket knyttet til gebyr for tollforretninger.

I henhold til tolloven § 7 kan Tollvesenet tillate at tollforretninger også kan utføres utenfor åpnings- og ek- spedisjonstiden eller utenfor tollstedet. For slike tollfor- retninger kan det kreves særskilt godtgjørelse til statskas- sen etter nærmere forskrift fastsatt av Kongen.

Av tollovforskriftens punkt 2.3.1. og 2.4.1. framgår det at det skal betales et gebyr til statskassen for toll- ekspedisjoner og klarerings- og oppsynsforretninger som utføres utenfor tollsted, eller når tollstedet ikke er be- tjent. Gebyret skal betales på grunnlag av gjeldende time- satser og skal ikke overstige kostnader Tollvesenet har til levering av tjenesteytelsene.

Timesatsene for rekvirert overtid ble fastsatt av Stor- tinget i forbindelse med Stortingets behandling av St.prp. nr. 1 for 1998-99 for Finans- og tolldepartementet og er nå 205 kr pr. time for 50 pst. overtid og 275 kr pr. time for 100 pst. overtid. For timesatser for kost- og skyss- godtgjørelse vises til den sentrale særavtalen «Regulativ for reiser innenlands for statens regning», som ble gjort gjeldende fra 1. mars 1998.

Kristiansand distriktstollsted opplyser at praksis ved- rørende illeggelse av gebyrer ble skjerpet høsten 1998. Endringen innebærer ikke noen forskjellsbehandling, men medfører tvert imot at distriktstollstedet nå har samme praksis som andre distriktstollsteder i landet, og at toll- loven og tollforskriftens intensjoner dermed blir oppfylt.

Ansgar Gabrielsen (H): Det finansministeren nå opplyste om, er jeg aldeles klar over. Det var for så vidt ikke det jeg spurte om. Jeg spurte om en slik forskjellsbe- handling er i tråd med Regjeringens politikk, eller om statsråden vil ta et initiativ for å få endret denne distrikts- fiendtlige praksis.

Jeg snakker ikke om overtid, jeg snakker om at det er blitt slik i Vest-Agder at når man i ordinær arbeidstid skal tollklarere et skip i Flekkefjord, Farsund eller Man- dal, så må det betales for det. Det behøver man ikke hvis et tilsvarende skip skal klareres på dagtid i Kristiansand, og det betyr at det nå er et incitament til at man sentrali- serer tollklareringen til de store havner, med de konse- kvenser det har for næringslivet rundt om i de andre by- kommunene i Vest-Agder.

Det har også den konsekvens at det vil kunne bli mer trafikk på veiene, ved at man nå tar skip inn i Kristian- sand for å slippe en kostnad som blir regnet opp mot transportkostnader fra Kristiansand til en av nevnte byene. Etter mitt skjønn er det en praksis som jeg ikke på noen måte kan skjønne er forenlig med denne regje- ringens politikk, og spørsmålet mitt er om statsråden vil se på denne, som jeg definitivt vil kalle det, distrikts- fiendtlige praksis.

Statsråd Gudmund Restad: Det jeg har skjønt ut fra opplysninger fra Kristiansand distriktstollsted, er at man nå har skjerpet håndhevelsen av det gjeldende regelverk noe, slik at i forhold til tidligere praksis er noen av nabo- kommunene rundt Kristiansand kommet dårligere ut. Men hvis man ser hele landet under ett, er dette en like- behandling. Det er ikke bare i Kristiansands-området man har den ulempen at det vil påløpe gebyrer ved en tje- nesteytelse hvis man bor i en annen kommune eller noe ifra distriktstollstedet.

Hvorvidt dette kan oppfattes som urimelig, vil jeg ikke ta standpunkt til. For meg er det i hvert fall et viktig poeng at man praktiserer regelverket likt over hele lan- det.

S p ø r s m å l 1 4

Per Sandberg (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til landbruksministeren:

«I dag er det lov å produsere 80 000 kyllinger pr. år uten konsesjon. Kravet er videre av dyrevernhensyn maksimum 23 kyllinger pr. kvadratmeter (850 gram kyl- ling). I Trøndelagsfylkene og Møre og Romsdal tolkes loven av fylkeslandbruksstyret dithen at dette er både mi- nimum og maksimum.

Kan statsråden redegjøre for hvorvidt dette er en riktig tolkning?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Ved lov av 13. juni 1975 nr. 46 om regulering av ervervsmessig husdyrhold bestemte Stortinget at ingen uten tillatelse fra departementet kan etablere eller drive anlegg for ervervsmessig svine- og fjørfehold med større besetning enn det som i forskrift er fastsatt som grense for konsesjonsfri drift, jf. loven § 2. I forskrift om regulering av ervervsmessig husdyrhold er det fastsatt grenser for hvilke anlegg med svine- og fjør- feproduksjon som kan drives uten departementets tilla- telse.

Grensen for anlegg med slaktekyllingproduksjon som kan drives uten departementets tillatelse, er anlegg med

maksimal plass til 13 000 slaktekyllinger, begrenset til en besetning på inntil 80 000 innsatte slaktekyllinger pr. år.

Størrelsen på anlegg som kan etableres uten tillatelse, er i utgangspunktet regulert ved normtall fastsatt ut fra dyrevern hensyn. For slaktekylling er dette kravet maksimum 23 innsatte kyllinger pr. m². Da et konsesjonsfritt anlegg maksimalt kan ha plass til en besetning på 13 000 slaktekyllinger, er den konsesjonsfrie anleggskapasitet 565 m². Det er ingenting i veien for å ha færre dyr pr. m².

Ønsker man å ha en besetning på inntil 80 000 innsatte slaktekyllinger pr. år, samtidig som man ønsker å ha færre dyr pr. m², kan man søke om konsesjon for utvidelse av anlegget utover den konsesjonsfrie grensen på 565 m². Ved avgjørelsen av slike søknader kan det vektlegges om utvidelsen fører til en bedring av dyremiljøet. Dette viser at departementet også i konsesjonssammenheng legger vekt på dyrevern hensyn.

Den tolkning som representanten Sandberg gir uttrykk for, er riktig i den grad at bestemmelsene setter maksimalgrenser for antall slaktekyllinger pr. m² og produksjon pr. år. Det er imidlertid ikke riktig å tolke dette som minimumsbestemmelser.

Per Sandberg (Frp): Jeg takker for svaret. Det var i hvert fall klargjørende på det punktet at det ikke skal forskjellsbehandles når det gjelder areal, hvorvidt en befinner seg i Trøndelag, på Sørvestlandet eller Østlandet. Det er akkurat det som har skjedd i landbruksstyrene i Møre og Romsdal og Nord-Trøndelag.

Noe annet som også er problematisk for de samme produsentene, er at Prior i 1998 hadde en markedsandel på 85 pst. Det finnes store produsenter, bl.a. en i Nord-Trøndelag som heter Trønderkylling, som har et slakteri som går for 40 pst. drift. Det er klart at dette er ineffektivt og ikke særlig rasjonelt.

Kan landbruksministeren love å se på den monopol-situasjonen som Prior har, og eventuelt sørge for at de også understøtter de private produsentene, slik at de får full drift ved sine produksjonsanlegg?

Statsråd Kåre Gjønnes: For å gjøre det klart: Statsråden har ikke gått inn på om det her foregår forskjellsbehandling, for det har statsråden ikke noen grunn til å påstå eller ta stilling til.

Når det gjelder hvor store markedsandelene måtte være i forskjellige deler av landet, vil de naturligvis måtte variere. Men det er jo fri etablering opp til en bestemt grense. Det er når man passerer grensen, at man må forholde seg til det regelverket som er fastsatt. Noen kan naturligvis hevde at dette er ineffektivt, at man må holde seg innenfor disse grensene, men dette er en del av den samlede landbrukspolitikken, der man skal ha en spredning av produksjonen for å kunne være med på å styrke og opprettholde bosettingen.

Her er vi igjen tilbake til den gamle argumentasjonen, som er like aktuell i dag, at landbrukspolitikken i Norge skal ivareta flere hensyn: produksjon og effektivitet, men

samtidig være koblet opp mot det som har med bosetting i distriktene å gjøre.

S p ø r s m å l 1 5

Kjellaug Nakkim (H): Jeg vil få stille følgende spørsmål til landbruksministeren:

«Fylkeslandbruksstyret i Østfold ga 15. desember 1998 Nærum AS konsesjon til eiendommen Nærum. Vilkårene i vedtaket og aksjonæravtalen ivaretar intensjonen i odels- og konsesjonsloven. Likevel omgjorde Landbruksdepartementet vedtaket. Selskapsformen ble valgt fordi den fremmer et tidlig generasjonsskifte og gjør det enklere å kombinere landbruk med annen næringsvirksomhet.

Mener statsråden en kategorisk motstand mot AS-formen er et godt bidrag til næringsutvikling knyttet til landbruket?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Det er individuelle forskjeller i alle konsesjonssaker, også der det dreier seg om selskapers erverv av landbrukseiendommer. Alle saker må avgjøres konkret. Jeg vil derfor nødig uttrykke meg kategorisk.

Isolert sett har jeg selvfølgelig ingen problemer med å forstå at AS-formen kan oppleves som en hensiktsmessig eierform i forbindelse med næringsutvikling knyttet til landbruket. Det økonomiske ansvar vil ved AS-formen kunne begrenses, og videre kan det oppnås skattemessige fordeler.

Når jeg likevel mener at AS-formen er en uheldig eierform i landbruket, er dette fordi eierformen på sikt kan innebære at landbrukseiendommen gjennom selskapet blir eid av noen som ikke har tilknytning til landbruket. Selskapsformen medfører her at ingen eier vil ha plikt til å bosette seg på eiendommen. Jeg kan vanskelig se at landbruksnæringen er tjent med at landbrukseiendommer blir rene kapitalgjenstander hvor eieren ikke er bosatt, og brukeren er uten eiertilknytning.

Det har så langt vært bred politisk enighet om at vi skal ha en langsiktig, forsvarlig ressursutnyttelse av landbruksarealene i Norge. Videre har det vært bred enighet om viktigheten av å opprettholde bosettingen i distriktene.

Selskapsformen vil ikke ivareta disse målene når resultatet kan bli at eieren f.eks. er bosatt på en annen kant av landet, og at brukeren bare er ansatt av selskapet. Dette er et brudd på det en kanskje noe gammelmødig uttrykker som ønsket om at vi i Norge skal ha en selveiende bondestand. Jeg mener vi har erfaringsgrunnlag for å si at slektsbasert eierform gir bedre sikkerhet for en langsiktig ressursutnyttelse.

Jeg er ellers uenig med representanten Nakkim i at den aktuelle konsesjonsmeddelelsen ivaretar intensjonene i odelsloven og konsesjonsloven.

Kjellaug Nakkim (H): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg må si at når man leser avslaget i forbindelse med denne saken om Nærum AS, er det ikke først og fremst

brudd på konsesjonsloven eller odelsloven som er hovedbegrunnelsen. Begrunnelsen er at det kan komme andre eiere inn som da tilsier at man ikke har plikt til å bosette seg på eiendommen. Men det er vitterlig slik at myndighetene, gjennom konsesjonsvilkårene, kan sette betingelser, og det kan man bl.a. gjøre ved at ethvert aksjesalg skal utløse en konsesjonsplikt. Gjennom de forutsetningene som Fylkeslandbruksstyret i Østfold la til grunn, mener man at man har oppfylt både odelsloven og konsesjonsplikten.

Men det som er det viktige i denne saken, er at man her kan bidra til en tidligere overdragelse. Og jeg må spørre statsråden om han ikke er villig til å se på dette og om vi kan få en ny ordning hvor man kanskje kan gi en tidsbegrenset konsesjon over en periode, slik at man får prøvd det ut. Det er vitterlig slik at man både i Sverige, Finland (presidenten klubber) og Danmark har denne ordningen som ivaretar de (presidenten klubber) intensjonene vi her har lagt til grunn.

Presidenten: Presidenten vil benytte anledningen til å minne om taletiden. Det virker som om vi kanskje er i ferd med å skli noe ut her.

Statsråd Kåre Gjønnes: Aller først: I svarbrevet til nevnte sak er det pekt på at man kjenner til at det kan komme et ønske om en tidsbegrenset konsesjon. Det vil vi naturligvis forholde oss til, og vi vil vurdere en slik søknad hvis den kommer, uten at jeg kan gi noe svar på det nå.

Så vises det fra representanten til at dette praktiseres i andre land, bl.a. i de nordiske land. Danmark er et eksempel. Jeg kan opplyse at Danmark nå går gjennom sin lovgivning for å se på om det er nødvendig å endre på noe med hensyn til AS-formen i det regelverket som er knyttet opp til selve AS-formen i Danmark. I Norge har vi ikke noe regelverk som er knyttet opp til lovgivningen på samme måte som i Danmark, og derfor er den enda vanskeligere å praktisere.

For øvrig vil jeg vise til at ingen av de nevnte landene har noen odelslov å forholde seg til.

S p ø r s m å l 1 6

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil gjerne få stilla følgjande spørsmål til landbruksministeren:

«I ti år har EU nektet å slippe amerikansk kjøtt sprøytet med veksthormoner inn på sitt marked. Ifølge Stavanger Aftenblad 16. mars 1999, ser det ut til at EU må gi etter fordi det ikke er ført klare nok bevis overfor WTO om faren ved å spise hormonkjøttet. 13. mai 1999 løper fristen ut.

Hvilke konsekvenser vil dette kunne få for norske forbrukere, eventuelt vil den norske regjering gå til sak om vi skulle bli påtvunget kjøtt fra storfe sprøytet med veksthormoner?»

Statsråd Kåre Gjønnes: Norge har et forbud mot import, bearbeiding og frambud av kjøtt fra produksjonsdyr som er gitt hormoner som vekstfremmere. EU og Norge

har med andre ord sammenfallende interesser i denne saken.

I panelsaken mellom USA og EU konkluderte WTOs tvisteløsningspanel med at EUs regelverk ikke var basert på en tilfredsstillende risikovurdering. Kjennelsen slo fast at dersom EU skal opprettholde forbudet, må en tilfredsstillende risikovurdering gjennomføres for å belegge faren for skade på menneskers liv og helse. EU har iverksatt en rekke analyser og har frist på seg fram til 13. mai 1999 til å legge fram dokumentasjon på dette.

Hva som vil skje dersom WTO finner at EUs dokumentasjon ikke er tilfredsstillende, er det for tidlig å si noe om. Partene drøfter ulike løsninger. Hvilke tiltak som eventuelt skal settes i verk når kjennelsen foreligger, vil være avhengig av kjennelsens konkrete innhold.

Regjeringen vil vurdere hele sakskomplekset når tvisten mellom EU og USA er avklart. Ved fastsettelse av eventuelle tiltak i Norge vil hensynet til forbrukeren bli vektlagt.

Uavhengig av denne saken arbeides det med et felles EØS-regelverk om obligatorisk opprinnelsesmerking av storfekjøtt, som planlegges gjort obligatorisk med virkning fra 1. januar 2000. Denne merkingen vil gjøre forbrukeren i stand til å identifisere hvor kjøttet stammer fra.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg takkar for svaret.

Det undrar meg igjen at den norske nei-regjeringa er så passiv i spørsmål som er så avgjerande for norske forbrukarar. Ein skal altså berre venta, sjå og håpa at EU klarer å løysa problema. Ein har ingen offensiv politikk i forhold til dette sjølv. Når ein òg veit korleis landbruket i EU blir drive i forhold til det å bruka genmanipulering, patent på liv og problem knytte til det, bør den norske regjeringa ha eit heilt anna engasjement i denne problematikken. Eg ventar at landbruksministeren har eit klarare svar enn det han hadde til meg nå om kva politikk den norske regjeringa har i dette spørsmålet. Det er av veldig stor verdi for norske forbrukarar at det blir noko meir enn merking.

Statsråd Kåre Gjønnes: I denne saken finner jeg ingen grunn til å ha kritiske merknader til EU og EUs standpunkt. Det er sammenfallende med den norske holdningen til den type matprodukter som vi snakker om i dag. Det er ikke reist sak mot Norge, det er reist sak mot EU. Norge har i dag et forbud, og det praktiserer vi naturligvis inntil det kommer en avgjørelse fra WTO i denne sammenheng, ikke EU, som Norge vil måtte forholde seg til på det tidspunktet premissene for avslutningen av denne saken foreligger. Så jeg synes ikke det i denne saken på noen som helst måte er grunn til å kritisere Regjeringens holdning eller handling i denne sammenheng, men det er gjort på en korrekt måte.

S p ø r s m å l 1 7

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille forsvarsministeren følgende spørsmål:

«Opptil flere ganger i året har Forsvaret såkalte auksjoner hvor de blant annet selger mange motoriserte kjøretøy. Nå viser det seg at Forsvaret ønsker å benytte seg mer av partisalg.

Dette er brudd på gjeldende praksis, og hva vil statsråden gjøre for at flest mulig skal få mulighet til å kjøpe seg et militært kjøretøy fremfor at de kan bli solgt til utlandet som et parti?»

Statsråd Eldbjørg Løwer: Tjenestereglementet for Forsvaret klasse 7 regulerer hvilke regler som gjelder ved bl.a. avhending av Forsvarets motoriserte kjøretøyer. Av tjenestereglementets pkt. 763.07 fremgår det at materiell som ikke regnes for å være av sensitiv art, kan avhendes ved salg, og hovedprinsippet skal være at det gir Forsvaret størst mulig nettoutbytte.

Forsvaret har flere ganger tidligere solgt kjøretøyer som et parti inkludert logistikk. Som eksempler kan nevnes at kjøretøyer av typen Willys Jeep, GMC og ¾ tonn Dodge har blitt solgt som hele partier, men da som en større fellesauksjon. Partisalg kan derfor ikke anses å være brudd på Forsvarets gjeldende praksis. Nå står Forsvaret overfor et forestående salg av kjøretøyer av typen Landrover. Dette salget er lagt ut som et partisalg i form av et pakketilbud i inn- og utland. Forskjellen er altså at Forsvaret denne gang legger kjøretøyer ut for vanlig salg istedenfor som del av en auksjon. For øvrig er det sannsynlig at Forsvaret vil selge Volvo feltkjøretøyer enkeltvis og på vanlig auksjon.

Hensikten med å gjennomføre en avhending ved bruk av formen partisalg er å sikre Forsvaret størst mulig økonomisk nettoutbytte. Ved partisalg er Forsvaret sikret at alt materiell blir avhendet med en gang. Ved enkeltsalg kan Forsvaret risikere å bli sittende igjen med et større antall kjøretøyer. Et partisalg medfører derfor at Forsvaret sparer kostnader ved å unngå at kjøretøyer med jevne mellomrom må legges ut på ny auksjon. Dette hensynet bør etter mitt syn veie tyngre enn å forsyne enkeltindivider i Norge med utrangerte militære kjøretøyer.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Fremskrittspartiet ser det som meget viktig at tidligere militære kjøretøyer i størst mulig utstrekning blir i landet, da de representerer en stor verdi for totalforsvaret ved at de i praksis ender opp i distriktene og står til disposisjon for Forsvaret – enten direkte gjennom HV-mannskaper som eiere, eller indirekte som aktuelle vogner til rekvirering i en mobiliseringssituasjon. Jeg setter også spørsmålsteget ved om det er riktig, slik statsråden sier, at det vil innbringe mer penger å selge dem som et parti i stedet for enkeltvis. Selv har jeg vært på noen auksjoner, og jeg har sett den store interessen det er for å kjøpe militære kjøretøyer. Prisene har ofte vært forholdsvis høye.

Ser heller ikke statsråden faren for at andre land i en gitt situasjon kan bruke kjøretøyene/utstyret i en situasjon som Norge ikke er tjent med? Og ser ikke statsråden

den interesse det er blant befolkningen, lag og foreninger for dette?

Statsråd Eldbjørg Løwer: Tjenestereglementet for avhending av slikt forsvarsmateriell er ikke til hinder for at man i fremtiden både kan legge det ut som partisalg og for vanlig salg til sivile. Dette vil være en praksis som kan benyttes, og som må avklares i hvert enkelt tilfelle.

Jeg nevnte i mitt svar at Volvo feltkjøretøyer antakeligvis vil bli solgt både på vanlig auksjon og enkeltvis, men jeg synes det er viktig å holde fast ved det hovedprinsipp som gjelder for avhending av slike kjøretøyer, nemlig å sikre Forsvaret størst mulig nettogevinst. Det vil jeg fortsatt legge til grunn, samtidig som jeg går ut fra at det materiell som blir tilbudt for salg, er klarert for denne type salg, slik at vi ikke kommer i en konflikt å la det representanten Bredvold muligens antydde i sitt spørsmål.

S p ø r s m å l 1 8

Per Erik Monsen (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til justisministeren:

«Ifølge lokalpressen har Justisdepartementet pålagt Sandefjord politidistrikt å utføre passkontroll ved Sandefjord Lufthavn, Torp. Dette vil legge beslag på et antall stillinger ved politidistriktet.

Vil statsråden tilføre politidistriktet de nødvendige ressurser for å utføre denne tjenesten, slik at ikke andre viktige politioppgaver må nedprioriteres?»

Statsråd Odd Einar Dørum: I henhold til utlendingsforskriftens § 87 skal det ved innreise foretas passkontroll av utlendinger på grenseovergangssted ved nordisk yttergrense. Sandefjord politidistrikt har siden Sandefjord Lufthavn Torp ble åpnet for utenlandstrafikk hatt denne oppgaven.

Trafikkøkningen over Sandefjord Lufthavn Torp har medført et økt krav om politinærvær i lufthavnen. Justisdepartementet har i den forbindelse bedt Sandefjord politidistrikt om å framlegge en plan innen utgangen av mars for hvordan politidistriktet skal kunne løse sine oppgaver på lufthavnen.

Justisdepartementet vil deretter, i samarbeid med Sandefjord politidistrikt, vurdere behovet for tilførsel av ressurser.

Per Erik Monsen (Frp): Jeg takker for svaret.

Sandefjord Lufthavn Torp har i løpet av de siste par årene utviklet seg til å bli en internasjonal lufthavn. 28. mars åpner en ny rute Torp-Amsterdam, og innen den tid bør ressurs spørsmålet være avklart.

Det som videre vil skje, er at fra og med oktober år 2000 må alle utenlandsreisende fra Torp kontrolleres, ifølge Schengen-avtalen, og dette vil kreve ytterligere ressurser. Mangelen på viktige ressurser vil nødvendigvis gå ut over den ordinære polititjenesten, ordenstjenesten og beredskapstjenesten for øvrig. Mitt poeng er at det må være urimelig at Sandefjord politidistrikt ut fra sine

ressurser skal dekke dette, fordi lufthavnen dekker behovet til en hel region – Grenland, Vestfold og deler av Buskerud.

Jeg håper departementet kommer fram til en ordning hvor Sandefjord politidistrikt får tilført de ressurser som skal til for å utføre denne viktige tjenesten.

Statsråd Odd Einar Dørum: Etter de opplysninger jeg har om en Schengen-implementering, så vil mye av passkontrollen bortfalle under forutsetning av at det foretas flygninger til de samme destinasjoner som i dag.

Det er likevel et poeng at det er behov for en passkontroll og derfor ble Sandefjord politidistrikt tilført 200 000 kr ekstra i 1998, som er videreført i 1999. En forutsetning for å få disse ekstra midlene var at man skulle ha en 100 pst. passkontroll, slik var det ikke i 1998.

Det er rett som representanten Monsen sier, at det har vært en formidabel trafikkøkning – som en tidligere samferdselsminister gjerne gleder seg over – men trafikkøkningen har også ført til slik utfordringer for politiet som er nevnt. Vi har derfor bedt om en plan, og vi vil på bakgrunn av den foreta en vurdering sammen med politidistriktet med hensyn til hvordan jobben kan gjøres, slik som det er stilt spørsmål om fra representanten Monsen. Det ligger i sakens natur at politiet ofte har mange ting de må prioritere, og vi vil drøfte dette sammen med Sandefjord politidistrikt.

S p ø r s m å l 1 9

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg har følgende spørsmål til justisministeren:

«Tolldirektoratet vil opprette 6 nye stillinger ved tollstasjonene i Østfold for å styrke grensekontrollen. Politiet i Halden vil dessverre ikke ha ressurser til å etterforske flere tollbeslag på grunn av reduserte bevilgninger til grensekontrollgruppen, samt tap av 2 stillingshjemler i politidistriktet i 1999.

Hva kan statsråden bidra med slik at et økt antall tollbeslag kan følges opp med politietterforskning for å pågripe bakmennene?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Justisdepartementet har ansvaret for å se ressurstildelingen til politidistriktene i sammenheng, og må derved forsøke å få til en mer lik polititjeneste for alle innbyggerne her i landet.

Ressurstildelingen til politiet i Halden har vært tema for flere spørretimespørsmål denne sesjonen, og i mitt svar må jeg derfor komme inn på forhold som har vært nevnt ved disse anledningene.

Selv om Halden politidistrikt har mistet to stillingshjemler for 1999, har distriktet en bemanning som ligger godt over gjennomsnittet for norske politidistrikt. Halden har, etter at disse stillingshjemlene er trukket fra, fremdeles 2,0 polititjenestemenn pr. 1000 innbyggere, mens landsgjennomsnittet er 1,8. Det betyr i praksis at Halden politidistrikt har ni politistillinger over landsgjennomsnittet.

I tillegg får politidistriktet på inneværende års budsjett 500 000 kr til sin grensekrimguppe og 1 450 000 kr fra Utlendingsdirektoratet i ekstraordinære midler til grensekontroll. På denne bakgrunn mener jeg Halden politidistrikt er tilfredsstillende utrustet til å etterforske de sakene som oppstår gjennom grensekontroll, enten kontrollen foretas av Tollvesenet eller av politiet selv.

Det er meget viktig at politimesteren i Halden har et løpende internt arbeid for å bedre distriktets ressursutnyttelse.

Øystein Hedstrøm (Frp): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er veldig viktig å se toll- og polititjenesten angående grensekontroll i sammenheng. Når nå politidistrikter slås sammen og vi får flere tollere som kan kontrollere de store grenseovergangene, har ikke politiet tilstrekkelige ressurser til å etterforske sakene. Avisene har i det siste vært fulle av skriverier om at det flommer smuglervarer, sprit, narkotika osv. over grensene. Statsråden var selv inne på denne grensekrimgruppen. Det de gjør, er å etterforske disse sakene og ta bakmennene. Det som er viktig, er jo å få tatt dem, ellers vil jo denne flommen av smuglervarer fortsette å strømme innover landet.

Mitt spørsmål er derfor: Skal vi ikke satse ressurser på å ta bakmennene for denne illegale virksomheten? Når kurerene blir tatt, kan jo bakmennene bare finne fram til nye kurerer, og det hjelper ikke. Mener ikke statsråden at vi her må få en større kost-nytteeffekt og rimelig bruk av ressurser, at man ser dette i sammenheng og tar hensyn til det ved budsjettbehandlingen?

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten reiser en serie viktige spørsmål i sin kommentar. For det første om det er en viktig oppgave å slå til mot organisert kriminalitet, og svaret på det er ja. Vi jobber med å få i gang metodeinnsats så raskt som mulig. Dernest stiller man spørsmålet om hvordan man jobber effektivt. Jeg foretar for tiden reiser til de ulike politidistriktene for å se på det, og jeg ser mange steder at man er svært dyktig og effektiv. Situasjonen er at politiet i Halden på mange måter er svært dyktig, og de ligger også, som jeg sa, bemaningsmessig over det som er situasjonen i Østfold for øvrig. Dessuten viser det seg, ut fra det jeg nå har sett, at Halden ligger godt an når det gjelder oppklaringsprosent, saksbehandlingstid og restanser. Med andre ord: Det er det all mulig grunn til å rose politidistriktet for.

Den generelle utfordring som representanten tok opp med organisert kriminalitet, tar jeg med meg, for den er så alvorlig at den kan aldri bagatelliseres.

S p ø r s m å l 2 0

Dag Danielsen (Frp): «Ifølge opplysninger fra Norsk Forbund for Voldsofre ble en familie med to mindreårige barn i Oslo brutalt overfalt i sin egen leilighet. Familien gikk i dekning som følge av drapstrusler. Familien har ikke fått oppfølging fra myndighetene i form av psykolo-

gisk eller annen assistanse. Familien er endog nektet voldsalarm.

Hva akter statsråden å foreta seg slik at ordningen med voldsalarmer kan fungere og for å hjelpe mennesker som utsettes for slike overgrep?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Ordningen med voldsalarm til personer som blir utsatt for voldsovergrep og trusler, ble satt i verk fra 1. september 1997 som et prøveprosjekt. En tilsvarende ordning var tidligere utprøvd i Sverige. Målgrupper for tildeling av alarm er først og fremst kvinner som trues av nåværende eller tidligere ektefeller og samboere, bl.a. når de sistnevnte er anmeldt for voldsbruk eller trusler, eller når disse har permisjon fra eller har endt soning i fengsel. I tillegg er eldre personer som utsettes for vold eller trusler, en viktig målgruppe. Også menn som utsettes for tilsvarende vold og trusler, vil kunne søke om å få tildelt alarm, selv om det antas at dette er relativt få.

Voldsalarmen er en alarmtelefon som er knyttet til hjemmet. Alarmen utløses ved hjelp av en fjernutløser som vedkommende bærer på seg, og som aktiviseres ved trykk. Alle lyder og samtaler i huset eller leiligheten vil da bli hørt av alarmsentralen, som kan føre en toveissamtale, om det er ønskelig. Voldsalarmen er av denne grunn uhensiktsmessig å bruke andre steder langt fra hjemmet, fordi man er avhengig av å vite hvor eventuelle trusler og overgrep finner sted. Politiet vil også ha opplysninger om hvem det er som anses å stå bak eventuelle trusler eller voldsbruk.

Det er den lokale politimyndigheten som vurderer om tildeling skal finne sted innenfor de retningslinjer som er lagt til grunn for bruk av slik alarm. Politiet skal vurdere det konkrete tilfellet, og om det er hensiktsmessig med alarm. Politiet skal alltid rykke ut til alarmstedet ved alarm.

Ordningen med alarm skal evalueres i løpet av 1999, som er siste året i prøveperioden. Imidlertid synes foreløpige erfaringer å tyde på at ordningen har virket meget tilfredsstillende. Hittil har 386 klienter fått tildelt voldsalarm. Det er pr. 22. mars i år i bruk 186 alarmer, hvilket betyr at en del alarmer er levert tilbake til politiet. Politiet anbefales å informere den potensielle voldsutøveren om at den volds- og trusselutsatte har fått tildelt alarm. Slik informasjon skal imidlertid alltid godkjennes av og gjøres etter samtykke fra den volds- og trusselutsatte. Men det antas at slik informasjon i de fleste tilfeller vil ha en forebyggende effekt. Hittil tyder dessuten mye på at antall trusler går radikalt ned etter at voldsalarm er tildelt. Etter min oppfatning fungerer ordningen med voldsalarm meget godt, og jeg ser ingen grunn til å foreta meg noe i denne forbindelse under prøveperioden.

Voldsalarmen kan ikke brukes overalt av den volds- og trusselutsatte av tekniske årsaker, men den er etter min mening til stor hjelp for en del mennesker som har muligheter til å bruke den. Spørsmålet fra representanten Danielsen inneholder for få opplysninger til å kunne si noe konkret om en tildeling i det refererte tilfellet ville kunne være til beskyttelse. Det framgår ikke av spørsmå-

let om overfallet kom etter vedvarende trusler mot familien. Det er en forutsetning for tildeling at man vet om det er slik form for trusler, og hvem som står bak truslene. Imidlertid er det politiet som tar avgjørelsen om personer skal tildeles voldsalarm. Fra departementets side er det ikke lagt begrensninger for tildeling utover det som tekniske forutsetninger medfører, og det som anses formålstjenlig.

Dag Danielsen (Frp): Jeg skjønner at den nyutnevnte justisminister Dørum ikke har anledning til å gå inn i denne konkrete saken. Men dersom de opplysningene jeg har, er riktige, er dette heller ikke et enkeltstående tilfelle. Og dette tillater jeg meg å komme tilbake til senere.

Det som har skjedd i denne saken, er at folk på frifot har kommet med nye trusler overfor denne familien om å foreta nye overgrep mot dem. De personene man antar har gjort dette, er karakterisert som så farlige at familien gikk i dekning den første uken etter at dette skjedde.

Dersom det jeg sier, er riktig, mener ikke da statsråd Dørum at det er grunn til å se nærmere på denne ordningen, og ikke karakterisere den som meget tilfredsstillende? Er det ikke på tide at man nå tar større hensyn til ofrene enn til de kriminelle? Og det gjelder ikke her bare voldsalarm, men også dette at de ikke har fått annen hjelp fra noen form for støtteapparat.

Statsråd Odd Einar Dørum: Det må være en misforståelse hvis man tror at politiet ikke tar hensyn til ofrene for kriminalitet. Det gjør jo politiet åpenbart. Det er deres plikt, og det er mitt inntrykk at det er det de også gjør.

Når jeg ikke kan kommentere en enkeltsak, er det fordi at det sjelden skjer fra Stortingets talerstol. Det ville ikke være prinsipielt riktig. Men jeg skjønner alvorlet i spørsmålet. På generelt grunnlag sa jeg at ordningen er vellykket. Det er ingen begrensninger fra departementets side når det gjelder å bruke dette, altså er det til stede en politioperativ vurdering, og den politioperative vurderingen stoler jeg på at politiet foretar. Og hvis det skulle vise seg at det ikke skjer, er vi i en annen situasjon. Da er vi i en mer allmenn situasjon.

Men mitt utgangspunkt er at politiet foretar en slik politioperativ vurdering, og at man da reagerer, dersom man finner det nødvendig, ved å tildele alarm. Og det er også slik, som jeg sa, at det da også skal utarbeides en spesifisert og prioritert varslingsliste over hvem som skal kontaktes ved en eventuell alarm. Det er svært viktig at det brukes, og jeg forstår den utrygghetsfølelsen som mennesker opplever når de blir utsatt for slike begivenheter som jeg skjønner var bakgrunnen for at representanten stilte sitt spørsmål til meg.

S p ø r s m å l 2 1

Dag Danielsen (Frp): «En arbeidsgruppe opprettet av Justisdepartementet avgav 7. februar 1997 en innstilling om etablering av et voldsofferfond som skal yte støtte til volds ofre. Fondet kan brukes til å reparere eller å

forebygge skader etter kriminalitet, samt til forskning og utvikling av tiltak (for eksempel mottak for voldsofre, kompetanseheving av helsepersonell). Kampen mot vold hevdes å være et prioritert område, og behovet for et slikt fond er omfattende.

Hva skjer med saken, og når vil den foreligge til politisk behandling?»

Statsråd Odd Einar Dørum: Justisdepartementet opprettet 30. mai 1996 en arbeidsgruppe som skulle utrede etableringen av et voldsofferfond som kan yte direkte eller indirekte støtte til voldsofre. Arbeidsgruppen skulle også utrede ulike modeller for organisering av tiltaket.

Bakgrunnen var et Dokument nr. 8-forslag av 5. oktober 1995 fra representanten Jan Simonsen om å be Regjeringen etablere et slikt fond. Etter forslaget skulle alle personer som blir dømt for et lovbrudd som kan medføre fengselsstraff, pålegges en engangsavgift. Justiskomiteen uttalte i Innst. S. nr. 96 for 1995-96 at innføring av et voldsofferfond kan være et virkemiddel for å bedre voldsofrenes stilling. Stortinget vedtok 14. desember 1995 å be Regjeringen utrede etablering og finansiering av et slikt voldsofferfond.

Det fremgår av arbeidsgruppens innstilling side 33 at man fortolket mandatet slik at det forutsatte at et eventuelt voldsofferfond skulle finansieres ved hjelp av en avgift som skulle pålegges personer som blir ilagt en strafferettslig reaksjon.

Arbeidsgruppen avgav 7. februar 1997 sin innstilling til Justisdepartementet, utgitt som NOU 1997: 11. I innstillingen foreslås opprettet et kriminalitetsofferfond som bl.a. skal finansiere dagens statlige voldsoffererstatningsordning og andre tiltak for å reparere skader etter kriminalitet, samt forskning rundt kriminalitet, ofre og skadevirkninger. Fondet foreslås finansiert ved at alle som blir ilagt en straffereaksjon – med unntak av påtaleunntatelse etter straffeloven § 69 – skal betale en avgift tilsvarende ett rettsgebyr, pr. 1. januar 1999 på 530 kr. Avgiften skal ikke følge antall lovovertrедelser, men antall strafferettslige reaksjoner. Videre legges det opp til at avgiften til fondet ikke er å anse som straff. Forslaget innebærer at fondet anslagsvis vil få tilført midler på ca. 100 mill. kr pr. år.

Forslaget ble sendt på høring ved brev 10. juni 1997, med svarfrist til 10. september 1997. En hovedinnvending fra høringsinstansene er at avgiftsplikten ut fra rettferdsbetraktninger ikke bør ramme alle typer lovovertrедelser likt. Det er ikke riktig å pålegge dem som blir ilagt forenklet forelegg for mindre forseelser, en avgift til et kriminalitetsfond. Videre er forholdet til Grunnlovens § 96 av noen ansett problematisk, idet en avgift som foreslått i utredningen vil ligge tett opp til en strafferettslig reaksjon, ettersom det dreier seg om en avgift utløst av en straffbar handling. Det er vist til at en eventuell ileggelse av avgiften derfor må skje ved dom.

Jeg beklager at behandlingen av saken har trukket ut i tid. Saken har imidlertid reist flere vanskelige og prinsipielle spørsmål, som nevnt ovenfor. Jeg vil imidlertid på

grunn av sakens bakgrunn og alvor komme tilbake til saken overfor Stortinget i løpet av kort tid.

Dag Danielsen (Frp): Jeg takker statsråden for et positivt svar.

Jeg synes det er veldig hyggelig at han etter å ha vært så kort tid i sin nyutnevnte stilling tar denne saken på alvor, og at han lover at han skal komme raskt tilbake til den. Det er nemlig helt avgjørende at de som blir utsatt for noe av det mest urettferdige man kan bli utsatt for, vold og veldig ofte blind vold, blir tatt på alvor, og at samfunnet viser det ved at vedtakene og de fine ordene som er kommet i sakens anledning, blir fulgt opp. Så jeg takker for et positivt svar.

Statsråd Odd Einar Dørum: Representanten og jeg deler faktisk forundringen over at mange mennesker som har vært utsatt for kriminelle overgrep, ofte står i den situasjon at de blir etterlatt. De opplever det ofte som om – og stiller spørsmål om – det egentlig var deres skyld. Det er en total uvirkelig situasjon, og jeg går ut fra at det også var bakgrunnen for at Stortinget i sin tid drøftet det.

Jeg har et engasjement rundt dette. Jeg har truffet mennesker som har vært i den livssituasjonen som representanten reiser spørsmål om. Derfor har jeg også valgt å svare som jeg gjorde, at jeg vil gjøre det jeg kan for å komme tilbake med saken så fort som mulig.

S p ø r s m å l 2 2

Fra representanten Synnøve Konglevoll til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Ifølge oppslag i Aftenposten Aften 3. mars 1999 viser brukerundersøkelser i Lånkassen at rundt 80 pst. av kundene i Lånkassen ikke kjenner sine rettigheter dersom de for eksempel blir syke, gravide eller uføre.

Hva vil statsråden gjøre for å rette opp dette?»

S p ø r s m å l 2 3

Fra representanten Synnøve Konglevoll til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«I statsbudsjettet 1999 fra Kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet står det: «Departementet vil foreta en gjennomgang av studentenes arbeidsmiljø.»

Hvor langt har departementet kommet i denne gjennomgangen, og hvilke foreløpige konklusjoner har statsråden trukket?»

S p ø r s m å l 2 4

Fra Ursula Evje til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Rundskriv F 96-98 har medført at blant annet Sveio kommune i Hordaland har kommet i skade for å legge opplæringsloven til grunn ved behandlingen av nedleggelse av grendeskoler – dette selv om opplæringsloven ikke kan anses å ha trådt i kraft for dette forhold, noe også fylkesmannen bekrefter etter lovlighetskontroll.

Vil statsråden ta initiativ til å klargjøre nærmere hvilke deler av opplæringsloven som har trådt i kraft?»

S p ø r s m å l 25

Fra Rolf Reikvam til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«I Oslo fordeler de elevene på de ulike videregående skoler (alle studieretninger) på grunnlag av karakterene fra grunnskolen. I skolekatalogen er skolene oppført med nedre grense for poeng. Det er store variasjoner når det gjelder nedre grense. Dette vil føre til at de mest skolemotiverte og teoriflinke samles ved bestemte skoler. Det vil skape et dårlig læringsmiljø i skoler med de minst skolemotiverte.

Er statsråden enig i at dette kan undergrave retten til et likeverdig skoletilbud?»

S p ø r s m å l 26

Fra Tomas Norvoll til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Stortinget har vedtatt at det foretas en grundig gjennomgang av situasjonen på IT-området for å tilpasse utdanningskapasiteten til fremtidige behov.

Hva har statsråden gjort for å følge dette opp?»

S p ø r s m å l 27

Fra Sigvald Oppebøen Hansen til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Ifylgje Aftenposten Aften 12. mars 1999 vurderer Ullern videregående skule i Oslo å utestenge dei dårlegaste elevane frå allmennfagleg studieretning. Bakgrunnen er påstand om at det er nokre elevar som ikkje har kunnskap nok til å ta imot undervisning.

Er dette eit tiltak som statsråden stør?»

S p ø r s m å l 28

Fra Tomas Norvoll til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Sameskolen for Midt-Norge er den eneste statlige skolen på fastlandet. De har ikke utnevnt nytt styre for skolen i Hattfjelldal. Isteden administreres skolen fra utdanningsdirektøren i Nordland.

Når vil statsråden få et nytt styre på plass?»

S p ø r s m å l 29

Fra Rita Tveiten til kirke-, utdannings- og forskningsministeren:

«Ei granskning som vart presentert i Skolefokus nr. 4 1999 syner at haldningane til nynorsk mellom elevane heng saman med kvaliteten på opplæringa. Elevar frå fleire kantar av landet har kravd betring av norskopplæringa utan at det førebels har gjeve resultat. Det vert også peika på at forskingsinnsatsen på dette feltet er svært låg.

Har statsråden tenkt å gjera noko som helst for å styrkja nynorsken i skulen?»

Presidenten: Disse spørsmålene er besluttet utsatt.

S p ø r s m å l 30

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Rune E. Kristiansen til kirke-, utdannings- og forskningsministeren, vil bli besvart av arbeids- og administrasjonsministeren som rette vedkommende.

Rune E. Kristiansen (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til arbeids- og administrasjonsministeren:

«Venstre, som en del av Regjeringen, går i forkant av lønnsoppgjør inn for å gi mest lønn til de dyktigste lærerne, at kriterier for individuell lønnsfastsettelse må bli tema i lønnsforhandlingene, samt at det må være større rom for lokale forskjeller.

Er dette Regjeringens politikk?»

Statsråd Laila Dávøy: I forbindelse med tariffoppgjørene er det bl.a. Regjeringens ansvar å legge grunnlaget for en forsvarlig inntektspolitikk. Regjeringen er innstilt på å videreføre det inntektspolitiske samarbeidet mellom staten og partene i arbeidslivet, slik det fremgår av Arntsen-utvalgets innstilling.

Det nåværende lønns- og forhandlingssystemet i staten bygger på Statens lønnskomite av 1988, slik det fremkommer i NOU 1990:32. Intensjonene bak det nåværende lønns- og forhandlingssystemet er bl.a. å gjøre lønnsystemet mer fleksibelt med hensyn til lokale tilpasninger og bedre muligheten for å rekruttere og beholde kvalifisert arbeidskraft. Systemet er i seg selv fleksibelt. Men det er ofte prioriteringene fra partene som er avgjørende for hvordan systemet blir brukt.

Siden vi nå står like foran lønnsoppjøret, vil Regjeringen på forhånd ikke gå ut med hvilke fullmakter, innretning og profil man vil legge til grunn ved årets oppgjør. Det er de sentrale avtaleparter ved Arbeids- og administrasjonsdepartementet og hovedsammenslutningene/Norsk Lærerlag som har ansvaret for å komme fram til helhetlige og balanserte løsninger ved tariffoppgjørene.

For øvrig kan jeg opplyse at kirke-, utdannings- og forskningsdepartementet nå arbeider med en stortingsmelding om rekruttering av lærere, herunder om arbeidsvilkår.

Kenneth Svendsen hadde her overtatt presidentplassen.

Rune E. Kristiansen (A): Jeg takker for svaret.

Jeg hadde i grunnen ventet et svar som i realiteten ikke ville gi svar på det jeg tok opp i mitt spørsmål, ikke minst fordi det er rett foran og i pågående lønnsforhandlinger. Men det var Venstre som parti som reiste spørsmålet og problemstillingene i forkant av lønnsoppgjø-

ret. Men jeg oppfatter det slik at statsråden svarer at det sentrale oppgjøret må holdes innenfor de rammene som vil bli lagt, og det har jeg forståelse for. Det jeg derimot synes det er nødvendig å få et svar på, er om Regjeringen står fast på modellen som er trukket opp i tidligere avtaler. Dette er jo et mellomoppgjør, så det kan neppe være aktuelt for Regjeringen å gå inn med vesentlige, prinsipielle endringer i lønssystemet for lærere i dette oppgjøret i 1999.

Statsråd Laila Dævøy: Det er vanskelig å svare på spørsmål som gjelder hvor langt man skal gå også i dette mellomoppgjøret. Jeg kan dessverre ikke gi noe annet svar enn det jeg gav innledningsvis. Jeg vil peke på at det systemet vi har, er fleksibelt. Måten det brukes på, er avgjørende for hvordan resultatet blir. Det finnes muligheter i dag.

Det er lønnsoppgjøret som vil vise hvor langt man vil komme til å gå – jeg kan ikke gi annet svar på representantens spørsmål pr. i dag. Og nettopp fordi vi står foran inngangen til lønnsoppgjøret, håper jeg det er forståelse for at jeg ikke kan gå inn på noen deler av det som vil komme til å bli berørt der.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 36.

S p ø r s m å l 3 6

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Einar Olav Skogholt til sosialministeren, blir besvart av helseministeren som rette vedkommende.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg vil få stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Når vil funksjonshemmede som ikke benytter seg av hjemmesykepleie, men blir stelt av nær familie, få gratis tannpleie?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Fylkeskommunene har ansvaret for å gi et gratis og oppsøkende tilbud til grupper av eldre, langtidssyke og uføre etter lov om tannhelsetjenesten av 3. juni 1983 nr. 54 § 1-3 punkt c. Etter dagens ordning har funksjonshemmede som får regelmessig sykepleie hjemme, dvs. minimum en gang pr. uke, rett til et gratis og oppsøkende tannhelsetilbud. Den nærmere avgrensningen av denne ordningen følger av forskrift om vederlag for tannhelsetjenester i den offentlige tannhelsetjenesten av 24. mai 1984 nr. 1268.

Etter at loven og forskriften trådte i kraft i 1984, har utviklingen innen pleie- og omsorgssektoren gått i retning av et mer desentralisert tilbud. De hjemmebaserte tjenestene har fått en mer fremtredende plass enn tidligere. Regelverket for fylkeskommunalt finansiert tannbehandling har imidlertid ikke vært endret etter 1984. Dette har i noen tilfeller ført til at avgrensningen av de grupper som har rett til gratis tannhelsebehandling etter loven, ikke fremstår som hensiktsmessig. På den annen side er loven bygd opp på en måte som gjør den relativt fleksibel. Fylkeskommunene kan etter § 1-3 punkt e selv vedta

at andre grupper i befolkningen enn de som er prioritert direkte i loven, skal motta et gratis tilbud. Pr. i dag er det imidlertid ingen fylkeskommuner som har fattet vedtak om at funksjonshemmede som blir stelt av nær familie, skal ha rett til et gratis tilbud.

Under en interpellasjonsdebatt her i salen den 7. mai 1998 ble tannhelsetilbudet til grupper av eldre, langtidssyke og uføre diskutert. I mitt innlegg redegjorde jeg for mine planer om en revisjon av tannhelsetjenesteloven og forskriftsverket. Jeg har gitt Statens helsetilsyn i oppdrag å gjennomgå forskriften i forhold til den fylkeskommunalt finansierte ordningen. Utredningen skal være ferdig i løpet av april i år. Utredningen forventes å drøfte både grensen mellom hjemmesykepleie og hjemmebaserte tjenester for øvrig, og grensen mellom klienter som mottar et kommunalt tilbud, og pleietrengende som blir ivaretatt på annen måte. På bakgrunn av Helsetilsynets utredning vil jeg vurdere behovet for eventuelle endringer av regelverket, herunder den fremtidige avgrensningen av det fylkeskommunale tannhelsetilbudet.

Ved siden av tilbudet etter lov om tannhelsetjenester dekker det offentlige i flere tilfeller utgifter til tannbehandling for den voksne delen av befolkningen gjennom folketrygdens ytelser. Folketrygdens ytelser til dekning av utgifter til tannbehandling er nylig blitt styrket for enkelte pasienter med funksjonshemming. Fra 1. oktober 1998 ble refusjonsordningen etter folketrygdloven § 5-6 utvidet til også å gjelde pasienter som lider av sjeldne medisinske tilstander og som har et særlig behov for tannlegehjelp. Pasienter som faller inn under ordningen, får sine utgifter dekket fullt ut. Rikstrygdeverket har utarbeidet nærmere retningslinjer for ordningen.

Aktuelle forslag til endringer både i lov om tannhelsetjenesten og i trygdereglene vil bli sendt på høring innværende år. Jeg vil komme tilbake til eventuelle forslag til endringer av det offentlig finansierte tannhelsetilbudet i forbindelse med de årlige budsjetter.

Einar Olav Skogholt (A): Jeg vil få takke statsråden for svaret.

Jeg velger å tolke statsrådets svar positivt. Og jeg synes jo det er bra at vi har et bredt spekter i pleie- og omsorgssektoren, så ikke alle som har behov for hjelp, må bli innlagt på institusjon. Slik sett har vi hatt en revolusjonerende utvikling i pleie- og omsorgstjenesten i de 20-30 siste årene. Og jeg må berømme alle dem som tar hånd om og steller syke, funksjonshemmede osv. i heimen – ofte uten å få noen godtgjøring i det hele tatt, omsorgslønn e.l. Slik sett synes jeg også det er urimelig at denne gruppen heller ikke skal kunne få gratis tannbehandling, slik man får om man har hjemmesykepleie.

Kan statsråden bekrefte at han synes denne ordningen fungerer urimelig, og kan han bekrefte at han vil stille seg positiv til en slik endring av loven når den kommer til behandling?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Representanten Skogholt gjorde vel i å tolke meg positivt, for det var slik det var ment.

Det er nettopp dette som er bakgrunnen for at jeg har iverksatt en omfattende gjennomgang av forskriftsverket og lovverket på dette punktet. Virkeligheten har forandret seg, lovverket har i stor grad forblitt det samme. Her er det behov for tilpasninger. Samtidig ber jeg om respekt for at prosessen må få gå sin gang før jeg kan annonsere hvilke konkrete endringer det vil være aktuelt å foreta. Men jeg regner med at det blir denne statsråden som legger fram forslaget, og jeg kan i så måte garantere representanten Skogholt at statsråden vil stille seg bak de forslag som blir fremmet!

S p ø r s m å l 3 7

Are Næss (KrF): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til sosialministeren:

«Gravferdsstønaden har fra 1982 vært uendret på 4 000 kroner, men fra 1. september 1997 kan det gis et behovsprøvd tillegg på inntil 8 000 kroner. De etterlatte må i alle fall i noen kommuner selv fremme krav om både de 4 000 kronene og et eventuelt tilleggsbeløp.

Mener statsråden at gravferdsstønaden er godt nok kjent, og synes statsråden det er rett at de etterlatte selv må ta initiativ for å få utbetalt et beløp de har krav på?»

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Gravferdsstønaden er ein eingongsstønad som blir gitt når ein medlem i folketrygda døyr, for å dekkja ein del av utgiftene til gravferda. Storleiken på stønaden blir fastsett av Stortinget i samband med budsjettbehandlinga. Den rettsfesta grunnsatsen til alle er no 4 000 kr, og som representanten Are Næss viser til, har han vore det sidan 1982. Frå 1. september 1997 kan det gjevast eit behovsprøvd tillegg på inntil 8 000 kr for å sikra ei verdig gravferd for dei som ikkje sjølve kan betala for gravferda. Tillegget kan òg gjevast til dødfødde born.

Som på andre rettsområde har den einskilde i hovudsak sjølv ansvaret for å ta vare på sine interesser i folketrygda gjennom å orientera seg om kva rettar ein kan ha, og for å setja fram krav. Dette forholdet trur eg ikkje vil vera aktuelt å endra på. Men når det er sagt, vil eg understreka at eg ser det som ei viktig oppgåve for departementet og for trygdeetaten å syta for at den einskilde får best mogleg hjelp til dette.

Ved kvart årsskifte blir det informert i riksannonsar om regelendringar og endringar i satsar osb. i folketrygda. Elles kan ein på trygdekontoret få brosjyrar om dei ulike stønadsordningane. Eg vil òg nemna at dei tilsette på trygdekontora gjer eit viktig informasjonsarbeid i direkte kontakt med medlemmane. Dei skal òg informera om ytingar det ikkje er spurt om, når dei ser at det kan vera aktuelt. På trygdekontoret får ein òg hjelp til å setja fram krav om ytingar frå folketrygda.

I samband med dødsfall og gravferd er det ei rekkje lovar, reglar og ordningar som kan vera aktuelle. Dei færreste bryr seg naturleg nok om å ha oversikt over dette i det daglege. Målet må vera at folk får informasjon når dei har behov for det.

For å møta behovet for informasjon i samband med dødsfall og gravferd finst det fleire brosjyrar. På trygdekontoret kan ein få trygdeetatens brosjyre om gravferdsstønaden. Sosial- og helsedepartementet har ein eigen brosjyre, «Når en av våre nærmeste dør». Den blir sendt ut til dei som ber om det, i hovudsak sjukehus, sjukeheimar mv., gravferdsbyrå og einskildpersonar. Rikstrygdeverket og departementets brosjyrar er no under revisjon. Begravelsesbyråenes Forening har laga ein eigen brosjyre, «Når du mister en som står deg nær», som blir distribuert gjennom medlemsbyråa.

Ved dei fleste dødsfalla tek eit gravferdsbyrå hand om ein større eller mindre del av oppgåvene i samband med gravferda. Gravferdsbyråa fyller òg ei viktig informasjonsoppgåve overfor dei etterlatte. Dei informerer bl.a. om rettar og plikter overfor offentlege instansar.

Ordninga med behovsprøvd tillegg blir no evaluert av Rikstrygdeverket. Skulle det visa seg å vera informasjonsmangel om denne ordninga, vil det bli sett i verk tiltak for å bøta på det.

La meg òg til slutt tilføya at Rikstrygdeverket no arbeider med ein eigen informasjons- og kommunikasjonsstrategi. Problemstillinga er korleis trygdeetaten kan bli betre enn i dag. Eit høyringsnotat vil bli sendt ut bl.a. til brukarorganisasjonar, ytre etat og fylkeskommunane. På bakgrunn av dei tilbakemeldingane Rikstrygdeverket får, vil det bli utarbeidd eit eige styringsdokument for informasjon og kommunikasjon.

Are Næss (KrF): Jeg takker statsråden for svaret. Jeg er glad for at både ordningen med behovsprøvd tillegg og informasjon bl.a. om dette blir evaluert, og ser fram til resultatet av evalueringen.

Når det imidlertid gjelder den rettighetsfestede gravferdsstønad, ser jeg det som egentlig unødvendig og ikke ønskelig at de etterlatte aktivt må fremme krav om noe de faktisk har rett på. De etterlatte er i en spesiell situasjon, og mitt spørsmål er om statsråden vil vurdere å utrede en form for forenkling, slik at denne stønaden eventuelt kan utbetales til nærmeste pårørende uten at vedkommende selv må ta et initiativ overfor trygdekontoret.

Statsråd Magnhild Meltveit Kleppa: Eg er einig i det som representanten Are Næss her peika på, at etterlatte er i ein spesiell situasjon. Det er mykje både kjenslemerkt og praktisk som skal handterast.

No har eg i dag orientert om korleis regelverket er pr. dato, og om korleis informasjonen går føre seg. Men eg har òg understreka at her skjer eit analysearbeid med sikte på forbetringar. I den samanhengen synest eg at det kan vera aktuelt å vurdere det som Are Næss her peika på.

La meg til slutt berre opplysa at det er eit underforbruk på gravferdshjelpa i forhold til årlege budsjett. Det kan bety at folk ikkje nyttar seg av ordninga, men det kan òg bety at dei ikkje veit kva ordningar som finst.

S p ø r s m å l 3 8

Reidun Gravdahl (A): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Oppland Arbeiderblad skrev 27. februar 1999 om en bosnisk tannlege bosatt på Dokka med utdanning og flere års erfaring som ikke får praktisere fordi han mangler et spesielt norsk autorisasjonskurs. Han har ventet på å komme inn på kurset i fem år på grunn av for dårlig kapasitet. Landsbygdene kan snart stå uten en eneste tannlege, og han er ivrig etter å få praktisere yrket sitt.

Når kan et slikt kurs komme i gang slik at han kan bli godkjent og komme i arbeid i et yrke det er behov for fagfolk i?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Bosniske tannleger har i flere år kunnet få midlertidig begrenset lisens som tannlege. For å kunne få en slik lisens må de arbeide under en autorisert tannleges ansvar og på et begrenset faglig område. I flere fylker er det bosniske tannleger som har hatt slik lisens. Tannleger fra land utenfor EØS må ha tilleggsutdanning for at deres utdanning skal kunne anses som faglig jevn god med norsk utdanning. Hittil har tilleggsutdanningen tatt 2½-3½ år, og det har vært begrenset plass for nye kandidater. I Handlingsplan for helse- og omsorgspersonell 1998-2001 er ett av tiltakene å legge til rette for at innvandrere og flyktninger med utdanning fra land utenfor EØS-området kan arbeide i Norge innenfor sitt fagområde. I lys av situasjonen på tannlegemarkedet har Sosial- og helsedepartementet avsatt 0,8 mill. kr på statsbudsjettet for 1999 til tilleggskurs for tannleger fra land utenfor EØS-området. Dette kurset blir ettårig og er skreddersydd for disse tannlegene.

De odontologiske fakultetene i Bergen og Oslo samarbeider nå om et undervisningsopplegg. Tilskuddet i 1999 skal dekke kostnader i forbindelse med planleggingsfasen samt kurskostnader for minimum åtte utenlandske tannleger som starter på kurs i august 1999.

Det er pr. i dag ca. 30 tannleger fra land utenfor EØS-området som er registrert med gyldig dokumentasjon hos Fylkeslegen i Oslo. For opptak til tilleggskurset må aktuelle søkere ha avlagt en teoretisk test og en klinisk opptaksprøve. Utvelgelsen foregår på bakgrunn av dokumentasjon og resultat av testene og prøvene. Utvelgelsen gjennomføres i fellesskap av Odontologisk fakultet ved Universitetet i Oslo og Universitetet i Bergen og Fylkeslegen i Oslo.

Reidun Gravdahl (A): Jeg takker for svaret.

Jeg er redd for at det med begrenset lisens til bosniere ikke løser problemet, men at det å få til utdanning er det eneste som løser dette på sikt. Ute på bygda er det ofte ikke flere enn den ene tannlegen i de offentlige tannhelseklinikene, så det vil neppe være slik at en kan jobbe sammen med en annen med utdanning godkjent i Norge.

Det er ulike instanser inne i bildet når utlendinger kommer hit. Det jeg lurer på, er: Hvor er samarbeidet mellom etatene i forhold til kartlegging av kompetanse og prioriteringer slik at flest mulig med godkjent utdanning der de kommer fra, kan få den godkjent også her? Vi har jo behov for en del helsepersonell. Det ville være ønskelig å få dette kartlagt og kunne prioritere ut fra den kompetansen som ligger der.

Statsråd Dagfinn Høybråten: Først til de bosniske tannlegene. Jeg er enig med representanten Gravdahl i at midlertidig begrenset lisens ikke er noen løsning der det ikke er noen annen tannlege å arbeide sammen med. Der vil det være nødvendig å ta den påkrevde tilleggsutdanningen og få en utdanning som er jevn god med den norske. Nettopp dette problemet har vi nå laget en løsning på, som innebærer at man slipper å gå inn i det eksisterende tannlegestudiet og være der fra to og et halvt til tre og et halvt år, slik som ordningen har vært til nå, og som har vært en veldig begrenset ordning fordi det har vært så få som har sluppet inn. Nå får vi dette skreddersydde og mer komprimerte opplegget. Jeg tror det vil løse det problemet som representanten Gravdahl har pekt på.

Så til det generelle spørsmålet som reises nå til slutt. Det er et prioritert område i handlingsplanen for helsepersonell å legge til rette for innvandrere og flyktninger med utdanning, slik at denne kan bli gjeldende i Norge. Det vil vi følge opp.

S p ø r s m å l 39

Annelise Høegh (H): Jeg skal få stille følgende spørsmål til helseministeren:

«Tilsynsrapporter fra fylkeslegene i en rekke fylker viser at flere sykehus bryter ventetidsgarantien. Pasienter med garanti får ikke tilbud om behandling andre steder dersom de har ventet mer enn tre måneder. Det er også avdekket at pasienter som kommer inn under ventetidsgarantien, ikke får informasjon om at de har rett til behandling innen tre måneder.

Hva vil statsråden gjøre for å sikre at sykehusene følger opp ventetidsgarantien overfor pasientene?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Fylkeslegene gjennomførte i 1998 et samlet tilsyn med fylkeskommunenes og sykehusenes rutiner for etterlevelse av Forskrift om ventetidsgaranti. Tilsynet dreide seg altså ikke om fylkeskommunen rent faktisk var i stand til å overholde de pålegg som gis i forskriften, men hvilke rutiner som er etablert for å overholde forskriftens bestemmelser.

Det er tre hovedproblemstillinger ved tilsynet – for det første hvordan pasienter i fylket prioriteres, for det andre hvordan pasienter og henvisende lege informeres om utfallet av vurderingen om hvilken behandling som planlegges, og for det tredje hvordan garantibruddene håndteres.

Rapportene er nå sendt fra fylkeslegene til Statens helsetilsyn. Helsetilsynet vil også gjøre en skriftlig oppsummering av rapportene, og oppsummeringen vil bli oversendt Sosial- og helsedepartementet om kort tid.

Rapportene fra fylkeslegene viser at ikke alle deler av ventetidsforskriften blir fulgt opp etter forutsetningene. Dette gjelder særlig den datamessige håndteringen av ventelistene, men det er også påvist mangler i den informasjon som gis til pasientene og de henvisende legene. Rapportene viser også store forskjeller mellom fylkene i garantitildeling, og dette indikerer at kriteriene for tildeling tolkes ulikt mellom fylkeskommunene.

De enkelte fylkeslegene følger også opp de påviste bruddene i de respektive fylkeskommuner. Der det er påvist brudd på forskriften, vil fylkeslegene be om en plan for hvordan forholdene skal rettes opp. Det gis en tidsfrist for når en slik plan skal være mottatt. Denne fristen settes ulikt i de ulike fylker, avhengig av lokale forhold og hvilke brudd det dreier seg om. Dersom dette ikke følges opp, vil fylkeslegen vanligvis gjøre en ny henvendelse til fylkeskommunen. Hvis fylkeslegen etter en konkret vurdering av situasjonen finner at de nødvendige forbedringer ikke gjennomføres, kan saken oversendes Helsetilsynet. Helsetilsynet vil så vurdere om forholdene tilsier at det skal gis varsel om pålegg.

I tillegg til at Helsetilsynet og departementet vil arbeide videre med det konkrete tilsynet, følger Sosial- og helsedepartementet opp overholdelsen av ventetidsgarantien på flere måter. Departementet har tidligere merket seg de til dels store variasjoner mellom fylkene i garantitildelingen.

For å sikre en bedre harmonisering i bruk av garantikriteriene har Statens helsetilsyn invitert de aktuelle spesialforeningene i Den norske lægeforening til å utarbeide fagspesifikke fortolkninger av ventetidsforskriftens kriterier for behandlingsgaranti. Helsetilsynet forventer at fagmiljøene gir tilbakemelding om status for dette arbeidet i løpet av inneværende halvår.

Departementet følger nøye med i den generelle utvikling for ventelistepasientene, og det arbeides kontinuerlig for å forbedre datagrunnlaget og rapporteringen av ventelistesituasjonen på nasjonalt, regionalt og fylkeskommunalt nivå. Gjennom generelle og spesielle tilskudd bidrar også statlige myndigheter til kapasitetsvekst i sykehussektoren.

La meg til slutt nevne at departementet vil se nærmere på rutiner for samhandling og informasjonsutveksling mellom pasienter, allmennleger og sykehus i forbindelse med innføringen av fritt sykehusvalg. I dette arbeidet vil det også være sentralt å etablere rutiner som sikrer pasienter og allmennleger informasjon om pasientenes status i forhold til ventetidsforskriften.

Annelise Høegh (H): Jeg takker statsråden for svaret.

Apropos fritt sykehusvalg: Ingen sa eg kunne velja sjukehus, sa en pasient – én av mange. Dette var i Rogaland. Jeg tror det må bli en plikt for det behandlende sykehus, det som får henvisningen, å informere om at man har rett til å velge sykehus annetsteds, når vi nå skal innføre dette. Vi trenger åpenbart en holdningsendring i sykehusene til at pasientene har rettigheter som skal respekteres.

Har helseministeren vurdert om de store forskjellene i praktiseringen av ventetidsforskriften faktisk kan skyldes at garantien ikke tas på alvor fordi brudd på den ikke får noen konsekvenser for sykehusene? Helseministeren har sikkert, som jeg, merket seg at ikke bare pasientorganisasjoner, men også profesjonsforeningene nå i stadig stigende grad foreslår lovfestet rett til behandling. Dersom en slik lovfestet rett kunne gjøres individuell, basert på medisinsk skjønn i det enkelte tilfellet, kunne den kom-

me til erstatning for en eventuell juridisk bindende ventetidsgaranti, som jeg ser – og vet – statsråden har kritiske merknader til. Vil statsråden vurdere en slik annerledes behandlingsrett?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Først til det representanten Høegh og jeg er hjertens enige om, nemlig at fritt sykehusvalg forutsetter både en holdningsendring og krav til informasjon, og det forutsetter tilgjengelig informasjon på tvers av sykehusene, i motsetning til den informasjonsstrøm som i stor grad går opp og ned i systemet i dag. Det er en helt avgjørende forutsetning for det forslaget om fritt sykehusvalg som Regjeringen har lagt fram.

Så til det vi antakelig er litt mer uenige om. Når det gjelder garantitildeling, tror jeg ikke vi er uenige om at forskjellene mellom fylkene er et problem som må tas alvorlig, og brudd på forskriftene skal ha konsekvenser. Jeg har redegjort for hvordan fylkeslegene vil følge opp det. Vi ser nå på dataene fra Pasientregisteret at det er mindre forskjeller mellom fylkene og sykehusene enn det var tidligere. Det tyder på at dette nå tas på alvor i større grad.

Mitt syn på de spørsmålene representanten Høegh stiller til slutt, om garantitildeling og rett til pasientbehandling, ligger i proposisjonen om lov om pasientrettigheter, som jeg har lagt fram for Stortinget. Det ville være oppsiktsvekkende om jeg hadde andre oppfatninger enn det jeg har gjort rede for i proposisjonen.

S p ø r s m å l 4 0

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til helseministeren:

«Jeg viser til Innst. S. nr. 29 (1995-96) fra sosialkomiteen. Ved behandlingen av innstillingen vedtok Stortinget at Regjeringen skulle medvirke til at Haugesund Sanitetsforenings Revmatismesykehus kan bli kompetansesenter for etterbehandling for spesialisert rehabilitering av revmatikere slik Rogaland fylkesting har vedtatt å søke om.

Hva vil statsråden gjøre for å iverksette dette vedtaket?»

Statsråd Dagfinn Høybråten: Departementet bad i september 1994 fylkeskommunene i Helseregion vest om at revmatikeromsorgen ble tatt opp i det regionale planleggingsarbeidet for å utvikle en hensiktsmessig tjeneste for revmatikere i regionen. En pekte bl.a. på at det måtte vurderes hvordan en i regionen kunne utnytte det samlede tjenestetilbudet til denne pasientgruppen på en best mulig måte.

Rogaland fylkesting fattet den 10. oktober 1995 vedtak om at Haugesund Sanitetsforenings Revmatismesykehus skulle være Rogalands eneste senter for revmatologi og revmakirurgi, og å søke departementet om å få opprettet et regionalt kompetansesenter. Det var i budsjettet for 1996 satt av særskilte midler til tiltak innen rehabilitering og styrking av tilbudet til revmatikere. Søk-

nad om midler til dette tiltaket ble fremmet av fylkeskommunen og prioritert som nr. 5, dvs. det siste av de omsøkte tiltak. Det ble videre vist til at gjennom regional planlegging ville en ta sikte på å avklare målgruppe og behov for tjenester samt behov for personell og senger. Departementet fant rom for å gi tilskudd til tre av tiltakene som det ble søkt om, de som fylkeskommunen hadde prioritert høyest. Videre bad departementet om at det ble klargjort hvilke oppgaver som var planlagt ivaretatt ved Haugesund Sanitetsforenings Revmatismesykehus, og departementet anførte at det ikke var klarlagt gjennom det regionale helseplanarbeidet at sykehuset skulle dekke oppgaver for hele helseregionen.

Forslaget om et regionalt kompetansesenter for spesialisert rehabilitering ved Haugesund Sanitetsforenings Revmatismesykehus ble reist i Det regionale helseutvalget og har vært utredet av en regional faggruppe, som har lagt fram en innstilling. Det regionale helseutvalget for Helseregion vest behandlet innstillingen den 13. februar 1998 og vedtok å opprette et kompetansesenter for spesialisert rehabilitering av revmatikere på grunnlag av innstillingen fra faggruppen. Rogaland fylkeskommune behandlet innstillingen i fylkestinget 2. – 3. juni 1998 og sluttet seg til vedtaket som var gjort i Det regionale helseutvalget. Rogaland fylkeskommune søkte i 1998 om midler fra kap 720, post 62 – tilskudd til styrking av den fylkeskommunale rehabiliteringsvirksomhet og tilbudet til revmatikere. Disse midlene ble fordelt til fylkeskommunene etter søknad. Rogaland fylkeskommune ønsket ikke at dette senteret skulle være en del av det fylkeskommunale tilbudet, og søknaden skulle derfor ikke regnes som en del av den fylkeskommunale søknaden. Søknaden ble følgelig ikke prioritert i fylkeskommunens anmodning om midler. Det ble derfor ikke bevilget midler til dette senteret for 1998. For 1999 er øremerkede midler til rehabilitering og tiltak for revmatikere fordelt til fylkeskommunene etter objektive kriterier. Rogaland fylkeskommune er tildelt vel 8,7 mill. kr av denne bevilgningen, som fylkeskommunen fritt kan prioritere til ulike rehabiliteringstilbud.

Gjennom midler til regionale samarbeidstiltak er det lagt til rette for at tiltak som prioriteres i regionen, kan etableres. Midler til regionale samarbeidstiltak er fra 1999 lagt inn i rammene til fylkeskommunene. Dette senteret må derfor finansieres som øvrige samarbeidstiltak i den regionale helseplanen. Det er ikke satt av særskilte midler til regionale kompetansesentre for noen fagområder. Det vil derfor være opp til fylkeskommunene i regionen å iverksette dette tiltaket.

Jeg mener på denne bakgrunn å ha vist hvordan staten har medvirket til at kompetansesenteret kan realiseres. Det vil være opp til fylkeskommunen å vurdere om en nå vil prioritere dette tiltaket innenfor de midler staten har stilt til disposisjon.

Jan Johnsen (H): Jeg takker for svaret, som jeg selvfølgelig ikke er fornøyd med. Jeg refererer det vedtaket som ble gjort i Stortinget, som jeg nevnte i spørsmålet. Der står det:

«Stortinget ber Regjeringen medvirke til at Haugesund Sanitetsforenings Revmatismesykehus kan bli kompetansesenter for etterbehandling for spesialisert rehabilitering for revmatikere slik Rogaland fylkesting har vedtatt å søke om.»

Stortinget har altså bedt Regjeringen om å gjøre denne jobben. Det går ikke på de vanlige fordelingsmidlene, slik Rogaland fylkeskommune og jeg forstår dette, så her føler vi at Regjeringen har et ansvar. Departementet har sendt et brev til Rogaland fylkeskommune, som er datert 25. februar 1999. Det avsluttes med:

«Det er ikke satt av særskilte midler til regionale kompetansesentra innenfor noen fagområder.»

Det er også, skulle jeg tro, stikk i strid med det vedtaket som Stortinget gjorde i 1996. Kan ministeren bekrefte at det vedtaket som ble gjort i 1996, ikke går på de vanlige midlene som blir tilført fylkeskommunen?

Statsråd Dagfinn Høybråten: Vedtaket som Stortinget gjorde, var å be Regjeringen medvirke til at Haugesund Sanitetsforenings Revmatismesykehus kan bli kompetansesenter osv. Jeg har nå redegjort for hvordan denne medvirkningen har skjedd, gjennom krav til faglig utredning, forankring i det regionale helseutvalget og tildeling av midler langs to kanaler, dels til regionale samarbeidstiltak, som fra 1999 ligger i fylkeskommunens rammer, og dels gjennom øremerkede midler som går til den enkelte fylkeskommune til ulike rehabiliteringstilbud. Rogaland fylkeskommune har fått en klar økning fra 1998 til 1999 når det gjelder disse midlene, og jeg mener på denne bakgrunn at departementet har medvirket til at intensjonen i dette vedtaket kan realiseres. Det er nå opp til fylkeskommunen i samarbeid med de øvrige fylkeskommuner i regionen hvordan de konkret vil realisere det.

S p ø r s m å l 41

Øyvind Vaksdal (Frp): Jeg tillater meg å stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Behandlingen av konsesjonen til Fløyrlil kraftverk i Rogaland har tatt svært lang tid. Olje- og energidepartementet lovet i juni 1998 at den skulle sluttbehandles høsten 1998. Dette har ikke skjedd, og nå har også Miljøverndepartementet krevd at Fløyrlivatnet tømmes til det nivå det hadde for 81 år siden, for å foreta arkeologiske undersøkelser. Dette forsinker prosessen og vil medføre store kostnadsøkninger.

Vil statsråden sørge for at dette optimale vannkraftprosjektet ikke blir ytterligere forsinket?»

Statsråd Guro Fjellanger: Den saken representanten Vaksdal refererer til, gjelder konsesjonsbehandling vedrørende opprusting og tilleggsregulering av Fløyrlil kraftverk i Rogaland. I den forbindelse har Miljøverndepartementet bedt Olje- og energidepartementet ta inn vilkår i konsesjonen om arkeologiske utgravninger i magasinområdet. Bakgrunnen for dette er at det her er påvist steinalderboplasser som er de eneste som til nå er kjent i fjell-

områdene sør for Lysefjorden. Disse boplassene har derfor stor kulturhistorisk og vitenskapelig verdi.

Jeg kan ikke se at Miljøverndepartementets anbefaling behøver å forsinke prosjektet ytterligere. Departementet har tvert imot lagt vekt på at fremdriften i utbyggingen ikke skal påvirkes av utgravningene. Vi har derfor forutsatt at utgravningene skal foretas i sommer, når magasinet likevel er nedtappet til det nivået det hadde for 81 år siden. Ettersom jeg forstår, har det også vært vanlig å tappe vannet 19 meter under dette nivået i alle de årene som reguleringen har pågått.

De nærmere detaljene i utgravningsprogrammet er fastsatt av Arkeologisk museum i Stavanger. Programmet innebærer utgravninger over en seksukersperiode til en kostnad på ca. 1,3 mill. kr. Kostnadene skal på vanlig måte dekkes av utbygger. Museets vedtak er stadfestet av Riksantikvaren.

Regjeringen vil trolig behandle konsesjonssaken før påske og vil i den forbindelse naturligvis sørge for at vedtakene etter kulturminneloven og vassdragsreguleringsloven blir samordnet.

Øyvind Vaksdal (Frp): Jeg takker statsråden for svaret. Det er helt klart at dette allerede har medført store utsettelse, og det vil det fortsatt gjøre. Jeg synes det er noe merkelig av en regjering som sier at den vil satse på ren og fornybar energi, stadig å stikke nye kjepper i hjulene for dette gode vannkraftprosjektet. Ytterligere utsettelse av denne kraftutbyggingen vil jo medføre at man må importere enda mer forurensende kullkraft fra Danmark. Er ikke statsråden bekymret for dette, og kan statsråden garantere at dette ikke vil stoppe opp på nytt dersom arkeologene skulle finne noe av interesse?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg først få si at vi altså er i den situasjon at dette magasinet normalt er nedtappet til det nivået det hadde for 81 år siden om sommeren, når utgravingen skal foretas. Slik sett kan jeg ikke se at det er grunnlag for å hevde at dette pålegget vil forsinke prosessen ytterligere. Jeg er enig i at det er viktig å ha rene, gode og fornybare alternativer til både import av kullkraft og bygging av gammeldagse gasskraftverk i Norge, men det må ikke gå på bekostning av å ta hensyn til andre viktige miljøverdier. Her snakker vi om påviste steinalderboplasser, som er de eneste som til nå er kjent i fjellområdene sør for Lysefjorden, altså et svært viktig kulturminne. Men la meg igjen understreke: Vi mener at siden magasinet i utgangspunktet normalt blir tappet ned til det nivået det hadde for 81 år siden om sommeren, vil ikke dette forsinke prosessen.

S p ø r s m å l 4 2

Bent Hegna (A): Jeg vil stille følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«1. april 1998 tok jeg opp spørsmålet om forurensing i Frierfjorden og fikk følgende svar av statsråd Fjellanger: «SFT vil nå i samarbeid med Miljøstatusutvalget for nedre Grenland vurdere nærmere hvorfor dioksinnivåene

fortsatt er så høye. Når vi får bedre kunnskap om kildene vil jeg legge vekt på å få gjennomført tiltak.»

Hva har statsråden gjort i det året som har gått, for å få satt i sving tiltak mot denne forurensningen?»

Statsråd Guro Fjellanger: For å løse de problemene som dioksiner og andre helse- og miljøfarlige kjemikalier generelt forårsaker, har jeg sørget for å oppprioritere arbeidet både for å redusere nye utslipp og for å rydde opp i grunn og sedimenter som er forurenset av tidligere tiders utslipp – de såkalte gamle syndene. Områdene er gitt økt prioritet både i departementet og i Statens forurenningstilsyn. I dette års statsbudsjett er det gitt økte bevilgninger både til undersøkelser av og oppryddingstiltak for «gamle synder», og til bemanning i SFT på kjemikalieområdet generelt.

I Frierfjorden er forurenningssituasjonen generelt sett betydelig forbedret de siste ti årene som følge av omfattende tiltakene både industri og kommuner har gjennomført for å redusere tilførsler av forurensning. Men det er tidligere sluppet ut store mengder dioksiner i Frierfjorden, og så sent som i 1989 var utslippet av dioksiner til vann fra Hydro Porsgrunn på ca. 500 gram pr. år. Selv om utslippene nå er redusert til 1 gram pr. år, vil det ta lang tid før forureningsnivået er på et akseptabelt nivå. Hydro Porsgrunn er pålagt innen 31. desember 1999 å utrede mulighetene for å redusere utslippene av dioksiner ytterligere.

Analyser av bunnsedimenter fra 1997 viser at konsentrasjonen av dioksiner er redusert til under det halve av konsentrasjonen i 1989. Selv om sedimentene likevel er å klassifisere som markert til meget sterkt forurenset av dioksiner, ser vi altså store og stadige forbedringer. Det var dermed uventet at nivået av miljøgifter i fisk og krabbe ikke har vist en større nedgang.

SFT har derfor på nytt gjennomgått all foreliggende dokumentasjon om grunnforurenningssituasjonen på Herøya for å finne svar. Én konklusjon er at dioksinlekkasjer fra land ikke kan utelukkes, og dette må gjennomgås på nytt. SFT vurderer nå om Hydro skal pålegges å foreta supplerende undersøkelser av grunnforurensning fra sitt gamle deponi på land. En annen konklusjon er at vi vet for lite om hvordan dioksin omsettes i fjordsystemet og dermed påvirker fisk og skalldyr. SFT arbeider sammen med forskningsmiljøene og industrien for å utvikle et offensivt program for å få bedre kunnskap. Samtidig arbeides det også med ytterligere å forbedre overvåkningsprogrammet for Grenland for å få en enda bedre oversikt over dioksintilførselen til området.

Opprydding i marine sedimenter er alltid svært kostbart. For eksempel vil oppryddingen av PCB-forurensete marine sedimenter i et begrenset område utenfor Haakonsværn komme på om lag 80 mill. kr. Spesielt kostbart og teknisk komplisert er det, som her, når hele fjordområdet er forurenset. Det er også lite nyttig å gjennomføre tiltak før en har stanset alle tilførsler fra land til det aktuelle området.

Jeg er fortsatt bekymret over at Frierfjorden er så forurenset, og legger – som jeg sa i mitt svar i fjor – stor

vekt på at vi skal komme videre i arbeidet med å redusere nivået av dioksiner og andre miljøgifter i fjorden så snart vi har tilstrekkelig kunnskap om kildene. Selv om det i løpet av året som er gått, er nedlagt et betydelig arbeid for å komme videre, mangler vi fortsatt tilstrekkelig kunnskap. Det gjelder mulige tilførsler fra landbaserte kilder og hvordan dioksiner omsettes i fjordsystemet og dermed påvirker dioksinnivået i fisk og skalldyr. Det er derfor nødvendig å foreta ytterligere utredninger av disse kompliserte spørsmålene før vi kan vurdere konkrete tiltak.

Bent Hegna (A): Jeg får takke statsråden for svaret.

Det var et veldig generelt svar. Jeg synes det virker som om statsråden og myndighetene ikke har gjort så veldig mye konkret for å bedre situasjonen i løpet av det året som har gått. Med jevne mellomrom kommer interessen omkring dette spørsmålet opp gjennom media, og det er litt beklagelig at det har vært såpass liten aktivitet fra statsrådets side i den tiden som har gått.

Jeg kan nevne at Telemark fylkeskommune har fått ledelsen av et såkalt INTERREG IIC-prosjekt i Nordsjøen omkring forurensning i havner og fra skip, hvor det er deltakere fra flere land rundt Nordsjøen – et såkalt Green Port North Sea-prosjekt. Dette arbeidet synes jeg også bør være av interesse for statsråden, og jeg vil spørre om hun har tenkt å engasjere seg i dette prosjektet.

Til slutt har jeg lyst til å si at en miljøvernminister i en regjering som kaller seg miljøvennlig, bør vise større evne til handling og komme med noen konkrete prosjekter for å komme videre og få gjort noe med forurensningssituasjonen i Frierfjorden.

Statsråd Guro Fjellanger: Jeg stiller meg en smule overrasket til at representanten Hegna valgte å karakterisere mitt første svar som generelt, tatt i betraktning at jeg gjennomgikk en rekke av de konkrete tiltakene vi har satt i verk. Jeg er helt enig i at det er viktig med handling, men jeg synes det er like viktig å understreke at handlingen gir best resultater når den er basert på fakta og kunnskap.

Det er slik at vi fremdeles mangler kunnskap om Frierfjorden. Blant annet mangler vi kunnskap om hvorvidt det fremdeles kan være tilsig fra landbaserte deponier som gjør at konsentrasjonen av dioksin ikke går fortere ned enn den gjør. Vi mangler også kunnskap om det f.eks. er Hydros gamle deponi som forårsaker dette. Derfor har vi sammen med SFT satt i gang en rekke grundige undersøkelser for å finne svar på disse spørsmålene. Først når vi har disse svarene, vil vi vite hvem som er forurenseren, kunne følge opp prinsippet om at forurenser skal betale, og sette i verk de tiltakene som vil være mest fornuftige i den situasjonen vi har.

S p ø r s m å l 4 3

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg ønsker å stille miljøvernministeren følgende spørsmål:

«Lov av 10. juni 1977 nr. 82, lov om motorferdsel i utmark og vassdrag, bestemmer at kommuner ikke kan gi generell tillatelse til bruk av båtmotorer på sjøer som er mindre enn to kvadratkilometer. Alle typer båtmotorer, også støysvake og minimalt forurensende elektriske motorer, blir behandlet likt.

Synes statsråden dette er riktig sett i forhold til bruk av elektriske båtmotorer?»

Statsråd Guro Fjellanger: Motorferdselsloven omfatter alle typer motordrevne framkomstmidler uavhengig av hva slags energi motoren drives med. Ikke bare forbrenningsmotorer og elektriske motorer, men også andre typer motorer som måtte bli aktuelle framover, går inn under lovens virkeområde. Lovens formål er å verne om naturmiljøet og fremme trivselen. Begrepet «naturmiljøet» omfatter både marka, plante- og dyrelivet og andre miljøverdier, som ren luft, rent vann, landskapsverdier, stillhet og ro. Begrepet «fremme trivselen» innebærer at loven skal tilgodese rekreasjonsverdier, friluftsliv og naturopplevelser. Et motorfartøy vil ha omtrent samme brukspotensial enten det drives av en forbrenningsmotor eller en elektrisk. Selv om elektriske båtmotorer har miljøfortrinn når det gjelder forurensende utslipp og støy, kan bruk av fartøy med slik motor allikevel komme i konflikt med hensynet til naturopplevelse og naturverdier, f.eks. ved å forstyrre fuglelivet. Etter Miljøverndepartementets vurdering er det derfor ikke grunnlag for å unnta elektriske motorer fra motorferdselslovens bestemmelser.

Motorferdselsloven § 4 tredje ledd inneholder en generell bestemmelse om at ferdsel med motorfartøy på innsjøer mindre enn to kvadratkilometer i utgangspunktet ikke er tillatt. Dersom det foreligger særlige grunner, kan kommunen likevel gi tillatelse til ferdsel med motorfartøy på slike innsjøer, enten generelt gjennom en forskrift i medhold av loven § 5 b eller gjennom en enkelttillatelse i medhold av loven § 6. Særlige grunner kan f.eks. være behov for transport til hoteller, turiststasjoner eller hytter som ligger slik til at man er avhengig av båt. Kommunen kan gi tillatelse på vilkår om f.eks. hastighetsbegrensninger og begrensninger i motorens størrelse eller om støy- og utslippsnivå. Slik kan kommunen legge til rette for bruk av elektrisk drevne fartøy til å dekke det særlige transportbehovet som begrunner ferdselstillatelsen.

Per Roar Bredvold (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, som dessverre ikke var særlig positivt for mitt spørsmål.

Ser ikke statsråden at en elektrisk båtmotor som ikke støyer, som ikke forurenser og som har en maksimal hastighet noe hurtigere enn rotempo, muliggjør at alle grupper mennesker som av en eller annen årsak ikke har mulighet til manuell framdrift av en båt, kan få denne muligheten til å oppleve naturen og båtlivets gleder?

Statsråd Guro Fjellanger: Som jeg sa i mitt første svar, mener jeg at selv om elektriske båtmotorer verken

bråker eller slipper ut avgasser, vil de ha konsekvenser for miljøet, f.eks. i forhold til fuglelivet.

Jeg er likevel enig i at det er viktig å ha unntak fra en generell regel, selv om jeg ikke mener at det er naturlig å ha elektriske båtmotorer som et generelt unntak. Men hvis det likevel er slik at enkelte har problemer og ikke har mulighet til å ta seg fram manuelt, har kommunene mulighet til å gjøre unntak etter de paragrafene i loven som jeg nevnte i sted.

S p ø r s m å l 4 4

Jan Johnsen (H): Jeg har følgende spørsmål til miljøvernministeren:

«Stortinget gav våren 1996 sin prinsipielle tilslutning til bygging av to gasskraftverk. Konesjon ble gitt til Naturkraft AS. SFT er satt til å behandle utslippstillatelsen. I sin søknad om utslippstillatelse har SFT satt kravene så høyt at de i realiteten undergraver Stortingets vedtak.

Synes statsråden det er innenfor vårt parlamentariske system at vedtak fattet av Stortinget i realiteten blir stoppet av SFT?»

Statsråd Guro Fjellanger: Statens forurensningstilsyn – SFT – gav den 21. januar 1999 Naturkraft utslippstillatelser etter forurensningsloven for de planlagte gasskraftverkene på Kollsnes og Kårstø. SFTs vedtak er påklaget av Naturkraft og flere miljøvernorganisasjoner. Klagen er for tiden til behandling i SFT. Dersom SFT ikke finner grunn til å endre vedtakene, vil saken bli tilrettelagt og oversendt Miljøverndepartementet for klagebehandling og endelig avgjørelse. På denne bakgrunn finner jeg det ikke riktig å gå inn på realitetene i SFTs vedtak.

Jeg vil imidlertid kommentere SFTs rolle i denne saken: 5. juni 1997 gav Olje- og energidepartementet Naturkraft konsesjon for bygging og drift av gasskraftverkene etter energiloven. I vedtaket ble det presisert at konsesjon etter energiloven ikke er noen utslippstillatelse, heller ikke for CO₂. Det ble vist til at spørsmålet om utslippstillatelse avgjøres av forurensningsmyndighetene etter forurensningsloven. Etter loven har SFT som forurensningsmyndighet plikt til å foreta en grundig vurdering av dette spørsmålet.

Stortinget har behandlet gasskraftsaken ved flere anledninger. Når det gjelder behandlingen våren 1996, som representanten Johnsen referer til, vil jeg her kort vise til innstillingen til St.meld nr. 38 for 1995-96, Om gasskraftverk i Norge, hvor det bl.a. heter:

«Fleirtallet rår til at det vert bygd gasskraftverk på Kollsnes og Kårstø dersom handsaminga av konsesjonen viser at vilkåra for konsesjon er oppfylt, og kan inngå i ein heilskapeleg miljø- og energipolitikk.»

Den gjennomførte konsesjonsbehandlingen etter energiloven og den pågående konsesjonsbehandlingen etter forurensningsloven skal sikre en grundig behandling, som Stortinget har bedt om i gasskraftsaken.

Jan Johnsen (H): Jeg takker for svaret.

Det som er hovedproblemet bak mitt spørsmål, er følgende: Stortinget har gjort et vedtak om å bygge to gasskraftverk. Forutsetningen for disse vedtakene var bl.a. at gasskraftverkene skulle være klare når Åsgard var klart i år 2000. Dette er det ikke mulig å få til. Så har altså SFT fått rollen med å gi utslippstillatelse, og kravene er satt så høyt at det ikke er mulig for disse som ønsker å bygge kraftverkene, å få dette aktualisert innenfor den teknologi og de kostnader som vi i dag kjenner.

Spørsmålet mitt går igjen til ministeren: Mener ministeren at et vedtak gjort i dette storting elegant kan «omgjøres i SFT», for det er det som i grunnen gjøres, i og med at kravene settes så høyt at det verken er regningsvarende eller ennå mulig rent teknisk å gjennomføre dette, i og med at de ikke vet i hvilke felt de skal plassere gassen. Mener ministeren fortsatt at det er slik vedtak gjort i Stortinget skal håndteres?

Statsråd Guro Fjellanger: La meg minne om at når flertallet på Stortinget tilrådte at det skulle bygges gasskraftverk på Kollsnes og Kårstø, satte de en del forutsetninger, bl.a. at det kunne inngå i en helhetlig energi- og miljøpolitikk. Det var altså Olje- og energidepartementet under den forrige regjeringens regime som bestemte at det i tillegg til konsesjon etter energiloven også måtte innhentes tillatelse fra SFT etter forurensningsloven for at det kunne slippes ut klimagasser. Det er Stortingets vedtak og konsesjonsbestemmelser gitt av Olje- og energidepartementet under det forrige regimet som nå blir fulgt opp av denne regjeringen.

Jeg har også lyst til igjen å minne om at vi har en klagesak til behandling, som havner på mitt bord om ikke altfor lenge, og at jeg derfor ikke vil gå inn i en konkret vurdering av de vilkårene SFT har satt.

S p ø r s m å l 4 5

Marit Nybakk (A): Jeg har tillatt meg å stille følgende spørsmål til statsråd Odd Roger Enoksen:

««Ingenting ville gledet oss mer enn at barnefamilieene flyttet fra Groruddalen. De kan gjerne bosette seg i Finnmark eller andre områder ute i distriktene», uttaler underdirektør Kåre Movold til Aftenposten Aften 17. mars 1999, som løsning på mangler i Oslo-skolene.

Er Movolds uttalelser representative for Kommunal- og regionaldepartementets politiske ledelse?»

Statsråd Odd Roger Enoksen: Jeg kan forsikre om at ingen i Kommunal- og regionaldepartementet – verken i administrasjonen eller i den politiske ledelsen – mener at man kan løse akutte mangler i Oslo-skolene ved å oppfordre barnefamilier til å flytte fra Groruddalen.

Jeg kan opplyse om at Kommunal- og regionaldepartementet har et godt samarbeid med Oslo kommune for å bidra til gode levekår og boforhold for barnefamilier i Oslo. Likevel kan jeg ikke unnlate å peke på at noen av de problemer som er oppstått, har preg av å være typiske pressproblemer som følge av stor tilflytting til Oslo-området over lang tid.

(Statsråd Enoksen)

Som regionalminister er jeg også sterkt opptatt av å påvirke styrken i disse flyttestrømmene, og om mulig også snu dem. Samtidig vil dette være viktige bidrag for å lette presset i Oslo.

Jeg ser derfor fram til et godt samarbeid med representanten Nybakk og alle andre som er opptatt av disse pressproblemene, om tiltakene som blir fremmet i distriktpolitikken.

Marit Nybakk (A): Jeg vil takke statsråden for svaret, som jeg tolker dit hen at det som denne underdirektøren har sagt til Aftenpostens aftennummer, ikke er representativt for verken den politiske ledelsen eller Kommunaldepartementet som sådant. Jeg må si at når det settes søkelys på lærermangel i Groruddalen og etterslep på investeringene i Oslo-skolen, er det ikke bare flåsete å uttrykke seg slik som denne underdirektøren har gjort, det er direkte forakt for alle de mennesker som faktisk har valgt å bo i storbyen, og som synes det er positivt å bo i et bysamfunn, at det å bo i et bysamfunn er en livsform som gir et vell av muligheter og variasjoner. Men dette er mennesker som også synes at vi som bor her, har krav på den samme offentlige servicen som de som bor andre steder i landet. Jeg vil be statsråden bekrefte at det også er hans oppfatning.

Statsråd Odd Roger Enoksen: Som jeg sa i mitt første svar: Ingen i Kommunal- og regionaldepartementet mener at man kan løse problemene i Oslo-området på den måten som her er skissert. Jeg slutter meg til det representanten Nybakk sier om at de som bor i Oslo, de som velger å bo i by, selvfølgelig skal ha krav på de samme offentlige tjenester som de som bor andre steder i landet. Derfor er Kommunal- og regionaldepartementet opptatt av å ha et nært og godt samarbeid med Oslo for å legge til rette for best mulig oppvekstvilkår. Jeg slutter meg til det representanten Nybakk sier om kvaliteten ved å bo i by og at mange ønsker å ha dette som sin boform, og det skal ivaretas fra departementets side.

Men jeg vil også gjenta at en del av de problemene vi ser, selvsagt skyldes at man over tid har hatt et kraftig press. Man har hatt en kraftig tilflytting og et pressproblem som har tiltatt i styrke, og som det også er viktig å bidra til å motvirke. Jeg ser fram til, som jeg sa i mitt første svar, et konstruktivt og nært samarbeid også på det området.

S p ø r s m å l 46

Terje Knudsen (Frp): Jeg vil få lov til å stille følgende spørsmål til kommunal- og regionalministeren:

«Boliger i småhus samt i boligblokker inntil to etasjer skal ha skorstein som gir mulighet for installasjon av ildsted til bruk ved bortfall av hovedenergileveranse, med mindre bygningen er oppvarmet ved to tilstrekkelige og uavhengige energikilder eller er tilknyttet fjernvarmeanlegg.

Hva slags beredskapshensyn er laget for de mennesker som bor i hus med flere enn to etasjer?»

Statsråd Odd Roger Enoksen: Større bolighus vil normalt ligge i tettbygd strøk eller byer. Der må man kunne forutsette at forholdene ligger bedre til rette for å finne alternative løsninger ved bortfall av hovedenergileveransen. Større bolighus har dessuten oftere vannbåren varme, med kjeler som i mange tilfeller kan fyres med både elektrisitet og olje/fast brensel, eventuelt fjernvarme, og som lett kan tilrettelegges for å ivareta en beredskapssituasjon.

Jeg kan også nevne at det har vist seg at det er problemer med å få tilstrekkelig trekk i forbindelse med vedfyring i boligblokker. Dette er også blitt forsterket etter hvert som mekanisk avtrekk er blitt vanlig. Derfor er ikke krav om skorstein i fleretasjes boliger videreført.

Erfaringene tilsier at dagens regelverk gir tilfredsstillende beredskap for de mennesker som bor i hus med flere enn to etasjer. Etter hvert som det finnes muligheter for nye former for energibruk, kan det imidlertid være aktuelt å se på alternative løsninger også i forhold til beredskapshensyn.

Terje Knudsen (Frp): Jeg takker statsråden for svaret, selv om det egentlig bare pekes på muligheter som ikke er forpliktende så langt.

Hittil har praksisen vært at hus i spredtbygd strøk skal ha en ekstra sikker måte å få varme på i tillegg til strømleveransen. Derfor er kravet om skorstein bare rettet mot boliger i småhus og boligblokker inntil to etasjer.

Denne spørsmålsstillingen er flere ganger tidligere tatt opp med departementet av bransjens folk. Men departementet har konkludert med, bl.a. i et brev til firmaet Schädler av 2. oktober 1998, at det ikke er så prekärt med denne type pålegg for større hus, som normalt ligger i tettbygd strøk, for der kan man, som departementet sier, i tilfelle energisvikt søke ly hos andre. Det sies videre at ved en mer omfattende svikt i energileveransene kommer de mer generelle beredskapsmessige opplegg til anvendelse.

Synes statsråden at dette er et patent system, og hva mener departementet er et mer generelt beredskapsmessig opplegg?

Statsråd Odd Roger Enoksen: Departementet legger vekt på at de erfaringer man har gjort med dagens regelverk, har vist seg å være tilfredsstillende også for dem som bor i boliger med flere enn to etasjer. Det er en av grunnene til at man har valgt ikke å videreføre kravet om skorstein i bygninger med flere enn to etasjer.

Jeg vil også peke på at det har vist seg å være problemer, som jeg også sa i mitt svar, med å få dette teknisk til å fungere i boligblokker, altså problemer med å få tilstrekkelig trekk i skorstein i boligblokker. Det er et reelt problem som også har medvirket til at departementet har gjort den vurdering som man har landet på. Inntil det foreligger andre og nye former for energibruk og det kan iverksettes andre tiltak, ser ikke departementet behov for å endre det regelverket man har på dette området.

Presidenten: Vi går nå tilbake til spørsmålene 31-35.

S p ø r s m å l 3 1

Inger Stolt-Nielsen (H): «Stortinget har ved flere anledninger vedtatt å satse på bruk av naturgass i samferdssektoren, og betydningen av statlig bidrag og engasjement ved bygging av infrastruktur for å realisere «Naturgassveien» og tilrettelegging for gassdrevne ferjer er akseptert av Stortinget. I Samferdselsdepartementets budsjett 1999 ble det avsatt 40,4 mill. kroner til «Tilskudd til rasjonell og miljøvennlig transport».

Hvor langt er man kommet med å realisere Stortingets vedtak om bruk av gass i samferdssektoren?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Myndighetenes primære rolle i sammenheng med bruk av naturgass i samferdssektoren er å sørge for tilfredsstillende rammevilkår. Dette gjelder spesielt gjennom utformingen av avgiftssystemet, slik at bl.a. miljøegenskapene til de respektive drivstoffene blir tatt hensyn til. Siden bruk av naturgass er avgiftsfri, mens bruk av konvensjonelle drivstoff innebærer høye avgifter, legges det gjennom avgiftssystemet til rette for bruk av naturgass i Norge. Samferdselsdepartementet er imidlertid også involvert i enkeltprosjekter som angår bruk av naturgass i samferdssektoren. Prosjektene er hovedsakelig knyttet til områder som er naturlig ut fra miljømessige og økonomiske hensyn – gassbusser i de store byene og gassferjer i nærheten av ilandføringsstedene. Alle prosjektene har geografisk tilknytning til «Naturgassveien».

Av midlene på kapittel 1301 post 70 i Samferdselsdepartementets budsjett, Tilskudd til rasjonell og miljøvennlig transport, går i størrelsesorden 10 mill. kr til forsøksordningen for alternative drivstoff mv. Samferdselsdepartementet har gjennom flere år bl.a. fullfinansiert naturgassbussprosjektene i Trondheim og Haugesund over forsøksordningen for alternative drivstoff mv. I den forbindelse har det bl.a. blitt bygd fyllestasjoner for naturgass i Trondheim og Haugesund. I Trondheim brukes anlegget av 4 busser, mens det er dimensjonert for 40. Fyllestasjonen i forbindelse med gassbussprosjektet i Haugesund brukes av 8 busser, 6 drosjer og 54 andre kjøretøy. Over forsøksordningen har også andre prosjekt som involverer bruk av naturgass, vært finansiert, som f.eks. et prosjekt angående gassdrift av lokomotiv. Videre har det blitt bevilget 10,5 mill. kr til gassbussprosjektet i Bergen over storbymidlene for 1997.

Arbeidet med å utvikle gassdrevne ferjer har avklart at bare LNG er egnet som lagringsform for gass i ferjer. Den første gassdrevne ferjen er nå under bygging og skal settes i drift over Moldefjorden i sambandet Sjølnes-Åfarnes. Ferjen vil bli forsynt med gass fra Tjeldbergodden. Som det ble redegjort for i statsbudsjettet for 1999, betinger en gjennomføring av forsøk med gassdrift i Boknafjordsambandet investering i anlegg for omgjøring av naturgass fra komprimert form, CNG, til flytende form, LNG. Både økonomiske og markedsmessige forhold må avklares. Departementet tar sikte på å gi Stortinget en nærmere orientering i løpet av våren.

Inger Stolt-Nielsen (H): Jeg takker statsråden for svaret.

De to ferjene som er vedtatt satt inn i Boknafjordsambandet, har nå vært etterlyst av Stortinget, senest i årets budsjettinnstilling. Og det er gjort helt klart at disse to fergene må ha landbaserte investeringer i omgjøring av naturgass, slik at gassen kan brukes i ferjesambandet.

Det skulle være klart at en ønsker disse ferjene – det er vedtatt her, det er vedtatt i fylkestinget – men så går veisjefen i Rogaland ut i avisen den 11. mars i år og sier at de ikke vil ha gassdrevne ferjer i Boknafjordsambandet på grunn av de høye kostnadene ved landbasert infrastruktur.

Nå har privat næringsliv og lokale myndigheter gått inn for å bidra med å få på plass denne landbaserte infrastrukturen. En visste jo i forkant, da en vedtok at en skulle ha LNG-ferjer i Boknafjordsambandet, at landbasert infrastruktur ville medføre kostnader, så mitt spørsmål til ministeren blir: Står Regjeringen bak veisjefens avvisning av gassdrevne ferjer i Boknafjordsambandet, eller kan vi vente utspill fra Regjeringen som gjør det mulig å realisere disse ferjeprosjektene i løpet av relativt kort tid?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Som representanten Inger Stolt-Nielsen godt kjenner til, har disse sakene vært omfattet med stor interesse og stort engasjement de senere år. Det er ingenting som tilsier at Regjeringen har en annen holdning i dag til disse prosjektene, verken på ferjesiden eller bussiden, enn den har hatt tidligere. Vi vil, som jeg nevnte i mitt første svar, gi Stortinget en nærmere orientering i løpet av våren. Og i et slikt svar fra statsrådets side ligger det at han ikke går inn på den uttalelsen som er gjort fra veisjefens side i denne omgang, men er nødt til å komme tilbake til det i den orienteringen som gis Stortinget.

S p ø r s m å l 3 2

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg tillèt meg å stil-
la eit spørsmål til den nye samferdselsministeren:

«Ferja som vert nytta i Skudenes-sambandet, som er eit riksvegsamband, har ved fleire høve den siste tida vorte teken ut og erstatta med dårlegare utstyr, sjeldnare avgangar og/eller hurtigbåt som alternativ. Dette har store konsekvensar for passasjerar og næringsliv.

Ser statsråden dette som foreinleg med vedtak og retningsliner, og kva initiativ vil han eventuelt ta for å retta opp dette?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: På grunn av periodisk vedlikehald på ei av dei to ferjene i stamvegsambandet Mortavika-Arsvågen og maskinskade på suppleringsferja er det akkurat no for få riksvegferjer i Rogaland.

Vegsjefen har omdisponert Skudenes-ferja til stamvegsambandet inntil ei av dei nemnde ferjene er i drift att, venteleg denne veka. Som ei førebels løysing fem månader i år vil MF «Tau» då bli omdisponert til dette sambandet. Stamvegsambandet er kortare enn samban-

det til Skudeneshavn, og trafikantane som skal over Boknafjorden, vil ha størst nytte av ferja i dette sambandet.

Rogaland Trafikkselskap AS får levert tre nye ferjer i år. Med desse ferjene vil fylket få eit betre tilbod i ferjedrifta.

Ferjene i sambanda til Kvitsøy og Skudeneshavn er gamle og modne for utskifting. Som opplyst av statsråd Dørum i spørjetimen 27. januar, er det aktuelt å gjere om riksvegferjesambanda til Kvitsøy og Skudeneshavn til eit trekantsamband. Det vil då vere aktuelt å trafikker sambandet med ei nybygd ferje med inntil 67 bilplassar. Departementet har seinare fått fylkeskommunen sitt vedtak, som legg stor vekt på at noverande tilbod i Skudeneshavsambandet vert vidareført. Løyvingane til vegvesenet set rammer for kor godt denne oppgåva kan løysast. Eg vonar difor at representanten Starrfelt har forståing for at heller ikkje eg som statsråd kan påleggja vegvesenet oppgåver utan påvising av kostnadsdekning.

Oddbjørg Ausdal Starrfelt (A): Eg vil takka statsråden for svaret, som var mykje fakta om korleis det har vore. Det var lite vurdering, og det var ingen lovnad om noko initiativ. Slik sett tykkjer eg ikkje statsråden har svara på spørsmålet mitt. Meiner han at dette er i samsvar med vedtaka og dei retningslinene som gjeld? Kva for initiativ vil han ta? Eg vil gje han ein sjanse til.

Først vil eg påstå at det har vore meir enn eitt unntak. Det har vore ganske mange gonger denne ferja har vore ute av drift. Dels møter ein bare eit skilt om at ho er stengd, dels viser ein til ein hurtigbåt. Ein kan jo spørja seg kvifor Skudeneshavsambandet vart salderingsposten, om det er slik statsråden seier, at fylkeskommunen legg stor vekt på vidareføring.

Vegdirektoratet kan omdisponera ferjer på tvers av fylkesgrensene. Har statsråden vurdert det? Kva vil han møta karmøybuarane med, som no ganske hyppig har møtt ein fjord utan ferje, med ei anvising om å køyra ni mil ekstra?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: For en som har vært avhengig av ferjer mesteparten av sitt liv, er det lett å forstå hva spørsmålet gjelder, og hva man sikter til.

Det jeg kan love her og nå, er at jeg vil gå spesielt gjennom ferjesituasjonen i Rogaland. Jeg vil da kunne svare mer utfyllende på de ulike spørsmålene som har vært reist i forrige spørretime, i denne spørretime – og som jeg regner med vil komme i en senere spørretime. Jeg vil se disse prosjektene i sammenheng og i forhold til de nye ferjene som blir levert. Jeg vil dermed avvente de innspill jeg får fra vegsjefen og fra Vegdirektoratet når det gjelder disponering av ferjene, og vil se dette i sammenheng med det materiell som er tilgjengelig, ikke bare på fylkesbasis, som det er spurt om nå. Jeg vil også stille en del spørsmål om hvordan disponeringen skjer utover i fylket.

S p ø r s m å l 3 3

Steinar Bastesen (TF): Først må jeg si at jeg beklager at jeg glemte å ta på meg jakke da jeg gikk på taler-

stolen. Jeg får håpe at man bærer over med meg. Det er jo regel at man skal bruke jakke på talerstolen. Jeg glemte det i farten.

Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«Hurtigruta har siden etableringen blitt betraktet som Rv 1 og det viktigste transportmiddel på kysten for folk og gods. Hurtigruteselskapene har mottatt store statlige overføringer for at denne kommunikasjonen skal være åpen. Transport av fisk har vært et av hovedelementene, men de nye hurtigrutene er innrettet slik at de ikke tar fersk fisk på nordtur. Dette skaper store problemer for enkelte fiskeprodusenter.

Hva kan statsråden gjøre for å bedre dette forholdet?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Hurtigruteselskapene opplyser at godskapasiteten på hurtigruten i dag er leid ut til Nor-Cargo AS, som også er ansvarlig for markedsføring og salg. Gods som transporteres med hurtigruteskipene, er meget assortert, og kan til tider være vanskelig å kombinere på grunn av ulike krav til fremføringstemperatur for matvareprodukter. Det har derfor oppstått problemer med å kombinere isete fiskeprodukter i åpne kasser med ulike matvareprodukter. Dette er spesielt aktuelt på nordgående seilinger, ettersom godskapasiteten der i stor grad er benyttet til matvareprodukter til grossister og butikkjeder.

For å ivareta transportbehovet for de relativt små mengder ferske isete fiskeprodukter som sendes på nordgående seilinger med hurtigruteskipene, vil selskapene anbefale at transportørene endrer emballasjen tilsvarende den som benyttes ved flysendinger av ferske isete produkter, og i tillegg at pallene overtrekkes med plasthette. Hurtigruteselskapene opplyser at med en slik lukking av emballasjen unngår man avrenning, og luktplagen minimaliseres. Dersom disse kravene til emballering blir oppfylt, bør problemene med fremføring av ferske fiskeprodukter på nordgående seilinger være løst. Hurtigruteselskapene opplyser at de gjennom Nor-Cargo AS vil sørge for at informasjon tilsvarende den som er redegjort for ovenfor, kommer fram til agenter i de enkelte havner og til brukerne.

Generelt vil jeg minne om at den innenlandske godstransporten gjennom mange år har vært basert på konkurranse mellom ulike aktører på land og sjø. Dette gjelder også godstransport med hurtigruten.

Den inngåtte avtalen mellom staten og hurtigruteselskapene med faste statlige overføringer til og med 2001, har foruten å sikre daglige helårslige seilinger Bergen-Kirkenes i avtaleperioden, først og fremst hatt som mål at selskapene gjennom omstilling skal kunne drive hurtigruten uten tilskudd etter 2001.

Omstillingen i seg selv er selskapenes eget ansvar. Det er vanskelig å se at avtalen gir grunnlag for å gripe inn overfor håndteringen av den aktuelle fisketransporten. Jeg har likevel merket meg at selskapene mener problemet kan løses ved bedre emballering, og at selskapene vil informere agenter i de enkelte havner og brukere om akkurat dette.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret, men jeg er ikke fornøyd med det.

Det er rart at en samferdselsminister ikke kan gripe inn og pålegge selskapene å forandre rutiner ved transport av disse varene – det er varer med marginale fortjenestemuligheter. Det gjelder spesielt lever og rogn som skal fraktes nordover for videre produksjon, men det kan også gjelde fersk laks, laksefileter og andre fiskeprodukter.

Å gå over til flyemballasje på hurtigruta vil for kystbefolkningen og fiskeprodusentene være en uvirkelig situasjon. Det måtte gå an å henstille til hurtigruteselskapene i det minste å sette inn en container på dekket som de kan plassere disse ferskvarene i. Det er et stort økonomisk problem for dem det gjelder.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Jeg er helt enig med representanten Bastesen i at dette er et problem for dem det gjelder, men det er også en utfordring for hurtigruteselskapene. Utfordringen går akkurat på dette med sambruk av kjølerom, av arealer der lukt og avrenning i perioder har vært et problem, også fordi man over tid ikke har hatt faste forsendinger som man kan ta forbehold om og håndtere som fast gods.

Det med container, som er foreslått, kan være noe av løsningen på dette problemet. Jeg tror som samferdselsminister at løsningen ligger på emballasjesiden, den ligger både på jamn transport fra hurtigruteselskapenes side og på varsling om forsendelse fra godsekspeditørene.

Mulighetene til å pålegge selskapene noe uten å betale for det, er begrensede. Det er det jeg som minister har prøvd å understreke.

S p ø r s m å l 3 4

Inge Myrvoll (SV): Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«I Innst. S. nr. 128 (1994-95) om statens engasjement i regional luftfart går flertallet i samferdselskomiteen inn for at det regionale rutenettet underlegges forpliktelse til offentlig tjenesteyting for å sikre brukere og næringsliv et tilbud om rimelige priser. I vår vil det regionale rutenettet legges ut på nytt anbud.

Hvordan vil statsråden sikre at resultatet av anbudet fører til at brukere og næringsliv får rimelige priser?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Det vil også for perioden fra og med 1. april 2000 bli kunngjort forpliktelser til offentlig tjenesteyting og anbud for regionale flyruter der staten anser det nødvendig for å sikre et tilfredsstillende nivå på bl.a. setekapasitet, antall avganger og takster, og anbud gjennomføres der ingen flyselskaper påtar seg å imøtekomme kravene på forretningsmessig grunnlag. For kortbanenettet samlet innebærer statstilskuddet til anbudsordningen at takstene kan holdes rundt 25 pst. lavere enn hva som ellers ville være mulig, basert på dagens anbudskontrakter og rutenett.

Takstnivå og -system på anbudsrutene kommer til uttrykk i form av krav til maksimaltakster og rabattsystemer

for alle strekningene underlagt forpliktelse til offentlig tjenesteyting. Selskapene kan fritt tilpasse takstene under maksimalnivået. Det vil også bli satt krav om deltakelse i de til enhver tid gjeldende ordninger med gjennomsangspriser. Ordningene gir en rabatt ved omstigning til andre flyruter.

Foruten takstnivået vil også setekapasiteten være viktig for tilgangen til rabatterte seter og dermed for det gjennomsnittlige takstnivået publikum vil oppleve. I den kommende anbudsinvitasjonen for regionale flyruter vil det i tillegg til generelt høye krav til setekapasitet også settes krav til justering av setekapasiteten underveis i anbudsperioden hvis kapasitetsutnyttelsen blir høy. Dette vil bidra til at setetilbudet vil bli bedre tilpasset svingninger i trafikkvolumet og lette tilgangen til seter i tråd med publikums faktiske etterspørsel etter ulike billettyper.

H a n s J . R ø s j o r d e hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Inge Myrvoll (SV): Jeg takker statsråden for svaret.

Statsråden er, i tillegg til å være samferdselsminister, en storbruker av det regionale rutenettet. Han kjenner det godt, både når det gjelder kapasitet og pris. Han er vel også kjent med at brukere som må kombinere kortbanenett og stamrutenett, har de høyeste transportkostnadene her i landet. I tillegg er det i den landsdelen vi kommer fra, nødvendig å bruke fly internt i fylkene. En tur-returpris Vardø-Oslo koster 5 840 kr – full pris – og fra statsrådets hjemsted, Stokmarknes, koster det 5 070 kr.

Syns statsråden det er rimelige priser? Vil han, hvis han ikke syns det, gå inn for at prisene reduseres i anbudet, sånn at man eventuelt får et høyere offentlig kjøp ved at man oppnår det som kan betraktes som «rimelige» priser, og at det er det vår oppgave å betale?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Jeg er ikke i stand til å vurdere hva som er det riktige prisnivået i billettsammenheng, verken her i dag eller i den nærmeste fremtid. Det ville i tillegg være uriktig i forhold til den anbudsrunderen vi skal igjennom.

Det jeg har prøvd å understreke, er at det i forbindelse med de anbudsrunderne som vi nå skal gå, er viktig å få – og det vil bli et krav – rabatt ved omstigning til andre flyruter. Det vil også være viktig å se på setekapasitet i tillegg til takstnivået for å se om tilgangen på rabatterte billetter kan øke både kapasiteten og muligheten til å reise rimelig. Det betyr med andre ord at sammensetningen av flykapasiteten og prisnivået på flysetene ikke bare må vurderes i forhold til høyeste forretningsklasse, men det må også vurderes i forhold til det rabattnivå man kan oppnå gjennom tilstrekkelig setekapasitet for rabatterte billetter.

S p ø r s m å l 3 5

Inge Myrvoll (SV): Jeg har følgende spørsmål til samferdselsministeren:

«I St.meld. nr. 15 (1994-95), Statens engasjement i regional luftfart, foreslo departementet ut fra tilråding fra Luftfartsverket forlengelse av rullebanene til 1000 meter for 12 av kortbaneflyplassene.

Hvordan følges denne målsetting opp?»

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Svaret ser ut til å kunne bli rimelig kort i denne omgang fra statsrådets side.

De endelige prioriteringene med hensyn til teknisk/operativ oppgradering, herunder spørsmålet om rullebanelengder for de enkelte lufthavnene, baseres i tråd med Norsk luftfartsplan 1998-2007 på grundige flyoperative analyser i regi av Luftfartsverket. Disse analysene vil inngå som grunnlag for de forenklede lufthavnplaner som Luftfartsverket utarbeider for de regionale lufthavnene som skal ha rullebaneforlengelse.

For lufthavnene i Brønnøysund og Florø ble det i 1998 besluttet å forlenge rullebanen til 1 200 meter.

For de øvrige lufthavnene vil Luftfartsverket i de nærmeste månedene fullføre sine endelige anbefalinger og prioriteringer basert på analysearbeidene. Jeg legger opp til å orientere Stortinget om dette i forbindelse med fremleggelsen av statsbudsjettet for år 2000.

Inge Myrvoll (SV): Jeg har bare lyst til å komme med et godt råd til samferdselsministeren.

Ut fra min lange erfaring som samferdselspolitiker har jeg oppsummert at Luftfartsverket har en tendens til å jobbe mye på egen hånd og finne sine egne løsninger, som kanskje ikke akkurat er de som Stortinget har lagt som premis. Når det gjelder den tekniske/operative standard, som Stortinget har behandlet, er det veldig viktig at det er vi som gjør de endringene som skal til, og ikke Luftfartsverket, for det ryktes meget sterkt at Luftfartsverket allerede har bestemt og tenkt seg en annen løsning for en teknisk/operativ standard enn det regjering og storting la til grunn da vi behandlet meldingen. Jeg håper de ikke er kommet så langt i sine prosesser at det er for sent for oss å kunne ha et kritisk forhold til de planendringene som visstnok ligger i Luftfartsverket, og som de ikke har orientert om, men som er begynt å bli kjent land og strand rundt før det har kommet til oss.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: La meg kort si at gode råd tas imot med takk. De vil bli fulgt videre opp. De tingene som representanten Myrvoll har nevnt, vil bli nærmere undersøkt. Og her, som ellers, er det Stortinget som til slutt bestemmer hvor skapet skal stå – for å si det på den måten.

Presidenten: Vi går da til spørsmål 9.

S p ø r s m å l 9

Presidenten: Dette spørsmålet, fra representanten Steinar Bastesen til fiskeriministeren, vil bli besvart av samferdselsministeren på vegne av fiskeriministeren.

Steinar Bastesen (TF): Jeg registrerte at det var presidentskifte. Da fant jeg ut at det var best å skifte jakke også.

Jeg har følgende spørsmål til fiskeriministeren, som besvares av samferdselsministeren:

«Vi er gjennom en rekke avisoppslag blitt kjent med at det har foregått et stortilt fiske av små torsk i Barentshavet og ved norskekysten i det siste, både av norske og utenlandske fartøy. Størrelsesmålinger som Kystvakta foretar, stemmer dårlig med landingsstatistikken, noe som indikerer stortilt dumping av småfisk. Dette er ulovlig og samtidig gir det forskerne dårlig grunnlag for å estimere naturlig dødelighet og beregne torskebestanden.

Hva vil statsråden gjøre for å få situasjonen under kontroll?»

Presidenten: Presidenten vil bare bemerke at representantens innledende bemerkning nok var klok, også i gjerning.

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Representanten Bastesen har stilt et meget sentralt spørsmål. Både Fiskeridepartementet og tilliggende etater er engasjert i å få vurdert situasjonen og få iverksatt nødvendige tiltak.

Bestanden av norsk-arktisk torsk er de senere år redusert, og totalkvoten er redusert fra 850 000 tonn i 1997 til 480 000 tonn i 1999, eksklusiv kysttorsk. I de siste årene har sammensetningen i bestanden endret seg. Det har vært en spesielt sterk reduksjon i antallet av eldre fisk, og innslaget av ungfisk er dermed større. Som en konsekvens av dette domineres fangstene av mye småfisk.

Kystvakten er bedt om å intensivere kontrollen av størrelsessammensetningen i fangstene. Kystvakten er også bedt om å utvide inspeksjonene i tid på hvert fartøy, for på den måten å få oversikt over flere hal i samme inspeksjon. Fiskeridirektoratet, fiskesalgslagene og Havforskningsinstituttet skal samarbeide for å bringe på det rene om det er samsvar mellom det som fiskes, og den fangsten som landes.

Fiskeridirektoratet vil også videreføre samarbeidet med Russland om åpning og stenging av felt og utveksling av inspektører. Fiskeridirektoratet har iverksatt en ordning med inspektører om bord i fiskefartøy, og denne ordningen vil bli utvidet etter hvert.

Havforskningsinstituttet og Fiskeridirektoratet vil utarbeide rapporter om

- Havforskningsinstituttets vintertokt i Barentshavet
- størrelsessammensetningen i fangstene

Når nevnte rapporter foreligger, vil en vurdere nærmere hvilke ytterligere tiltak som eventuelt skal iverksettes.

Steinar Bastesen (TF): Jeg takker statsråden for svaret.

Det er en veldig bekymringsfull situasjon, og blant kystbefolkningen, spesielt kystflåten, er det stor bekymring for at de kan komme til å oppleve et nytt 1989, med kollaps og med folk som blir nødt til å ligge på land, de

får ikke dra på havet, med konkurser, opprevne familier og alt det som dette medfører. Vi vet at det har vært stort overfiske og ukontrollert fiske i Smutthullet, der bl.a. Island har vært en pådriver – og en rekke andre nasjoner. Det er klart at regningen for dette overfisket må ikke tilfalle kystfiskerne, som driver på en økologisk meget forsvarelig måte, så det forutsetter jeg at departementet tar til etterretning. Regningen må plasseres der den hører hjemme.

Noe annet som fiskeridirektøren tok opp, var at kollapsen i torskbestanden også skyldes stopp i selfangsten, som Greenpeace har skylden for. Deler statsråden synet til fiskeridirektøren?

Statsråd Dag Jostein Fjærvoll: Siden det bare er presidenten som kan kommentere dette med jakkene, også selskinnsjakkene, skal jeg la være å gjøre det.

Jeg har fra min fortid i sjøfarts- og fiskerikomiteen et klart syn både på overfisking og dette med hvem regningen sendes til når overfiske har skjedd. Vi må ikke – der

er jeg enig med representanten Bastesen – oppleve et 1989 på nytt, og de årene som kom etterpå. Det vil derfor bli fulgt nøye med i utviklingen videre fra departementets side, fra direktoratets side, slik det ble beskrevet i det omfattende svaret jeg gav for et øyeblikk siden. Jeg vil ta med tilbake til Fiskeridepartementet de anmodningene representanten Bastesen kom med.

Så tror jeg for min del at jeg i dag skal avstå fra å gå inn i en debatt om sel- og fiskeuttak, men komme tilbake til det i en senere naturlig sammenheng.

Presidenten: Dermed er den ordinære spørretimen avviklet.

S a k n r . 2

Referat

Presidenten: Det foreligger ikke noe referat.

Møtet hevet kl. 14.50.
